

**Commentariorvm, Ac Dispvtationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Dispvt. XCI. An diuinæ prædestinationis ex parte prædestinorum sit
aliqua causa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](#)

ARTIC. V.

deret diuitias gloriæ sive in vasa misericordiae, quæ preparauit in gloriam. Et 2. Tim. 2. dicit. In magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed etiam lignea & fistilia. Et quædam quidem in honorem, quædam in contumeliam. Sed quare hos elegit in gloriam, & illos reprobauit, non habet rationem, nisi diuinam voluntatem. Vnde Aug. dicit super Ioan. 7. 31. Quare hunc trahat, & illum non trahat, noli velle diuidicare, si non vis errare. Sicut etiam in rebus naturalibus potest assignari ratio, cum prima materia tota sit in se uniformis, quare una pars eius est sub forma ignis, & alia sub forma terræ à Deo in principio condita: ut sic sit diversitas specierum in rebus naturalibus. Sed quare hæc pars materia est sub ista forma, & illa sub alia, dependet ex simplici diuina voluntate: sicut ex simplici voluntate artificis dependet, quod ille lapis est in ista parte parvus, & ille in alia: quamvis ratio artis habeat quod aliqui sint in illa. Neque tamen propter hoc est iniquitas apud Deum, si inæqualibus inæqualibus præparat. Hoc n. est contra justitiae rationem, si prædestinationis effectus ex debito redderetur, & non darietur ex gratia. In his enim, quæ ex gratia dantur, potest aliquis pro libito suo dare, cui vult, plus: vel minus, dum modo nulli subtrahat debitum, absque præiudicio iustitiae. Et hoc est quod dicit paterfamilias Matth. 20. cap. Tolle quod tuum es, & vade: an non licet mihi, quod volo, facere.

Explicatio Articuli.

Conclusio est. Totius effectus prædestinationis nulla omnino est causa ex parte nostra. Data operadixit S. Thom. Ex parte nostra, ut excluderet merita, & quilibet occasionem solum ex parte eius, qui prædestinatur, ne in eodē, qui prædestinatur, causa aliqua detur, cur potius ipse, quam alii prædilecti. Merita enim vnius esse causam prædestinationis alterius, dubium non est, ut disputat 94. videbimus; ubi etiam dicendum est, an merita vnius sunt effectus prædestinationis alterius. Alia vero, que hic S. Thom. docet & tota doctrina art. examinanda nobis sunt disp. seq.

DISPUTATIO XCI.

An diuinæ prædestinationis ex parte prædestinationis sit aliqua causa.

Explicatur status controversie. cap. 1.

Vix errores hereticorum. c. 2.

Quoddam ex meritis gracie condignis prædestinatis suis docentes OKAM & Gabriel, alij vero Doctores ad gloriam omnes sic prædestinatos arbitrantur, c. 3.

Prædestinationis dari causam finalem ex parte prædestinationis, sed non meritoriam, aut disponentem putant Dantes. c. 4.

Prædestinationis dari meritum congruum ex auxilio gratia senserunt Bonaventura, & Lanellus. c. 5.

QUÆST. XXIII.

556
qua reducitur ad dispositionem materiae. Sicut si dicamus, quod Deus præordinavit se daturum alicui gloriam ex meritis, & quod præordinavit se daturum alicui gratiam, ut mereretur gloriæ. Alio modo potest considerari præd. effectus in communi. Et sic impossibile est, quod tetus præd. effectus in cōmuni habeat aliquam causam ex parte nostra. Quia quicquid est in homine ordinans ipsum in salutem comprehendit totum sub effectu prædestinationis, etiam ipsi preparatio ad gloriam. Neque enim hoc sit, nisi per auxilium diuinum, secundum illud Thren. vlt. Converte nos Domine ad te, & conuerteremur. Haber tamen hoc modo prædestinationis ex parte effectus pro ratione diuinam voluntatem, ad quam totus effectus prædestinatur. ordinatur ut in finem, & ex qua procedit sicut ex principi. primo mouete.

Ad primum ergo dicendum, quod vius gratiae præscitus non est ratio collationis gratiae, nisi secundum rationem causæ finalis, ut dictum est.

Ad secundum dicendum, quod prædestinationis ratio habet rationem ex parte effectus in communi ipsam diuinam bonitatem. In particulari autem vnuus effectus est ratio alterius, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod ex ipsa bonitate diuina ratio sumi potest prædestinationis aliquorum & reprobationis aliorum. Sic n. Deus dicitur omnia propter suam bonitatem fecisse, ut in reb. diuina bonitas repræsentetur. Necesse est autem quod diuina bonitas (quæ in se est vna & simplex) multiformiter repræsentetur in reb. propter hoc, quod res creatæ ad simplicitatem diuinam attingere non possunt. Et inde est, quod ad completionem vniuersi requirūtur diversi gradus rerum, quarū quædam altum, & quædā infimum locum teneat in vniuerso. Et ut multiformitas graduum conferuetur in reb. Deus permittit aliqua mala fieri, ne multabona impediatur, ut supra dictum est. Sic igitur cōsideremus totum genus humanum, sicut totam rerum vniuersitatem. Volut igitur Deus in hominibus quātum ad aliquos quos prædestinat, suam repræsentare bonitatem, per modum misericordiae parcendo: & quantum ad aliquos, quos reprobat, per modum iustitiae puniendo. Et hæc est ratio, quare Deus quodam eligit, & quodam reprobat. Et hanc causam assignat Apost. ad Rom. 9. dicens. Volens Deus ostendere iram, id est, vindictam iustitiae, & notam facere potentiam, suam sustinuit, id est permisit in multa patientia vasa iræ apta in interitum, ut ostendit.

In cor. art.

In cor. art.

22. a. 2.

Aug. 1. ad Simpl. 9. 2.
Ex de præd.
G. gr. 1. 3. &
1. 6. hypog.
& præd. Jan.
6. 1. 11. & 1. 2.
cap. 8.

DISPVT. XCI.

prædestinationis prime gratia causam esse bonum vsum futurum ipsius gratia, exsiliavit Alexander. cap. 6.
Henricus, & alij concedunt in nobis causam solum, aut conditionem sine qua non nostra prædestinationis. cap. 6.
Masilienses cum Casiano, & Gracis Patribus initium primae gratiae, & prædestinationis ex nostro libero arbitrio esse dixerunt. c. 8.
Theologi nostri varie hos Patres ab hac opinione defendunt. cap. 9.
Scholastici etiam nonnulli Masiliensibus re ipsa consentiunt, licet de prædestinatione verbis aliud indicent. cap. 10.
Nullam causam, aut initium prædestinationis gratiae ex nobis esse, contra Masilienses auditoriae probatur. c. 11.
Eodem modo; atque Masilienses, sentire eos, qui ex nobis concedunt opera bona moralia esse initium gratiae, auctoritate etiam ostendunt. c. 12.
Eadem veritas scriptura testimonio confirmatur. c. 13.
Eadem Catholica sententia ratione a priori monstratur. cap. 14.
Ratio eiusdem sententiae a posteriori. cap. 15.
Quaedam aduersoriorum obiectio. c. 16.
Argumenta Masiliensium contra Augustinum. c. 17.
Tympana quaedam contra nostram sententiam allata explicitantur. cap. 18.

C A P V T I.

Explicatur status controversiae.

Sicut in principio cuiusvis questionis præmissa definitio eius, de quo suscipitur disputatio; est si id ignoretur, quod queritur, difficulter controveneret rediatur. Quare in præmissa definitio prædestinationis præmissi deberet, nisi etiam inter Doctores, qui varie in hac re opinati sunt, multis modis prædestinationis usurparetur. Lucta quam varietatem, licet eorum placita contraria videantur, nonnulla tamen ipsa libi non aduersantr, sed sola voce differunt. Nunc ergo sat is sit, primo in uniuersum supponere prædestinationem esse præfinitiōnem, seu ordinationē alicuius in vitam æternam, De re autem ipsa quid sentendum, & quo pacto loquendum sit, in cursu disputationis videbimus. Secundo obserandum est, cum queritur, an diuinæ prædestinationis detur causa, quæst. non esse de actu diuinæ voluntatis, quatenus est ipsa met essentia diuina, & res in creata. Sic notat Scholasticus omnes has disp. citandi cum S. Tho. in hoc art. dum loquuntur de causa nostra prædestinationis, & idem in 2. dispi. 7. cum eodem S. Tho. 3. part. qu. 2. 4. art. 4. disputantes, quomodo Christi prædestinationis causa fuerit nostra prædestinationis. Idem obseruant Driedo opūculū de concordia liberi arbitrij, & prædest. 1. p. cap. 4. ad 4. Clarum enim est, diuinæ prædestinationis hoc modo non esse causam. Est ergo controversia de prædestinatione pro effectibus accepta, & perinde est querere causam prædestinationis Dei ex parte nostra, arque causam aliquam totius effectus prædestinationis in nobis, quæ effectibus illis non sit annumeranda. Nam hī quidquam ponitur effectus prædestinationis, nequit illud vila ratione esse causa totius effectus.

Tertio nota in actibus diuinæ voluntatis, præscientiae, & prædestinationis, qui sunt liberi in Deo, duo esse, & ipsamini essentiam Dei, & respectum rationis ad creaturas cognitas, & volitas, sicut ex professo tractant disputat. 80. quo sit, vt li-

C A P . I.

557

cer actus diuinus, quatenus est essentia Dei, nulla sit causa, nec meritoria, vt sit, neque enim aliquis mereri potest essentiam diuinam esse, tametsi mereri possit illam videre, aut possidere; nihilominus respectus illius & relationis possit esse causa: hæc enim relatio nascitur ex obiectis, ad quæ actus diuinus dicitur referri. Quare, qui est causa effectus, & obiecti dicitur esse causa illius relationis, & respectus rationis. Quocirca idem est mereri alicui effectus prædestinationis eius, atque mereri, quod diuina essentia referatur ad ipsum relatione illa rationis, quæ compleatur, vt dicatur prædestinationis. Qua etiam ratione diximus disputat. c. 8. cap. 7. scientiam Dei, quatenus est circa futura, esse in nostra potestate, & relationem illius, non essentiam Dei, à nostra libertate pendere. Hoc pacto prædestinationis Christi causa esse potest nostra prædestinationis, & Christus nobis illam mereri. Ut disputat. 9. 4. ostendemus.

Quarto recolendum est id, quod diximus q. 19. *Quarta no-*

tatio.
art. 5. neque diuina voluntas non solum nullam esse causam finalē, & motivum per modum obiecti, sed etiam nullum esse obiectum creatum, quod possit Deo esse ratio volendi alius, sed solum suam bonitatem posse ramenū creatum obiectum esse rationē & causam alterius: & ita licet Deus non velit unum obiectum creatum propter alius, velle ramenū rem creatam esse propter aliam, quia una est causa alterius. Cum ergo querimus de causa diuinæ voluntatis inter obiecta creata, non querimus, vtrum aliquid sit ratio motiva Deo per modum finis, ut uelut nos præstare, præter suam bonitatem, nihil enim aliud esse, potest, sed, vtrum possit esse ratio, ob quam velit esse nostræ prædestinationis.

Quinto notat S. Thom. in hoc art. controver-*Quinta no-*
tatio.
siam non esse de singulis effectibus an detur alii-
qua causa vel occasio ex parte prædestinati: qui-
libet enim effectus, si alteri comparetur, causam aliquam habet ex parte prædestinati, sive illa sit finalis, sive efficiens, sive meritoria. Nam causa finalis; ob quam datur auxiliū gratiæ, sunt merita futura, & gloria; ad hoc enim datur gratia, vt me-
reantur; merita vero, vt consequantur vitam æternam. Præterea ipsa gloriæ causa aut efficiens, aut veluti efficiens, sunt merita, & meritorum est ipsa gratia: singulorū igitur effectuum est aliqua causa in ipso prædestinato. Questione igitur est, in-
quit S. Doctor, de omnibus effectibus simili, an omnium illorum detur aliqua causa: omnium au-
tem eorum nulla esse potest, nisi primi effectus
aliqua causa detur. Ceterum, quavis haec doctrina S. Thom.

verissima sit; quia tamen quæstio haec a leō cele-
bris apud Aug. & alios Ecclesiæ Patres eadem omni-
nino est, atque illa, quæ de prima gratia vocante
semper fuit, vt ex parte notauimus d. 89. cap. 4. *Omnia ef-*
fectuum præ-
destinationis ef-
cussa, si
primi aliquas
daretur.
4.

& infra dictam dicemus: ea vero fuit, an primæ gratiæ, & vocationis gratiæ, præcelerent in nobis minimum aliquod meritum latenter imperato-
rium, aut initium, quo Deus oblata libi occasione
vocaret nos, & gratia sua preueniret: certe quæstio
presens intelligi debet de priore effectu, an illius Disputationis
detur aliqua causa ex parte ipsius prædestinati, non cardo.

quidem finalis; de hac enim non dubitatur: sed

meritoria, imperatoria, aut aliquo modo adip-

sim disponens, arque hic debet esse cardo, in quo

precipue hæc tota vertatur disputatio.

Postremo denique, vt in explicatione art. di-

A a a 3. Etum 110.

Etum est, præsens controværia non est, an detur in alio aliqua causa meritaria, seu imperatoria nostra prædestinationis, sed an in nobis aliqua esse possit nostra prædestinationis. Quomodo autem in alio detur, tractabimus disputatione, sic ergo explicata controværia more solito tam hereticorum, quam Catholicorum diuersa placita, & sententias recensēamus, & ex Catholicis eas in primis, quæ à communī, & vitata acceptance prædestinationis abeant: haec namque non tam re ipsa, quam voce veritati aduersantur. Ultimo tandem eorum opiniones annumeremus, qui iuxta communem Augusti & Patrum definitionem loquentes de prædestinatione aliter sentiunt, quam deberent, ut tandem veriorem re ipsa, & modo loquendi Sanctorum Patrum, Scripturæque magis consonam adstruamus.

CAPVT II.

Varij errores hereticorum.

Sunt in hac controværia varij errores non solum hæreticorum, sed etiam aliquorum virorum, qui Catholicismo censemuntur, licet non tam manifesti. Referam igitur prius in hoc capite eos errores, de quibus minor est controværia, & magis aperte damnati sunt, deinde in processu, prout ipsa disputatio postulauerit, aliotum Catholicorum sententias commemorabo, & quid continent erroris, aut periculi, ostendam. Primi error fuit Manichei, qui, cum negaret in nobis liberum arbitrium, totam causam nostra prædestinationis, & salutis æternæ in diuersum corporis temperamentum, & habitudinem ex variis cœlestibus prouenientem, rejeiebat. Hunc errorem eleganter confutant Augusti, libr. 1. ad Simpl. q. 2. & Hieronym. Epist. 8. quæ est ad Demetriadem circa finem: profer lib. 1. de vocazione gentium ca. 14. alias 5. ante medium. In Priscillianis eundem damnat errorem: Leo I. Epist. 9. 1. ad Turibium ca. 11. & Gregor. in homi. 10. super evang. Est autem contra S. scripturam Ieremiæ 10. A signis cœlestibus timere, quæ gentes testimoni. Et refellitur manifeste ex illo Paulo ad Romanos 9. Ex eodem concubitu Isaac Patrii nostri, &c.

Secundus error fuit Origenis, qui causam reprobationis, & prædestinationis in hac vita dicebat, esse opera, quæ fecimus in alia vita priori. Putabat enim animas creatas fuisse cum Angelis ante mundum visibilē. Eundem errorem refert Hieron. Epist. 150. quæ est ad Hædibiam q. 10. ex Platone in Timæo. Euidem etiam meruit idem Hieronim, in illa Epist. 8. & in magno commentarij Epist. ad Galat, in illud 1. cap. Cum placuit ei, &c. Nihil tamen cum tribuit Origeni; recentiores vero Theologi Origeni merito adscribunt, ut Driedo opus. de concordia lib. arbit. & prædestin. part. 1. cap. 3. & alij. Ex antiquis vero Epiphanius in Epist. ad Ioannem Epist. terofolym quæ habetur in fine suorum operum, & inter Epistolas Hieron. est 60. Dicebat enim Origenes, ut refert Epiphanius, animas hominum, & post peccata in alia vita commissa immulas fuisse in corpore veluti in ergastula, ut penas antiquorum peccatorum lucerent, ideoque dictas fuisse Grace. Λογισας ἀνταντα quod est frigescere, si uero refrigerio. Quia ē cœlo ad inferiora demissæ pristinum calorem amiserunt corpus autem dictum fuisse καὶ μα quod interpretari possumus Cū hoc est, sepulchrum, vel monumentum,

ARTIC. IV.

Hunc errorem non obscure indicavit Origen. lib. veriarchon cap. 1. circa finem his verbis. Cum ergo vna omnium sit natura rationabilium creatuarum, ex ipsa Deus secundum precedentem meritum causas, si ut ex una massa filius creavit, & plasmavit alios quidem ab honore, alios autem ad contemptum. Clarus 2. & tripartit. cap. 8 & 9. vbi Etymologiam nominis φύσης id est, Anima, adducit: & in eandem causam refert, quod quidam hebetioris, alij vero acutioris ingenii nascuntur. Hunc errorem damnavit 6. Synodus generalis actione 12. & Concil. Lateranense sub Leo. 10. scil. 8. vbi definitur, animam esse vere formam corporis, quæ ante ipsum non fuerit producita. Et confutatur ex illo ad Rom. 9. Antequam quidquam boni, aut mali egisset, & ad Rom. 1. frustra enim admirans Paulus profunditatem diuini consilij, quod ram, qui naturales videbantur, scil. Iudei, abscederentur, & extranei inferrentur, diceret, O alitudo diuinitatum, &c.

Tertius error fuit Pelagii, & Coelestij, & eorum, qui Pelagianni dicitur, qui eodem modo de prædestinatione, & de gratia loquebantur: eandem enim antiquitus fuisse questionem de gratia, & de prædestinatione inter Pelagium, & Catholicos, notatum disput. 89. cap. 4. Dicebat ergo Pelagius hominem prædestinari à Deo in vitam cœtranam ex meritis, & iustificatione proprij arbitrij, sicut etiam putabat, in tempore adulis beatitudinem ex meritis proprijs conferri, & sic nullam prædestinationem gratiae, & donorum, quibus homo conqueretur vitam æternam, censemebat esse necessarium, quia necessitatem gratiae ad iustificationem, & merita proflus negabat. Hoc sensu prædestinationem ad gloriam solum in decreto dandi illam constituebat, & eam ex meritis arbitrij fieri dicebat. Sed sicut fatebatur etiam nos aliquando iustificari, & vitam æternam mereri gratia Dei, que non ad similiter, sed ad facultus ista præstandum tribui existimat: ita concedebat aliquando esse prædestinationem gratiae ad vitam æternam, id est, præternam præparationem donorum gratiarum, quibus homo iustificaretur, & vitam conquereretur æternam, tam fieri dicebat ex meritis cōdigis arbitrij, sicut etiam gratiam in tempore ex eisdem meritis dari affirmabat. Quæ omnia satis constat ex ijs, quæ ea illo 4. diximus: eundem enim ordinem feruntur in tempore, & in eterna Dei prædestinatione, vt id, quod ex meritis datur, prædestinatur ex meritis, ibidem, & ea 9. ex natura rei, & ex mente Angulini satis probauit, & ita eandem omnino olim fuisse quæstionem, an aliquid daretur ex meritis, & prædestinaretur ex illis.

De parvulis vero, sicut dicebat Pelagius non nasci in peccato originali, egere tamen baptismum, ut consequntur vitam æternam, aſſeruerat etiam eos prædestinari ad gloriam per baptismum, quo iustificandi erant, & constituendi filii Dei. Id vero de baptismō parvuloruſ dixisse, colligitur ex Cœ. Mileu. & Arauſic. 2. quæ infra citabimus, & refert Aug. lib. 1. de peccatis. merit. & remiss. cap. 8. & 10. Nec obſt, quod idem Aug. epif. 106. post medium aſſimat, ex sententia etiam Pelagij, parvulos habitueros vitam æternam, etiam si sine baptismō deponantur. Intelligebat enim vitam æternam, non regenerationis Dei, sed aliam inferiorem, ut testatur idem August. cillo 12. citato.

Hic error Pelagii, quod attinet ad adulteros, damnatur.

Carthaginensis, damnatur in Concilio Mileuitan. præsertim can. 3.4. & 5. in epist. 90. Aug. quæ est Concilij Carthaginensis ad Innocentium, & alii in illo 4. cap. allegatis. Illud vero de parvulis damnatur in Concilio Mileuit. can. 2. & Arasitic. 2. can. etiam 2. Sed in eo quod afferunt, parvulos per baptismi gratiam ad gloriam destinari, recte fensit, nec eius sententia improbat potest. Alius enim error, qui dicebat parvulus concellum, aut negatum fuisse baptismi propter opera, quæ alias si vixissent facturi praetiebantur, non legitur fuisse Pelagii, sed eorum, qui dicebantur de reliquis Pelagianorum, & alias viri Catholicæ erant, Massilienses, sicut videlicet, quorū caput fuit Cassianus, ut cap. illo 4. notauit: quorum etiam sententia, quod ad prædestinationem adulitonum spectat, quod multi Scholastici cum eis concurrerant, & in ea nostra disputationis cardo vertitur, cap. 8. & seqq. referemus, nunc vero errorem, quæ in de parvolorum prædestinatione docuerunt, recensere, & paucis conseruare liber.

Quidam erit, Quartus igitur error, qui Pelagio tribui solet, est, parvulus, qui in infantili ætate decellerunt, concellum, aut negatum fuisse baptismum, ac proinde salvatus, aut damnatus fuisse propter opera bona, aut mala, quæ alias, si vixissent facturi erat. Hunc errorem referunt August. epist. 105 & 106. 1. lib. de pred. Sancti cap. 12. & 13. & 1. lib. de bono persever. 9. & 10. Proferunt, & Hilar. in epist. ad augst. quæ sunt ante libros de prædest. Sancti. & idem Profer 1. de vocacione Gentium cap. 12. alias 7. nullus tamen illum ascribit Pelagio, & Cœlestio, sed Massiliensibus, neque cum doctrina Pelagi omnino cor. sentit. Nam, vt proxime dicebam, ille negabat, pueros nasci in peccato originali, & ita, si sine baptismō decederent, non daturando pena aliqua, immo quandam vitam æternam, sed feliciter habituros existimabat. At Massilienses, cum contendenter adulitus gratiam primam fuisse concessam intuitu aliquorum bonorum operum, aut bona voluntatis, vt Deum ab acceptatione personarum vindicarent, & ita ex hoc bono initio liberi arbitrij fuisse per gratiam Dei ad gloriam prædestinatos, & à massa perditionis discessos: cumque, ut testatur Prosper locis allegatis, eos vrgenter Augustini exempli parvolorum, ex quibus quidam sine meritis prædestinati sunt, alijs vero reprobatis: preffsi hoc argumento dicebant, hos quoque ex operibus arbitrij, quæ alias, si vixissent, facturi erat, prædestinatos fuisse, & reprobatis: & ex his operibus discretionem a massa perditionis factam fuisse: quia propter illa confessi sunt illis, & prædestinatos, aut omnino negata gratia baptismi.

Hanc sententiam, censent errorem esse manifestum Augustinus, & Prosper locis citatis: & confutantem ex illo ad Rom. 14. & 2. ad Corin. h. 5. Error. Mass. mnes statim ante tribunal Christi, vi refutat vnuquis. que secundum ea, quæ in corpore gestis sunt bonum, sunt malum. Vbi nota Augustinus non dixisse Apololum, Quæ gesturus erat, sed quæ gestis, ut ostenderet coram, quæ quis gesturus erat, nullum esse habendam rationem. Profert etiam contra eosdem illud Luc. 10. Si in Tyro, & Sydone, &c. & illud Sapient. 4. Raptus est, ne malitia mutaret, intellectum eius. Ex quo iure optimo dixit August. abhorrete a Christianis, sedibus talia delicta, quæ vere non sunt committenda, à Deo tam seueru puni-

ri, cum nullus si tyranus, qui talium delictorum rationem habere possit, ut puniat. Hec autem de erroribus, qui etiam ab Scholasticis nostris manifesti continentur, dicta sufficiant. Nam quod Massilienses de adultria non sine errore docuerunt, ca. 8. referemus: & quinam Scholastici cum illis conueniant, moniti abamus.

Quosdam ex meritis gratiae condignis prædestinatos fuisse docuerunt Okam, & Gabr. alijs vero Doctores ad gloriam omnes sic prædestinatos arbitrantur.

Exploris iam manifestis hereticorum erroribus, sententias Scholasticorum recensere necesse est: atque in primis eas, quæ minus re ipsa Augustino adseruntur, & forsitan solo modo loquendi ab eius opinione differunt. Primo opinio sit *Okam* in 1. d. 41. q. 1. & Gabr. q. 1. art. 2. & a. 1. dub. 1. *Gabriel*, qui sicut de electione ad gloriam docuerunt, sic etiam de prædestinatione assertus, quo idam, nimis eximie Sanc. Etos, prædestinatos esse ad vitam æternam, nullis adhuc præmissis meritis etiam gratia, reliquo vero omnius ex meritis gratia præmissa fuisse prædestinatos. Qui, licet primo aspectu videantur cum Pelagianis, & Semipelagianis conuenire, & Augustino, Catholicæque sententiae oppositi, remen nihil contrarium document: usurpant enim prædestinationem diuersa quidem ratione, quam Augusti libris de prædestinatione Sanctor. & de bono persecutari, & alibi sapienti, ubi contra Pelagianos, & Semipelagianos de gratia, & prædestinatione disputat. Nam Gabriel & Okam nomine prædestinationis intelligent Dei decretum, & voluntatem efficacem dandi beatitudinem, quam nos electionem appellamus, disput. 89. & 90. ex mente Sancti Thom. & Ang. vterque enim, & Scholastici communiter prædestinationem dicunt, esse præparationem donorum gratiarum, quibus homo ad vitam æternam perducitur.

Verum, cum Catherinus re ipsa Okamo, & Catherinus Gabrieli consentiant, ut disput. illa 90. vidimus; dif. re cum Gab. fert tamen in modo loquendi, quoniam prædestinationem non vult vocare quamlibet voluntatem dandi gloriam ante præmissa merita; & ita, cum in vniuersitate adserat, prædestinationem non voce non voce quorundam sine meritis factam fuisse, sicut etiam eximiam electionem, ceteros vero ex meritis gratia salvati, & vitam æternam illis fuisse præfinirum; nihil contra Gabrielem, & Okam re ipsa docet.

Ceterum recentiores aliqui eodem modo prædestinationem usurpantes pro sola voluntate dandi vitam æternam, dicunt, omnes nemine excepto, prædestinatos fuisse ad gloriam ex meritis gratia præmissa. Sicut tradit *Oforius* lib. 9. de iustitia *Oforius*, à nobis etiam allegatus, disput. 89. cap. 2. & multi Theologæ professores hujus temporis, per Galiam, & Germaniam, quod contra Calumnum ad defendendam nostram libertatem accommodatoris eis videantur. atque eodem modo videtur intelligendus *Maior* in 1. d. 40. q. 2. & expresse ita loquitur, & sentit *VVillielmus in Rubione* in 1. d. 41. qui. 1. art. 1. & art. 2. concluſ. 2. Hanc vero sententiam suadere possunt testimonis, & rationibus, quibus disputatione illa probauit, electionem ad gloriam factam fuisse ex meritis gratiarum præmissis.

ARTIC. IV.

QUÆST. XXIII.

560
fis. Idem enim videtur dicendum de prædestinatione, siquidem prædestinatione ad gloriam nihil est aliud, quam præfinitio dandi alicui gloriam, sicut ipsi accipiunt. Osorius autem, & recentiores, qui ipsum sequuntur, existimant se re ipsa Augustino aduerari, quod ille dixerit prædestinationem hoc modo acceptam, ante merita præuisa factam fuisse: quam quidem Augustini sententiam severam, & difficilem admodum esse arbitrantur, & sententia Græcorum Patrum, Gallorum, & Massiliensium afferentiam prædestinationem ex meritis fieri, se solent putare. Sunt etiam multi, quos citauit disputat. illa 89. cap. 9. & sequentibus; neque contra Augustinum esse, immo ex ipso manifeste comprobatur. cap. 6. 7. & 8. non obscure deduximus. Quod si hi doctores Augustino opponerentur, & Græcis, atque Massiliensibus consentient non leui nota digni essent, sicut disputat. 90. cap. 3. contra Catharinum obseruauit. Augustini namque sententia magnis Ecclesiæ viris, & Pontificibus defensæ: contra vero Massiliensem opinio erroris in singulari, ut ca. ii. vidimus.

Sunt tamen aliqui Theologæ professores nostri temporis, quorum opinionem tradidisse vide ur noster Turrianus in opere, de electione, qui duas Tum. prædestinationes in Deo distinguit, alteram ad gratiam; alteram ad voluntatem aeternam dandi gratiam, & de hac putant loquuntur Augustinus, quoties contra Pelagium, & Massiliensem contendit. prædestinationem fuisse feante merita præuisa; quia sicut grata ex nullis meritis datur, sic etiam ex nullis præfinitur, & prædestinatur. Alteram afferunt esse voluntatem dandi gloriam: & hanc dicunt factam fuisse ex operibus, & meritis gratia præuisa, sicut in tempore gloria ipsa confertur.

Hocum sententia in re nihil habet absurdum, sed probabilis est: nam de voluntate dandi gloriam latissima nobis confirmata manet: de voluntate reverendi gratiam, certissima est, ut cap. 11. patet. Imo in modo ipso loquendi, in quo à communione Scholæ videtur abhorre, fundameorum aliquod in Augusto habet. Ipse enim non solum appellat prædestinationem gratiae, vbiunque cum Pelagianis, & Semipelagianis agit, que similiter etiam dicuntur, & aliquando ab ipso vocatur prædestinatione ad vitam aeternam, aut regnum celorum, ut notaui disp. 89. cap. 8. verum etiam in Encirid. cap. 100. appellavit prædestinationem ad gratiam, eo quod homines ad gratiam habendam destinantur: sicut Paulus quoque ad Ephesi. hoc eodem modo loquendi dixit: *Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum Dei.* hoc est, ad habendum adoptionem, & iustificationem nos destinavit. Tum etiam ipso Augustinus aliquando prædestinationem vocat solam voluntatem efficiendam dandi gloriam. Hoc modo loquendi vtitur lib. de præf. Dei, cap. 3. tametsi nec liber ille sit inducitur Augustini, nec auctor illius simpliciter prædestinationem apparet, nec prædestinationem ad gloriam, sed prædestinationem glorie, seu remunerationis: & quidem commodius hoc modo vocatur. Nam prædestinatione ad gloriam etiam dici possunt, ut illa 8. notaui, gratia ad hunc finem præfinitur, ut gloriam consequamur, quam prius voluntobis prædestinatur. Deus solum voluntate antecedenti, & simpliciter affectus. Quare, ne confunderentur haec due prædestinationes, deberet altera dici prædestinationem ad gratiam: altera vero prædestinationem remunerationis, vel gloriae.

14. Verum hos omnes, qui ita Aug. interpretantur, non fuisse mentem illius assequutos, probatur, utrum disp. 89. c. 4. & 5. & 8. vbi ostendimus Aug. plerique, utrum cum Pelagianis, & Semipelagianis nūquam contendisse de voluntate dandi gloriam, sed de voluntate dandi gratiam, nihilq; tua interfuisse, ad aliter rendam gratiam sine meritis, probare, ante merita præuisa gloriam fuisse præfinitam. Deinde ca. ex Aug. demonstravimus prædestinationem prædestinatione ad vitam aeternam non esse voluntatem solam, in Augustino dandi gloriam: sed præparationem, aut præfinitiōnem mediorum gratiae, & beneficiorum dei, quibus homo perducendus est ad vitam eternam. Sic docuit expresso lib. 1. de præf. Sanctor. cap. 10. & 2. lib. de bono pere. cap. 14. cuius verbabi recitamus: & tandem concludit his verbis: *Quocirca prædestinatione Dei, qua in bono est, gratia est, ut dixi, præparatio, gratia vero est ipsius prædestinationis effectus.* Hac appellat Augustinus communiter prædestinationem, non ad gratiam, sed gratia ad vitam aeternam: quinimo quoties prædestinationem absolute nominat, hoc modo intelligit, præsertim quoties gratiam sine operis contra Pelagianos & Semipelagianos commendat. In eius ergo sententia gratia est effectus prædestinationis: & quare, num detur causa meritorum disponens, aut imperatoria ex parte nostra ipsius prædestinationis, perinde est, atque quare, an detur talis causa gratiae ex parte nostra. Præter Aug. vero in locis citatis, & in multis alijs, hanc sententiam explicit Fulgentius lib. 1. ad Monim. cap. 9. ait enim: *Sicut ergo preparata est per prædestinationem voluntas à Domino, qua bonum velimus (hoc est, sicut prædestinavit, & præfinuit) in tempore congruum votacionem, qua velimus, hac enim facit, ut velimus, sicut disp. 88. cap. 11. explicatum est) sic etiam opera bona preparavit Deus, ut in illis ambuleremus.* Vtrumque igitur dicit esse prædestinationis effectum, & votacionem, ut velimus atque adeo ipsam bonam voluntatem, & ut faciamus, atque adeo ipsum opus bonum & cap. 11. inquit: *Hac autem omnia, id est, votacionis nostræ initia, & iustificationis augmentum, & glorificationis premia in prædestinatione Deus semper habuit.* Reddit rationem: quia & in votacione, & iustificatione, & in glorificatione Sanctorum gratia sua opera futura praeservat.

15. Demum Concilium Valentinius sub Lothario Imperatore cap. 1. dicit. Deum ea tantum statuisse prædestinatione sua, quæ vel gratuita misericordia, vel iusto iudicio facturus erat: non ex

Auguſt.

Eadem prædestinationis definitio ex Fulgentio. *Fulgentius lib. 1. ad Monim. cap. 9. ait enim: Sicut ergo preparata est per prædestinationem voluntas à Domino, qua bonum velimus (hoc est, sicut prædestinavit, & præfinuit) in tempore congruum votacionem, qua velimus, hac enim facit, ut velimus, sicut disp. 88. cap. 11. explicatum est) sic etiam opera bona preparavit Deus, ut in illis ambuleremus.* Vtrumque igitur dicit esse prædestinationis effectum, & votacionem, ut velimus atque adeo ipsam bonam voluntatem, & ut faciamus, atque adeo ipsum opus bonum & cap. 11. inquit: *Hac autem omnia, id est, votacionis nostræ initia, & iustificationis augmentum, & glorificationis premia in prædestinatione Deus semper habuit.* Reddit rationem: quia & in votacione, & iustificatione, & in glorificatione Sanctorum gratia sua opera futura praeservat.

Concil. V. ad Valentini.

Pot.

Potro August. frequenter alio modo loquitur; nam prædestinationem ad gloriam, prædestinationem simpliciter, & prædestinationem gratiæ, vocat voluntatem, & præscientiam æternam Dei preparandi dona gratiæ, ad regnum cœlorum: & quia iuxta huc modum loquendi possumus summa facilitate contra Calvinum, nostram libertatem tueri, quam hi recentiores cum illa non tam communis distinctione prædestinationis defendunt; non est, cur à communis, & confusa significatio prædestinationis abhorreamus, sed cum Augustino pleno ore dicamus, sine meritis fieri, ut cap. 11. probabitur. Multum autem præsenti disput. conducteret distinctione illa duplicitis electionis, tum ad gloriam præmisso examine, tum ad gratiam sine examine, quæ non solum in re, probabilissima est, nec ab August. phras. aliena, verum etiam ipsi non parum familiaris, vt disp. illa 89. monstrauimus. Argumenta vero omnia, quæ afferre possunt predicitæ auctores, solum probant id, quod nos ibidem assertuimus, electionem nimis ad gloriam factam fuisse ex meritis gratiæ: at eam prædestinationem iuxta consuetum modum loquendi Augustini & Patrum, certe non probabunt: quomodo autem omnium, qui eliguntur ad gloriam sit eadem ratio, contra OKa-
mum, & Gabriel, eo loco ostendimus.

CAP VT I V.

Prædestinationis dari causam finalem ex parte prædestinatis, sed non meritoriam, aut disponentem putauit Durandus.

Durand.

Durandus in 1. d. 41. q. 2. num. 17. cum ceteris Scholasticis in eo conuenit, vt cum inquiritur de causa prædestinationis, questionem solum intelligat ex parte effectus; & cum S. Thoma, & reliquis notet, eam esse de toto effectu scilicet totius effectus detur aliqua causa ex parte prædestinationis. In quaestione vero, sic intellecta ex auctoritate cum OKamo, & Gabriele pugnat: ceterum inter effectus diuinæ prædestinationis non esse numerandam consequitionem finis prædestinationis, quæ est consequitio beatitudinis, sed cetera solum media, quibus ad beatitudinem homo perducitur. Ex qua doctrina colligit primum, totius effectus prædestinationis non dari causam meritoriam, nec villo modo disponentem ex parte prædestinationis: quia quæcumque conductum, & dilponunt, vel merentur effectum aliquem prædestinationis, sub eandem prædestinationem tanquam effectus illius cadunt; inter quos unus potest esse alterius causa, aut meritoria aut disponentis, seu aliquo modo imperatoria. Deinde interfert Durandus, totius effectus prædestinationis ex parte ipsius prædestinati dari causam finalem; quia omnia media, que Deus prædestinatione sua preparat ad gloriam, respiciunt ipsum gloriam tanquam finem; cum gratia illius esse dicantur. Si ergo gloria non est effectus prædestinationis, vt supponitur, consequitur ex parte prædestinationis esse finem aliquem constitutum toti effectui prædestinationis. Suppositionem autem probat hac ratione: prædestinationis, seu prouidentiae in Deo responder prudenter in nobis, ergo de illa philosophandum est, sicut de nostra prudenter: atque prudenter in nobis non versatur circa finem, sed circa media, dicit enim Aristotel. 6. Ethicor. cap. 9.

12. propositum rectum circa finem virtutis fieri à virtute, sine consultatione prudentiae, quam inquit versari solum circa media, quæ in finem referuntur: ergo & prouidentia seu prædestinationis in Deo non debet circa gloriam, quæ est finis, versari, sed circa media, quæ ad illam perducunt.

In hac opinione Durandi duo sunt, alterum sane, in quo, cum optime loquatur, non patum re ipsa errat: alterum, quod non ita recte consonat communis modo loquendi Scholasticorum, & Patrum, in re tamen ab eorum sensu non est alienum. Id, quod priori loco docet, nullam scilicet causam meritoriam, aut disponentem, aut imperatoriam esse ex parte nostra totius effectus prædestinationis nostræ, recte quidem dictum est, perpperat tamen à Durando, & à nonnullis Theologis intellectum: eximissum enim Duran. in 2. d. 28. q. 5. nn. 7.

In quibus peccet Durandi sententia.

20.

prædestinationes posse se ad gloriam disponere sine motione speciali, & interna, quæ sit ab Spiritu sancto: aliquando tamen non sine peculiari prouidentia; & hanc dispositionem effectuibus prædestinationis anumerat in 1. d. illa 41. q. 2. vt defendat non dari causam meritoriam, seu dispositionem totius effectus prædestinationis, cum non refugiat eam concedere respectu gratiæ: in quo, quam grauiter ipse, & alij Theologerent, capite 11. & seq. videbimus. Quod vero posteriori loco Durandus docet, res ipsa verum est, nempe gloriam esse causam per modum finis reliquo medium, quæ ad illam præparantur, non vt sint volita à Deo, quia respectu voluntatis Dei nihil creatum est id, cuius gratia, & ratio volendi aliquid, sed propter quod cetera esse vult Deus, iuxta doctrinam à nobis traditam disp. 22. ca. 2. Auero consequitio gloria inter effectus prædestinationis connumeranda dicatur, non tam rei, quæ vocis quaestio est. Sententia nibilominus Durandi ex hac etiam parte non est amplectenda: quoniam communis modo loquendi Scholasticorum, & Patrum adveratur. In primis ceteri omnes Scholastici vocant effectum prædestinationis, ipsam gloriam consecutionem. Ex Patribus vero passim Aug. Fulgent. Aug. inter ea, quæ Deus preparauit & prædestinavit effectus, ipsi glorias, & beatitudinis præmium assignat, & Fulgent. lib. ad Monitum cap. 11. Fulgentius verbis iam citatis, & cap. 8. cum ait: Hec autem Deus ex Paulo ad scit in prædestinatione semper habuit, sic per gloriam sic per effectum prædestinatur, facit: enumerauerat autem in inter illa omnia beatitudinem. Colligit hoc Fulgentius c. illo 1. ex illo Pauli ad Rom. 8. Nam quos præsunt, & prædestinantur, nam statim Apostolus enumerans, quæ prædestinatione, & præscientia sua in electis fecit Deus, inquit: Quos autem prædestinavit, hos & vocavit, & quos vocavit, illos & glorificavit. Vbi subiungit statim Fulgentius: Veruntamen cum simul iustificatos, & glorificatos audimus, non simul iustificationis & glorificationis opus presenti tempore deputemus. Hoc dicit, quod aliqui illud glorificavit, ad consummationem, & argumentum sanctitatis in hac vita referant: quia de causa non legunt glorificavit, sed magnificavit.

Constat ergo torius effectus prædestinationis non esse causam per modum finis aliquid ex parte prædestinationis, cum gloria, que posset esse finis, inter effectus connumeretur. Hoc tamen certissimum est: Durandum nihil auere aut Pelagianis, aut Massiliensibus, cum quibus semper fuit August. de prædestinatione gratiæ contentio. Nunquam

quam enim inter eos vila fuit controversia, an prædestinationis dare virga causa finalis ex parte etiam prædestinati, in sensu adhuc exposito; sed, ut c. i. notaui, utrum daretur causa meritoria, aut im-
petratoria, cuius occasione, & respectu Deus prædestinaret, & in tempore daret primam grati-
am an non: nec de toto effeta simul, sed de pri-
mo questione habuerunt ideo id, quod docuit Durandus, nihil eorum disputationis intercessit. Hoc dixerunt quod nonnulli hanc Pattum doctrinam, & intentionem non satis intelligentes, quoties audiunt prædestinationis, sive in hoc sensu sive in alio, dari hanc, aut illam causam, statim in Pelagianismum reiiciunt. Id quod viros Theologos non decet, qui mentem Patrum, & hæreticorum er-
ores bene perspectos habere debent.

*Quonodo
veritas
prudentia
circa finem
virtutis ex-
plicatur en-
t. i. p.*

Porto durandi ratio non probat suppositio-
nem illam, quam diximus: quod enim Auct. ait, alio modo est intelligendum, videlicet proposi-
tum finis abstracti à materia, & circumstantiis, at-
que secundum se considerat, quatenus honestus
est, quem sequitur amor, & propria virtus
tis, non proponi à prudentia, nec esse consulta-
tionis obiectum, hæc enim versatur circa parti-
culares circumstantias, & materiam, in qua ratio
virtutis, & finis honesti repetitur, & has in particu-
lari prudenter præfinit. Iuxta in sententiis Ari-
stotelis electio circa finem hoc modo veratur,
vt 1.2. quest. 1. a. 1. ostendamus. Quare in diffi-
cultate proposita non est, cur dicamus gloriam,
propter meritum huius reddenda est, ad prudentiam
Dei seu prudentiam, & prædestinationem non
pertinet: prudentis enim non notandum est, om-
nibus prouidere media, vt bracium cōfiscuantur,
sed etiam cuique pro dignitate examine pre-
missio laboris, & meriti præmium retribuere. Ista
ergo beatitudinis retributio pro his aut illis me-
ritis ad prudentiam pertinebit. Addo, quod do-
ctrina Aristotelis locū solum habet in fine, quem
sibi aliquis adquidendum proponit, qualis est ho-
nestas virtus, non autem in fine, quem quis alteri
proponit, vt pro eo conseqüendo labore, &
meritis eum adipiscatur. Quare ratio Durandi
nullo pacto probat id, quod contendit.

C A P V T . V.

*Prædestinationis dari meritum congruum ex auxi-
lio gratiae senserunt Bonaventura, &
Iauellus.*

Bonavent.

*23.
Explicatur
Mons. Bon-
aventura.*

Bonaventura in 1. d. 4. t. a. 1. q. 1. alio modo usur-
pans prædestinationem, quam Sc. olatici su-
perius commemorati, & Augustinus, ac Patres, vt
inferius patet, diuerso etiam modo, quam illi,
philosophatur. Nam cum existimet, duos tantum
esse prædestinationis effectus iustificationem videlicet, ut quæ perseuerantiam, & beatitudinis
coequationem, cumque gratia remissionis peccatorum ex meritis congrui detur, infert inde,
prædestinationis gratia dari causam meritoriam
de congruo, non de condigno, opera nimis omnia,
qua iustificationem præcedunt, & ad il-
lam disponunt, non quidem ex solo libero arbitrio facta, sed ex auxilio gratiae excitani, &
adiuvanti. Id quod disertis verbis ipse notauit in
4.4.15. 1. p. d. art. 1. q. 5. nam d. illa 41. nihile expresse
dixit. Sed cum idem de prædestinatione, atque e
iustificatione dicat, & de iustificatione d. illa 15.

ARTIC. IV.

asserat dati ex meritis de congruo, à gratia profe-
ctis non à solo libero arbitrio idem omnino de
prædestinatione d. illa 41. intellexit. Eandem sen-
tentiam sequutus est Chrysost. Iauell. in comment. hu-
iss art. nuper excusis. Cuius sententia quidam no-
stro tempore in Hispania abutuntur ad proban-
dum, Deum non præfinire actus nostros liberos,
cum nihil de eare meminerit, sed solum dicere
voluerit, prædestinationem non sufficere factam ante
premissionem boni usus arbitrii ex gratia Dei. Alij
vero in eadem Hispania seuerius hæc opinionem
notarunt, existimantes eam Pelagianam esse, &
Aug. aduersari. Cæterum quamvis Bonau. & Iauel-
lus modum loquendi Augustini non sentent, quam il-
la quæ alter accipiunt prædestinationem, quam il-
leat re ipsa certe nec ei contradicunt: nec Pelagio,
aut Massil. & Semipelagianis aliquo modo con-
sentiunt. Nam Bonau. & Iauellus nunquam dire-
xerunt gratiam prime vocationis ex meritis arbitrii
dar, aut prædestinari, sed gratiam remissionis pec-
catorum, & iustificationis ipsam fieri in tempore,
& prædestinari in præscientia Dei ex meritis con-
grui præmissis, non quidem ipsius arbitrij, sed auxiliij gratia: id quod expresse ipsi notarunt, & ita
prædestinationis causam meritoria ex nobis cum
gratia auxilio concesserunt. Nam prædestinationem
accipiunt tantum pro præparatione iustificationis,
qua perseuerabit in finem, non pro præ-
paratione omnium, quæ ad iustificationem diplo-
natur, qui asserere merita aliqua congrua, aut im-
petratoria præcedere iustificationem, & remis-
sionem peccatorum, & eam impetrare, non est Pelagi-
anus, aut Semipelagianus, contentus, nec Aug.
contradicere: immo vero est expresa doctrina Aug.
discentibus cum Pelagio. Epist. enim 105. contendit
cum illo, vt retractionem, quam in Concil. Pa-
lestinæ subdole fecerat, dum publice asseruit gratia
sine meritis dari, intelligens per gratiam do-
ctorum creationis, & arbitrij, recte explicitat de ea facili-
gratia, quæ est per Christum ad recte vivendum,
& tentationes vincendas, & fine ullis meritis da-
tur, quam Paulus commendat in Epist. ad Rom. &
dixerat omnino est a dono creationis, ut sic in Ec-
clesie consortium cum gaudio ab omnibus reci-
pientur. Deinde obiectu libri in hæc verba, passim
quidem dicere, scilicet Pelagiani, remissionem peccatorum
esse gratiam, que nullis præcedentibus meritis datur, quid
enim habere boni meriti possint peccatoris? quasi dicat
Pelagius fateri aliam gratiam esse præter donum
creationis, scilicet remissionem peccatorum. Respon-
dit autem August. continuo his verbis: Sed neque
ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides
hanc imperat, neque enim nullum est meritem fidei,
qua fide, ille dicebat, Deus proprius est omnibus peccatori:
& defendit iustificatus merito fidelis humiliatus, hoc
est, non sufficit si concedat hanc gratiam: nos-
nunquam cum Apostolo aliam inquirimus, que ex
nullis meritis datur, & initium est omnis meriti.
Et epist. 106. concedit nos etiam per gratiam Dei
meriter gratiam bene operandi, quam vocat ipse
caritatem. Nam ergo faceret August. esse meritum
aliquid remissionis peccatorum, & iustifica-
tions, nimis impracticum aut congruum, quod
idem est: quia fides, quam ibidem dicit esse do-
num Dei, & ex qua iustitia omnis sumit initium,
eam imperat. Vnde collegit Augustinus non fa-
tis fore, si Pelagius concederet gratiam remis-
sionis peccatorum: quia cum hæc sit ex meritis, non
est.

est illa gratia commendata ab Apostolo in epist. ad Rom. quæ præcedit omnia merita; sed neceſſe esse fateri calorem gratiam, ex qua omnia iustitia sumit iniunctum, quam, ceteris esse fid. m., & vocat gratiam, in qua iustificatur, vel gratiam iustificationis, luxa p̄frahim Concil. Mileutani can. 3. & Africaniſul Bonifacio. Can. 78. late oſtendimus 1.2. q. 109. a.7. & 114. a.5. & eodem modo appellatur a Patribus Africani in epi. 90. & 95. vbi inquirunt gratiam, quam co-tendebant, ut Pelagius concederet: at que hoc modo viupari gratiam iustificationis à Patribus, notauit Andreas de Vega lib. 8. ſuper Concil. cap. 13. Hoc dixerim obiter (nam exprefſo diſputandum est 1.2. qu. 114. art. 5.) ut oſtentandū ſententia Bonau. & Iauelli nihil reipſa fauere Pelagio, ſiquidem Aug. contra Pelagium diſputas, eam expreſſe docuit. Idem enim omnino eſt, aſſerere iuſtifi-ationem fieri ex meritis imperatoris fidei, atq; iuſtificationem ex his meritis praedestinari, ut lepini notatum eſt. Sic ergo Bonau. & Iauellus aſſerentes praedestinationem à iuſtificatione incipere, non cōſentiant Pelagio, nec Aug. aduerſantur, dū ex meritis factis gratia, quæ non ſunt cōſigna, ſed congrua, aut imperatoria, praedestinationem factam eſſe aſſuerant.

Hoc autem modo accepta praedestinatione, ſententiam hanc reipſa fateri debent, quotquot aſſerunt, remiſſione in peccatorum, & iuſtificationem fieri ex meritis congruis auxilio gratiæ Dei factis, ſicut docent viii. Catholici doctilli, Marſil. in 2. q. 18. ar. 3. concil. 2. & S. Thom. in 2. d. 27. ar. 4. ad. 4. nec ab hac ſententia abhorret 1.2. q. 114. art. 5. ut ibi explicabimus; ſolidi enim negat meritum congruum, prime gratia, quæ eſt principium omnis meriti, quod eſt veriſimilium. Idem docuit Alexan. 3. p. q. 69. mem. 5. ar. 2. & Laurentius, Iuſtinianus in lib. de contempn. mundi cap. 9. Febrar. 1.3. contra gen. c. 149. in fine, Roffensis ar. 1. contr. Lutherum §. Nec teria ſimiilitudo, Andreas de Vega in opus. de iuſtifi. q. 7. & ſuper Concil. 8. c. 8. & ſequens. Iodocuſ Tiltanus in apologia pro Concil. Trid. ſuper ca. 8. ſeff. 6. 8. Verum hanc calumniam, vbi hoc meritum appellat imperatorium, Frans. 6. & Dauentria in exegesi contra confeſſionem Auguſtinianam fol. 4.6. Rufus duent: quæ ſententia meo iudicio veriſimil eſt, vt 1.2. q. 114. art. 5. latius ostendendum. Reſpondeſt tamen aliqui Augustinum eam ſententiam iam retrahafle, ſicut illam, quam presbyter habuit, nempe, fidem non eſſe donum Dei, & eanos primam gratiam à Deo mereri. Verum haec eſt maniſta deceptio: nam haec duo longe diuersa ſunt, fidem non eſſe donum Dei, ſentientia ex propriis viribus profectam prometri primam gratiam; & bonis operibus ex gratia factis, vel ipſa fide, quæ eſt donum Dei, nos aliam gratiam promoteri, aut recte operandi, aut remiſſionis peccatorum. Licet ergo prius correxit Auguſtus, non eo ipſo poſterius retrahavit: immo cum in eis epistolis dicat fidem eſſe Dei donum, & gratiam ſine meritis vills arbitrij dari, concepit nihilominus meritū aliquod remiſſionis peccatorum: & ſane in doctrina illius epift. quæ post retractationem Pelagi ſcripta eſt, nihil eſt, quod Aug. debuerit retractare. Sed haec effigia iniuria miramus. Obijcunt vero Concil. Trident. ſeff. 6. c. 8. vbi dicit ſitem non mereri gratiam iuſtificationis. Respondeſt, quodam illud intelligere de merito condigno, vi Vega loco cit. ego vero de merito etiam congruo, ſed hoc modo, ut Concilium

intelligat per gratiam iuſtificationis totam ſeriem gratiarum à prima vocatione, hæc enim dici ſolet gratia iuſtificationis, & gratia in qua iuſtificamur, ut notaui diſp. 88. cap. 1. Hanc ergo, inquit Concil. fides non meretur, ut indicate ab ipsa fide ori iuſtificationem, & illam non eſſe ex proprijs viribus, ſed inter Dei dona connumerari, ſed de hoc latius ſuo loco.

Nec Semipelagianis, aut Maſſiliens, aliquo modo fauenter Bonau. & Iauellus: primum, quoniam ſi ipsi Semipelagianis fauērēt: eisdem etiam fauērēt Aug. Epift. 105. & dum contra Pelagium ageret, in Semipelagianismū inclinaret: quod eſt plane falſum. Nam ipſe ibi contendit, initium omniſi iuſtitiae, & meriti etiam minimi eſſe fidem, atq; eo tempore iam ſatis inſtruētus erat cōtra hos Maſſili. ita ergo contra Pelagium inquiri gratiam vocationis, quæ ſine meritis arbitrij datur, ut etiam contra Semipelagianos omne initiu boni operis, aut volūtatis ex nobis, propter quod gratia datur, excludat. Deinde Maſſili ita cauſam praedestinationis gratiæ concedebant, ut dicerent, primam gratiam vocationis, meritis, aut initio aliquo bono liberari, retribui. Id vero nullo modo aſſerit Bonau. & Iauellus, ſed ex operibus factis auxilio gratiæ, dicunt fieri iuſtificationem, quæ opera appellan- lantur diſpositiones, & merita congrua, non con digna; ergo reipſa hi duo Doctores nihil docent contra Aug. ſed in modo loquendi ab eo diſſentiunt, cum aſſerunt praedestinationem eſſe ſolum præparationem, & præſinitionem aeternam iuſtificationis, & perfeuerantia; cum reuera Aug. c. 14. mem. 5. ar. 2. & Laurentius, Iuſtinianus in lib. de contempn. mundi cap. 9. Febrar. 1.3. contra gen. c. 149. in fine, Roffensis ar. 1. contr. Lutherum §. Nec teria ſimiilitudo, Andreas de Vega in opus. de iuſtifi. q. 7. & ſuper Concil. 8. c. 8. & ſequens. Iodocuſ Tiltanus in apologia pro Concil. Trid. ſuper ca. 8. ſeff. 6. 8. Verum hanc calumniam, vbi hoc meritum appellat imperatorium, Frans. 6. & Dauentria in exegesi contra confeſſionem Auguſtinianam fol. 4.6. Rufus duent: quæ ſententia meo iudicio veriſimil eſt, vt 1.2. q. 114. art. 5. latius ostendendum. Reſpondeſt tamen aliqui Augustinum eam ſententiam iam retrahafle, ſicut illam, quam presbyter habuit, nempe, fidem non eſſe donum Dei, & eanos primam gratiam à Deo mereri. Verum haec eſt maniſta deceptio: nam haec duo longe diuersa ſunt, fidem non eſſe donum Dei, ſentientia ex propriis viribus profectam prometri primam gratiam; & bonis operibus ex gratia factis, vel ipſa fide, quæ eſt donum Dei, nos aliam gratiam promoteri, aut recte operandi, aut remiſſionis peccatorum. Licet ergo prius correxit Auguſtus, non eo ipſo poſterius retrahavit: immo cum in eis epistolis dicat fidem eſſe Dei donum, & gratiam ſine meritis vills arbitrij dari, concepit nihilominus meritū aliquod remiſſionis peccatorum: & ſane in doctrina illius epift. quæ post retractationem Pelagi ſcripta eſt, nihil eſt, quod Aug. debuerit retractare. Sed haec effigia iniuria miramus. Obijcunt vero Concil. Trident. ſeff. 6. c. 8. vbi dicit ſitem non mereri gratiam iuſtificationis. Respondeſt, quodam illud intelligere de merito condigno, vi Vega loco cit. ego vero de merito etiam congruo, ſed hoc modo, ut Concilium

B. manuſcripta
in laudis o-
pinio ſemi-
pelagianus nō
fauet.

Auguſtini
adverſus Pe-
lagianos diſ-
ſerit, Fulgenc.

Prædeſtinationis prima gratia cauſam eſſe bonum vſum futurum ipſius gratiæ exiſtimauit Alexan.

HAeſtenus recenſuimus varias Scholasticorū opiniones, quæ cum viderentur Aug. aduerſari reipſa, non opponuntur, ſed ſola voce ab eius ſententiā diſſerunt, & à queſtione quam ſepius diſp. longius diſtant, ſi quid etiam continent falſatris aperiuimus. Iam vero duę alię ſuperſunt, quæ circa controverſiam, quam habuit Aug. cum Pe- lag. & Maſſili. propius versantur. Eſt igitur quarta in

ARTIC. IV.

QUÆST. XXIII.

564 in ordine sent. Alex. 1.p.q.3.m.3.a.3. in corp. & ad 2. & 3. qui assert ex parte effectuum prædestinationis dari aliquam causam, diuerso tamen modo: nam gloriæ bona opera ex gratia facta sunt causa (inquit) meritoria; primæ autem gratiæ causa quedam congetturalis, est: vius bonus futurus ipsius gratia; propter quæ causam dicere possumus non absque ratione. Deum p. prædestinasse hos potius, quam illos. Hanc sententiam tradidisse videtur. Alb. in 1.d. 41.a.3. qui cum a.2. eiusdem dist. dixisset nullam causam meritoriam dari ex parte prædestinationis, aut sua prædilectionis, aut effectus illius proprij, quam dicunt esse gratiam, quia nullum in merito potest esse ante gratiam nihilominus asserta a.3. dat rationem aliquam ex parte effectus, ne Dei prædestinationis, & voluntatis sit absque ratione. Hanc vero, meo iudicio, quantum colligere ex ipso potui, ne sibi contraria doceat, putat esse vius ipsius gratia, & merita ex ipsa gratia futura: nam meritum, quod gratiam præcedat, negavit 2. illo 2. nec solum intellexit cōdigimus, sed etiam congruum, & minimum, quod esse possit: quia idem auctor in 2.d.28. ar. 1.ad 6. cum dicit, siue gratia gratis data non posse hominem operari bonum morale, bene tamen sine gratia superadmita, hoc est, sine dono gratia habitualis, aut supernaturalis, excludit plane omne meritum etiam congruum primæ gratia. Probari autem potest hæc sententia, quia non est de ratione causa meritoria, ut præcedat tempore ipsam retributio nem, siquidem Sanctis Patribus veteris testamēta data fuit gratia ob merita Christi futura: ergo nihil oblit quo minus Deus det gratiam propter bonum vius futurum illius neque oblat, quod bonus vius sit futurus ex ipsa gratia, siquidem Rex potest dare alicui militi armis, & equum propter bonum vius equi, quem sperat ex milite; & aliquis potest vendere vineam suam alteri propter lucrum, quod ex fructibus illius accepturus est. Præter Alex. non legi, qui hanc sequeretur sententiam, vel aliquo modo ei fuerit, nisi Magist. in 2.d.5. c.vlt. & Antist. lib. 3. tradi. 1.c.7. in prin. & ante medium in solutione cuiusdam rationis, qui docent, Angelos in beatitudine vius creatoris, & eam per opera sequentia promeruisse. Quam sententiam vius præpositi refutat Magist. in 2. q.4.a.2. probabilem putat Alb. in 3.d.18. a.4. Sed forsitan Doctores quamvis de beatitudine concesserint, eam propter opera sequentia dari, de gratia id non dixissent, nec vius expresse docuerunt. Imo idem Alex. 3.p.q.69.m.5.a.3. §.3. disertis verbis negavit gratiam dari ex bono viu futuro illius: quare sententiam, quam de prædestinatione gratiæ in 1.p. tradiderat, aperte reuocauit. Ex recentioribus vero nullus est, qui affirmare audeat initium primæ gratia ex bono viu futuro ipsius dari; nonnulli tamen id fieri posse asseverant: de facto ergo id non docent, ne cum Pelagio sentire videantur, de possibili vero, ita assertum propter rationem adductam, & quia de possibili cum Pelagio nulla fuerit in Ecclesia Dei disputatio. Verumenimvero, quamus ego omnino falsam existimem sententiam Alex. ex 1.p. citaram, nec vocem solum, sed re à communī doctrina Scholasticorum, & ratione alienam; ea tamen Pelagio, & Semipelagianis non fauet; nec contra ipsam viusquam Aug. disseruit. Ex Scholasticis vero S.Thom. in hoc a. & 12.q. n.4. a. 5. ad 2. & Bonau. in 2.d.27. a.2.q.1. Gabr. in 2.

Albertus.

30.

Exempla que
fauere vide.
sur sententiæ
Alexand.

Magist.
Antist.

31.
Propos.
Magist.

Alexand.

Sententia A-
lexan. etiam
si falsa sit.
Pelago non
fauet.

S.Thom.
Bonau.
Gabriel.
Cotus.

d.5.q.1.d.2. Sicut q.1 §. tripla, loquentes de gratia, an ex bono viu futuro ipsius nobis deitur, illam impugnant. Sed antequam singula demonstrem, supponam primū contra rectiores illos Theologos in articulo illo. *Quod gratia non detur ex merito, aut ex operibus*, non tantum Aug. & Patres contra Pelagium, & Massiliensem, fuisse locutos de facto, sed etiam de possibili: nam contra illorum errorum semper inferebat, gratiam non fore gratiam, si ex operibus datur: quia non donaretur gratia, sed meritis retribueretur, iuxta doctrinam Pauli, si ergo sententia eorum, qui putant probable, posse dari gratiam ex bono viu illius futuro, idem assereret de possibili, quod Pelagius, & Semipelagianus de facto affirmarunt, eodem modo illi ex pau-
lo conuincerentur ab Aug. & alii Patribus, quod scilicet gratia iam non esset gratia, quare fieri hoc est impossibile, ita & eorum opinio fallax est. Deinde suppono: si gratia dari posset ex bono viu fu-
turo illius; etiam de facto ita datur: id colligo, fuisse in
vr multa alia, qua dixi d.89. ex doctrina tradita
disp. 82. cap. 6. quia scilicet Deus non potest ve-
le vnum esse propter aliud & contraria vnum in
aliud ordinē pro libito, sine aliqua conguam
matio in ipsis rebus facta. Quare si Deus diceret
dare gratiam propter vius boni illius, quam
modo contribuit propter vius boni, res ipsa altera se
deberent habere, vel inter eas variatio aliqua es-
set, quæ nunc non est. Si enim nunc ita le habe-
tibus rebus, Deus non vult gratiam propter ho-
num vius futurum; & consequitur nulla in Deo
facta mutatione, quæ fieri nequit & nulla facta in
rebus, ut nū supponimus, eodem modo gratiam
conferri cō propter bonum vius futurum illius,
quæ autem mutatio fieri possit in gratia, aut in
bono viu illius, vt tunc datur gratia propter
bonum vius, quæ nunc non datur non appa-
re. Idecirco eodem modo semper dicendum est, non
solum non dari propter bonum vius futurum illius, sed
neque dari posse. Nam vero ea, quæ diximus con-
tra opinionem Alexandri, sigillari probemus.
Primum quidem eam non funere Pelagio, neque
Semipelagianis, patet: quia cum hi dixerint dari
gratiā ex meritis, aut ex aliquo bono opere, & mi-
voluntate, quæ esset initium gratiæ; vel eam præ-
destinari à Deo propter opera, quæ ipso præcipi-
id non asseruerunt de bono viu ipsius gratiæ, sed
de aliquibus operibus solius arbitrij, ex quibus
salem initium aliquod sumeretur, & coepitio con-
ferendi gratiam. Sic autem recte contra illos in-
ferebant Aug. & alii Patres, gratiam collatam ob-
ista opera cō esse gratiam, quare ex illis operibus
præfuniri in eterna præscientia Dei non potuisse.
Deinde Aug. in hunc eundem sensum contendit Zigo.
vbique præterim lib. i. de præd. Sandor. a.13. v.loq.
cūcius oppositum Semipelagianis dicebant. Com-
vero dicit, ex futuris operibus non præfuerit, non
intelligit futura ex ipsa gratia (id enim advenit, non
nunquam dixerunt,) sed futura ex solo libero ar-
bitrio, que non vt futura potest gratiam, vel extra-
ritia, sed vt in tempore futura Deus ab eterno præ-
seiebat: & ita contra eos inferit, si ex illis operi-
bus gratia prædestinaretur, non esset gratia: id
quod non sequeretur, si ex operibus ipsius gratia
& bono viu illius eam dare Dens decreuerit.
Quod enim operibus gratia gratia tribuatur,
non impedit, eam esse gratiam; nec de his operibus
loquitur

loquitur Paulus cum ait ad Rom. 11. & alibi, *Allio-*
qui gratia iam non est gratia. Constat ergo senten-
*ciam Alex. hac ex parte non esse Pelagi, nec Se-
*mipelag, ac proinde nec Aug. opponi, nunc vero
*alii rationibus confutanda est.***

Prior igitur ratio sit. Quamvis Deus sciat, om-
nies, quibus auxiliis gratia sua praedestinat, bene
deum propter
uersum 21.
futuram ar-
terri. Prima
egundum.
Gloria non
debet propter
versum 21.
futuram ar-
terri. Secun-
dum.
Augst.
Gratia non
debet propter
versum 21.
futuram ar-
terri. Terti-
dum.
Lxx 19.
ad Gal. 4.
Decades
argumentum
Augst.
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.
101.
102.
103.
104.
105.
106.
107.
108.
109.
110.
111.
112.
113.
114.
115.
116.
117.
118.
119.
120.
121.
122.
123.
124.
125.
126.
127.
128.
129.
130.
131.
132.
133.
134.
135.
136.
137.
138.
139.
140.
141.
142.
143.
144.
145.
146.
147.
148.
149.
150.
151.
152.
153.
154.
155.
156.
157.
158.
159.
160.
161.
162.
163.
164.
165.
166.
167.
168.
169.
170.
171.
172.
173.
174.
175.
176.
177.
178.
179.
180.
181.
182.
183.
184.
185.
186.
187.
188.
189.
190.
191.
192.
193.
194.
195.
196.
197.
198.
199.
200.
201.
202.
203.
204.
205.
206.
207.
208.
209.
210.
211.
212.
213.
214.
215.
216.
217.
218.
219.
220.
221.
222.
223.
224.
225.
226.
227.
228.
229.
230.
231.
232.
233.
234.
235.
236.
237.
238.
239.
240.
241.
242.
243.
244.
245.
246.
247.
248.
249.
250.
251.
252.
253.
254.
255.
256.
257.
258.
259.
260.
261.
262.
263.
264.
265.
266.
267.
268.
269.
270.
271.
272.
273.
274.
275.
276.
277.
278.
279.
280.
281.
282.
283.
284.
285.
286.
287.
288.
289.
290.
291.
292.
293.
294.
295.
296.
297.
298.
299.
300.
301.
302.
303.
304.
305.
306.
307.
308.
309.
310.
311.
312.
313.
314.
315.
316.
317.
318.
319.
320.
321.
322.
323.
324.
325.
326.
327.
328.
329.
330.
331.
332.
333.
334.
335.
336.
337.
338.
339.
340.
341.
342.
343.
344.
345.
346.
347.
348.
349.
350.
351.
352.
353.
354.
355.
356.
357.
358.
359.
360.
361.
362.
363.
364.
365.
366.
367.
368.
369.
370.
371.
372.
373.
374.
375.
376.
377.
378.
379.
380.
381.
382.
383.
384.
385.
386.
387.
388.
389.
390.
391.
392.
393.
394.
395.
396.
397.
398.
399.
400.
401.
402.
403.
404.
405.
406.
407.
408.
409.
410.
411.
412.
413.
414.
415.
416.
417.
418.
419.
420.
421.
422.
423.
424.
425.
426.
427.
428.
429.
430.
431.
432.
433.
434.
435.
436.
437.
438.
439.
440.
441.
442.
443.
444.
445.
446.
447.
448.
449.
450.
451.
452.
453.
454.
455.
456.
457.
458.
459.
460.
461.
462.
463.
464.
465.
466.
467.
468.
469.
470.
471.
472.
473.
474.
475.
476.
477.
478.
479.
480.
481.
482.
483.
484.
485.
486.
487.
488.
489.
490.
491.
492.
493.
494.
495.
496.
497.
498.
499.
500.
501.
502.
503.
504.
505.
506.
507.
508.
509.
510.
511.
512.
513.
514.
515.
516.
517.
518.
519.
520.
521.
522.
523.
524.
525.
526.
527.
528.
529.
530.
531.
532.
533.
534.
535.
536.
537.
538.
539.
540.
541.
542.
543.
544.
545.
546.
547.
548.
549.
550.
551.
552.
553.
554.
555.
556.
557.
558.
559.
560.
561.
562.
563.
564.
565.
566.
567.
568.
569.
570.
571.
572.
573.
574.
575.
576.
577.
578.
579.
580.
581.
582.
583.
584.
585.
586.
587.
588.
589.
590.
591.
592.
593.
594.
595.
596.
597.
598.
599.
600.
601.
602.
603.
604.
605.
606.
607.
608.
609.
610.
611.
612.
613.
614.
615.
616.
617.
618.
619.
620.
621.
622.
623.
624.
625.
626.
627.
628.
629.
630.
631.
632.
633.
634.
635.
636.
637.
638.
639.
640.
641.
642.
643.
644.
645.
646.
647.
648.
649.
650.
651.
652.
653.
654.
655.
656.
657.
658.
659.
660.
661.
662.
663.
664.
665.
666.
667.
668.
669.
670.
671.
672.
673.
674.
675.
676.
677.
678.
679.
680.
681.
682.
683.
684.
685.
686.
687.
688.
689.
690.
691.
692.
693.
694.
695.
696.
697.
698.
699.
700.
701.
702.
703.
704.
705.
706.
707.
708.
709.
710.
711.
712.
713.
714.
715.
716.
717.
718.
719.
720.
721.
722.
723.
724.
725.
726.
727.
728.
729.
730.
731.
732.
733.
734.
735.
736.
737.
738.
739.
740.
741.
742.
743.
744.
745.
746.
747.
748.
749.
750.
751.
752.
753.
754.
755.
756.
757.
758.
759.
760.
761.
762.
763.
764.
765.
766.
767.
768.
769.
770.
771.
772.
773.
774.
775.
776.
777.
778.
779.
780.
781.
782.
783.
784.
785.
786.
787.
788.
789.
790.
791.
792.
793.
794.
795.
796.
797.
798.
799.
800.
801.
802.
803.
804.
805.
806.
807.
808.
809.
810.
811.
812.
813.
814.
815.
816.
817.
818.
819.
820.
821.
822.
823.
824.
825.
826.
827.
828.
829.
830.
831.
832.
833.
834.
835.
836.
837.
838.
839.
840.
841.
842.
843.
844.
845.
846.
847.
848.
849.
850.
851.
852.
853.
854.
855.
856.
857.
858.
859.
860.
861.
862.
863.
864.
865.
866.
867.
868.
869.
870.
871.
872.
873.
874.
875.
876.
877.
878.
879.
880.
881.
882.
883.
884.
885.
886.
887.
888.
889.
890.
891.
892.
893.
894.
895.
896.
897.
898.
899.
900.
901.
902.
903.
904.
905.
906.
907.
908.
909.
910.
911.
912.
913.
914.
915.
916.
917.
918.
919.
920.
921.
922.
923.
924.
925.
926.
927.
928.
929.
930.
931.
932.
933.
934.
935.
936.
937.
938.
939.
940.
941.
942.
943.
944.
945.
946.
947.
948.
949.
950.
951.
952.
953.
954.
955.
956.
957.
958.
959.
960.
961.
962.
963.
964.
965.
966.
967.
968.
969.
970.
971.
972.
973.
974.
975.
976.
977.
978.
979.
980.
981.
982.
983.
984.
985.
986.
987.
988.
989.
990.
991.
992.
993.
994.
995.
996.
997.
998.
999.
1000.

ex gratia ipsa, tanquam ex principio: ideo bonus vñs nō potest esse causa, aut ratio propter quam, Deus gratiam conferre dicatur, aut illum prædestinare, quod idem est, exempla aut adducta, que oppotuit videtur probare infirma sunt.

At illud de fructibus, vineæ respondeo, posse *Dicitur in*
quidem in materia iustitia & cōtractuum ita con-
*tingere, vt solutio, & pretiu[m] ex fructibus rei ven-*vñs* *notandum*
deinde notandum
372.
373.
374.
375.
376.
377.
378.
379.
380.
381.
382.
383.
384.
385.
386.
387.
388.
389.
390.
391.
392.
393.
394.
395.
396.
397.
398.
399.
400.
401.
402.
403.
404.
405.
406.
407.
408.
409.
410.
411.
412.
413.
414.
415.
416.
417.
418.
419.
420.
421.<*

ARTIC. VII.

in tempore sine villa tali occasione, aut causa, ratio-
ne, vel conditione sine qua non, fuit nobis dona-
ta: eadem enim difficultas fuit semper donationis
in tempore, & præfixionis, aut prædestinationis
in præscientia, ut saepe notatum est. Cum ergo in
tempore detur nobis sine villa causa, ratione, aut
conditione sine qua non, sic etiam præfinitur.
Neque solum negari debet ratio, cur unus præ-
finitur, alii vero non, ut quidam dicebant, sed et-
iam quare aliquis præfinitur nulla facta com-
paratio ne; siquidem nulla ratio esse potuit, ob quam
Deus dederit primam gratiam, nisi per modum si-
nis ut cap. præced. ostensum est.

C A P V T . VII.

*Henricus, & alij concedunt in nobis causam solum,
aut conditionem sine qua non, nostra præ-
destinationis.*

Henric.

Henricus demum, & alij Theol. timentes pla-
nitudinem causam prædestinationis me-
ritoram aut imperitoriam, aut minimam dispo-
sitionem: id enim suspectum Catholicis semper
vixit est, dixerunt, arbitrium nostrum esse causam
sine qua non, eo quod totus effectus prædestina-
tionis in nobis non sit sine nostra cooperatione,
& efficacitate: sicut reuera nullus adulterus sine
meritis, aut proprio consensu salvabitur. Sic docet,
*Henri. quodlib. 4. q. 19. & quodlib. 8. quodl. 5. Ioan. a Bo-
non. in opere de prædest. i. p. cum suam afferat opinio-
nem, & in 2. p. post 4. opinionem. & in 2. p. post 6. o-
pinionem, cum eam iterum repetit, & Barthol. Ca-
merar. in dialog. Cathol. cap. 4. §. 1. & seq. sunt etiam
recentiores alibi, qui suspectam quoque haben-
tes vocem causae nolunt concedere hanc causam
sine qua non, sed eam vocant conditionem sine
qua non: ne scilicet concedant aliquid quod antea
cedat ut causa etiam sine qua non & per acci-
dens: nam conditio sine qua non, dicitur ab ipsis,
effectus quoque alicuius operationis, quod sine
ille talis operatio non esset, ut calefactio sine cal-
ore producatur. Et quidem inter citatos Doctores
Ioannes ille à Bononia nunquam appellat arbit-
rium, & cooperacionem illius causam sine qua
non, sed inquit, prædestinationem esse non pos-
se sine nostro arbitrio: id quod satis manifestum
videtur.*

Alli denique nolunt concedere causam sine qua
nobis non daretur primus effectus gratuitus præ-
destinationis, hoc est, prima vocatio gratiae, sed si-
ne qua illa vocatio, quæ nobis datur, non esset ef-
fectus prædestinationis, sed communis prouiden-
tia. Nam quod illa sit efficax, ex nostro pèdet con-
senso; si autem efficax non esset, ad communem
prouidentiam pertinet, non ad prædestinationem:
atqui nobis illam potius à Deo dari, quam
aliam, ex nobis nullo modo pender. Alli demum
appellant rationem nostram prædestinationis, non
quidem ob quam unus potius, quam alius præ-
finitur, sed quare illi fuerint præfiniti, qui be-
ne erant gratia Dei vivi.

Verumtamen hi omnes Doctores non arti-
gunt id, in quo Aug. & Patribus fuit præcipua de-
hac re controvergia neque enim Patres vñquam
dubitaram totam gratiam prædestinationem sine
nostro consensu perfici non posse, neque ignora-
runt vocationem cōgruam, & efficacem, nos esse
sine nobis: quis enim de hoc dubitauit? sed tota
illa disceptatio fuit, an prima illa vocatio quam
Deus noui futuram in nobis efficace, & con-
gruā, nobis præfinitur, hoc est, dari nobis præ-
finitur sine villa causa, ratione, & cōditione nostri
consensus. Et Aug. contendit primum illum effe-
& cūm, hoc est, primam gratiam sine villa occa-
sione nostri arbitrii fuisse nobis præfinitam, sicut etiam

Quodsi dicant prædestinationem incipere in
nobis non ab ipsa vocatione, secundum quod in
nobis estante consensum, sed ab ea, ut efficaciam
habet certe nostra prædestinationis nos essemus
causa, vel concusa cooperans per se, quod nullo
modo sensit Aug. nec recte dictum potest, nisi nomi-
ne prædestinationis gratia abutimur. Donatio e-
nam vocationis, quæ sit sine nobis, & ante nostrum
consensum, effectus prædestinationis est, & eam
præfinitur nobis, & præparari donandum in tem-
pore, est prædestinare. Adde, quod nouum genus
philosophandi est illorum, qui conditionem sine
qua non appellant etiam id quod posterius elabo-
ratione, sine quo operatio esse non potest, quæ
quis est terminus operationis in eorum sententia;
conditionem enim sine qua non philosophi com-
muniter appellant causam sine qua non, sine cau-
sam per accidens, quæ ordine quodam procedit
efficiunt, & operationem, quod sit requisita ad o-
perandum. Sed de hoc modo loquendi non ope-
rat nos esse admodum sollicitos. Nunc vero dicta
sufficiente de opinionibus, de quibus Aug. & anti-
qui Patres non disputarunt, nec in Ecclesia Del-
icum Pelagianis, & Semipelagianis fuit controver-
gia. Ceterum de hac sententia, & modo loquendi
plura disq. cap. 2. dicemus.

C A P V T . VIII.

*Massiliensis cum Cassiano, & Gracis Patribus initium
prædestinationis ex nostro li-
bero arbitrio esse dixerunt.*

Ad Massiliensem sententiam peruertemus est, qui
ex aduerso simili cum multis aliis cōtra An. Mag-
nifi.

ARTIC. IV.

568 QVÆST. XXIII.

Nazianz.
cum Massili.
non sentit.
Ad Rom. 9.

Pulchra se-
m. istud.

Nazianz. cum Massili. non sentit. Ad Rom. 9.

elle ex nobis, nec in eo quis gloriari possit, sed ex Deo eis præcipue, & ideo dictum putat. Non est volentis, &c. sed Dei misericordia. Quæ eius expositio, tametsi August. non probetur, ut vidimus d. 88. cap. 8. saltem nobis indicat mentem ipsius sive, nostrum velle non esse solius liberi arbitrij, quod nostro instituto satis est. Quam vero longe absit Nazianz. à Massili. sententia, indicat doctrinam quam tradit eo loco, nam aptitudinem naturalem ad virtutem, qua unus interdum magis, quæ alius poller, comparat filii; quem, ut ignem producat, opus est ferro percuti. Excitari autem inquit, nostram aptitudinem, & facultatem ad virtutem cogitatione, veluti silicem ferro in qua cogitatione, & excitatione, Augustinus gratiam agnoscit, quam Deus in nobis sine nobis operatur. Eodem sensu Prosper & ipse per omnia Augustinianus in libro contra collatorem cap. 12. alia virtutum similitudine his verbis. Nec propria virtus ad principia salutis erit, sed agit hoc occulte & potens gratia Dei, que dominus terrenorum opiniorum, & operum mortuorum fauillorū torrem obruti cordis exagit, & desiderio veritatis inflamat. vi non inuitum nominem subigit, &c. Vbi nostram naturam, & bonam indeolem comparat torri igni, quia flammam boni desiderij, aut initij non elicit, nisi spiritu gratia Dei excitetur.

Hilar. 47.

Secundo Hilarius etiam in eadem Massiliensi sententia videtur conuenire in Ps. 118 in illa ver. Inlîma cor meum, &c. Vbi sic ait. Est ergo, cum à nobis oramus, exordium, ut munus ab eo sit, deinde quia ex exercicio nostri munus est eius. ex nostro rursum est, ut exquiratur & obtinetur & maneat. Vbi saltem videatur assertere initium ex nobis esse orationem, nam in reliquis omnibus priores partes tribuerat gratia eodem loco. Ceterum Hilarius aperte loquitur de homine non ex viribus propriis solum operante, & orante, sed iam gratia aliqua praeventu ad orandum. Nam in ea verba eiusdem Ps. Ne auferas, à me, inquit, Omnia vult à bonitate tua inchoavi, &c. Ideo autem exordium orationis dixerat esse ex nobis, quia oratione innumeram Dei dona consequimur, & ita nos quodammodo exordiun, obtinendo, & impetrando ea, tametsi non sine Dei gratia ad orationem ipsam moueamur. Nam, quid oremus, sicut oportet, nescimus, spiritus autem postulat pro nobis genitibus innenari alibus ad Rom. 8.

Ambros. 48.

Amb. verb. explicatur.

Nota. 1sa. 65.

Ad Rom. 10. secundum.

Congr. Arsen. 48.

Ad Rom. 10. secundum can.

Theolog. nostri varie hos Patres ab hac opinione defendunt.

Inter Theologos nostri tópós non defuerunt, qui sententiam Massili. qui dicebant, inuocatione huius, id est, ex propriis viribus gratiam Dei obtineri

Ambros. 47.

qui habetur in 2. tom. Biblioth. facie. Vbi explicans illud. Si diximus, quod peccatum non habemus, &c. inquit. Est Christiani homini quod bonum est, sed polum negatum est perficie: sed hominibus est datum perficere, ut post facias quia debet homo implere, respet aliquid Deo, vbi deficiuntur, quia ipse bonus est perfectio. Quibus verbis eadem modo concedit, homini datum esse bonum velle, & currere, quo etiam negatum est perficere: sed perficere solum negatum est hominix ex propriis viribus: ergo eadem modo concessum est incipere, & velle, & currere. Nam si de homine gratia Dei praeventu loquarunt, etiam concessum est ei opus incepturn perficere.

Vetus optatus à sensu Massili. longius absit, sequentibus enim verbis fatis explicata, loquitur ea perfectione, quæ nullum admittit peccatum, non de perfectione operis iustificationis, & penitentia, de quo loquebantur Massili. De illa vero perfectione, quæ nullum admittit peccatum, inquit, homini in hac vita non esse conceleste, etiam gratia Dei, sed solum bonum velle, & illud operari. Idcirco inquit, Christum non dedile perfectam sanctitatem, sed illam promisisse, futuram, & in alio saeculo donandum. Cum ergo dixit, hominis Christiani esse bonum velle, & illud operari, non de nudo arbitrio, sed de Christiano iam instructo fide, & donis Christi; intellectu, & currere, seu illud operari, ut eam perfectionem attingere, quæ sit absque ullo peccato, nec gratia Dei hominibus sanctis (excepta B. Virgine) in hac vita concessum est.

C A P V T I X.

Theologi nostri varie hos Patres ab hac opinione defendunt.

Inter Theologos nostri tópós non defuerunt, qui sententiam Massili. qui dicebant, inuocatione huius, id est, ex propriis viribus gratiam Dei obtineri

dere conarentur, de quibus sequenti c. dicemus. Nonnulli etiam cautius loquuti opinionem tueri non audent, sed auctores in bonum sensum interpretantur; quorum defensiones, ut veritas magis elucescat, in hoc capite breuiter referemus.

Primo ergo Driedo tractatu 2. de captiuitate & redemptione gener humana. cap. 2.p.4. non longe a fine, Faustum Regien. ab hac nota vindicare conatur, cum tamē cap. 1. p. 2. hanc doctrinam, quam ipse putat absurdam, plane tribuat Cassian. Hic tamen auctor, aliqui eruditissimi manifeste deceptus est. Tū

nobis contra doctrinam manifestam Fulgentii libro de incarnatione & gratia, & alii in locis, quos cap. 11. citabimus. Tum etiam, quia cum Petrus Petr. Diac. Diaconus suam fidem, & Orientalium Patrum Romanarum contra hos Massilienses effet profectus, scripsit de ea librum de Incarnatione & gratia, ad Fulgentium, in quo ca. 8. damnat huius Faustum libros predicatorum, quod in eis labore humano subiugetur gratiam, Fulgentius vero in libr. de Incarnatione & gratia, quem ad Petrum rescriptum nomine suo, & totius Africæ, doctrinam ipsius Petri approbat:

Fulgentius
Faustum ab
dicas et autem si illum ab errore conuertissem, &
in gratia ipsius Fulgentii libros illos Faustum com-
posuit: sequeretur enim in omnibus Fulgentii sententiam, qui omne initium gratiae Dei tribuit,

& oppositum, ut errore damnat.

Secundo Henricus Cuikius annotationibus in Cassianum, annotat. 2. excusat Cassianum in libro saltem 12. de institutis coenobiorum, cap. 11. 12. 1. & 14. vbi videbatur initium aliquod nobis tribuere. Eo quod à c. 10. usque ad 19. commendet mirum in modum gratiam contra Pelagium, auctores irritos esse conatus nostros, nisi gratia Dei adiuvetur. Nam collatione 13. Cherenonis, vbi aperte Cassianus hanc tradit doctrinam, cum non defendit Cuikius: alioquin, & Prosperum, qui illam doctrinam impugnat, tanquam falsum calumniatorem damnat. Videbatur ergo Cuikius Cassianus bene loquitus de gratia, neque eo loco concessisse initia ex nobis, quia in collatione illa nostro tribuit arbitrio, quod affereret nostros conatus irritos esse, nisi omni morentio fulciamur in bono, & quod tam honorifice de gratia loqueretur.

Sed certe leuissimum est hoc argumentum. Nam Cassianus, & alii de reliquo Pelagianorum semper honorifice, de gratia loquuntur contra Pelagium, ad promouendos conatus nostros: at vero ad excitandos, & inchoandos non docent esse necessariam: imo vero ex nobis solum incipere affirmant. Quodsi aliquando dicat Cassianus, irritos esse conatus: nisi à Deo fulciamur in bono, & eius gratia præueniat nos, nihil ipsum excusat. Nam & Semipelagiani initium eriam boni operis Semipelag., concedebant ex Deo esse, ut disp. 89. c. 5. vidimus, nihilominus errabant, eo quod inter opera, quorum initium in Deum referabant, non numerabant fidem, nec bonam voluntatem, & hanc nostrum arbitrio tribuebant, ut ac ceterum Deus gratia præueniret.

Porro nos incipere non solum desiderio, fide, & oratione, sed etiam aliquibus operibus, docet Fidem, & bona idem Cassianus lib. illo 12. cap. 14. nam postquam nam voluntatem Semipelagiani non
ca. 13. multa bona opera, & conatus nostros emularunt vigiliarum, lectio[n]is, solitudinis, ieiuniorum, & remotionis, subiungit. Sed plane constantissime non via, sed seniorum sententia definitio, perfectionem irrebubant. Operibus non quidem sine his omnino capi non posse, h[oc] autem solus sine fratribus gratiam gratia Dei posse à nemine consummari. Ut enim dicimus subiungit Cassianus, aperi-
conatus humanos apprehendere eam per seipso sine Dei f[ac]tum, & ita prenuntiantur laborantibus tan-
tum, ac desudantibus misericordiam Dei gratiam, que con-
ferri, & ut verbis Apostoli loquar, volentibus & currentibus impari. Et paulo post. Dicimus enim secundum Saluatoris sententiam, dari quidem potentibus, & aperi-
ri pulsantibus, & a quarenibus inueniri, sed petitio-
nem & inquisitionem, & pulsationem nostram, non esse condignam, nisi misericordia Dei id quidem potimus dede-
rit.

Bibl. 3. rit.

Hac de causa dixit Petrus Diac. ut ca. 11. referens, inter eos, qui similia Pelagio sapiunt, scilicet Semipelagianos, se præcipue anathematizare lib. huius Fausti. Cur ergo Driedo potius Faustum defendit, quam Cassianum.

Ceterum mentem Fausti Driedo sic interpretatur, ut solum contra Lucidum Presbyterum libertatem nostram adstruat, & tueatur, sed gratia dignitati non deroget. Ut enim constat ex praefatione illorum libitorum Fausti de gratia, & libero arbitrio, Lucidus ille ex locis aliquibus Aug. male intellectis libertatem nobis ex Dei prædefinitione auferebat. Ego vero non dubito, hanc fuisse huius auctoris mente, quam ipse in praefatione illa explicauit. Sed cum Massili. & aduersarij Aug. in Chrysoft, probare niterentur, Deum non præuenire nosr[um] voluntates gratia sua, quia si præueniret, vis aliqua humano inferretur arbitrio, vt c. 1. videbimus & ex verbis Chrysoft, recitat[us] c. superiori patet, eadem eriam via, & ratione Faustus contra Lucidum nostram libertatem tueri voluit, ut indicant verba illius ca. 6. citata.

Ex quibus omnibus & iis, quæ d. 89. c. 1. retulimus, colligere licet, Tritemium virum aliqui sollicitum deceptum plane fuisse, dum hoc Faustus Regien. afferat, prius quidem Pelagian. fuisse, deinde vero à Fulgentio ad veram fidem reuocatum arque idcirco in gratiam illius duos libros de gratia, & libero arbitrio edidisse. Nam ita primis Faustus alias quidem pius, & religiosus de monasterio Lirinen[s]i, nunquam fuit plane Pelagian. licet enim illo t. a. 1. usque ad 6. & c. 14. eleganter contra Pelagium necessitatem gratia probat; sed fuit de reliquis Pelagiano, sicut Massiliens. & Cassianus, qui Semipelagiani dicti sunt.

Potio autem Faustum ea de causa, quam putavit Tritemius, non scripsisse libros illos, patet: nam in multis locis iam citatis initium aliquod ex nobis concedit, ut auxilia gratia conferuantur

Vasquez in 1. part. Tomus I.

rus, vel aperte, quod pulsamus, vel illud, quod querimus, fecerit inueniri. *Frasio* est namque occasione sibi tantummodo à nobis bona voluntatis oblata ad hac omnia conferenda. Vbi etiam obserua, pulsationem non esse idem, quod orationem: nam, vt ait auctor imperfecti super Matth. apud Chrysostomus homil. 18. ille, qui non solum orat, sed bonis operibus se exercet, se habet sicut qui non tantum vocem ad ianuam alicuius clamat, sed manu etiam pulsat, vt audiatur. Hic vero auctor cum Massiliensibus sentiebat, vt patet ex illa homilia, & 32. Cassianus ergo lib. illo 12. aperte sententiam expressit, quam postea in illa collatione docuit, & omnes Massilienses sequuntur sunt. Eisdem enim fere verbis illum tradidit collat. 13. cap. 9. quibus etiam ab eo mutuatis damnatur in Cœilio Araucano secundo, can. 6. quinimo in illo lib. 12. seuerius loquitur. Alerit enim, gratiam Dei solum dari quæcūque tibi, pulsantibus, & laborantibus, at in illa collatione 13. c. 2. 13. & 15. concedit, quod Dei gratia interdum non præueniat, & nos interdum gratiam Dei, ut dñs. 89. c. 5. notaui.

Tertio *Sixtus Senen*. lib. 5. *Bibliot. sancta*, annos. 101. Chrysostomum benigne interpretatur, vt nihil deroger gratiæ præuenienti, sed verba illius referuntur non ad gratiam præuenientem, sed ad subsequentem, quam Theologi vocant habitualem, ita ut hæc de tur nobis poteritis, & laborantibus oblata iam Deo promptitudine. & occasione nostra voluntatis: vel certe intelligatur de auxiliis gratiæ subsequentiis, quæ ad perficiendum, quod incepimus dantur nobis iam volentibus, &c. vt dñs. disp. 88. c. 10. Sed certe verba Chrysostomi, quæ retulit cap. precedentem, hanc interpretationem non patiuntur, cum plane ille fateatur, quod Deus suis donis non præueniat nostras voluntates, sed a nobis sit incipendum. Quod si Chrysostomus in ea fuisset sententia, vt existimaret gratiam Dei primas partes in nostris operationibus obtineret, & ea nos excitari ad omnem bonum initium, & opus inchoandum, hec nullum initium ex nobis dari, cui gratia donaret, non aliter sensisset Cassianus: hic enim Chrysost. præceptorem potissimum in Oriente habuit, suamq; sententiam doctrinam omnium aliorum Patrum Oriental, libetèt correxisset.

Neque obstat, quod Chrysost. homil. 38. ad pop. Antioch. & 12. in epist. ad Corinth. dicat, omnia merita nostra, fidem, & virtutes ex Deo non habere, & illius dona esse; hoc enim omnes Massilienses dicebant: solum autem errabant, quod aliqua initia horum nobis tribuebant, tamecum si aliqui fidem etiam ex nobis esse dicarent, in hac enim re varijs fuerunt, vt disputat, illa 89. c. 5. c. 5. prædictum est. Ceterum merita vita æternae, & virtutes consummatas, & perfectas Semipelagiani Deo, & gratiæ ipsius tribuebant, & hac de causa Julianus & ipse in hac parte Pelagianus, contra quem Aug. scribit, idipsum astere videbatur. Cuius sententiam 4. lib. cap. 3. sic Aug. impugnat. Cum ergo diuinus adiuvatur homo, non tanquam ad capessendam perficiendum adiuvatur quod ipse posuisti virique volens intelligi, cum posse incipere sine gratia, quod perficit gratia. Ut enim cap. precedentem, & cap. illo 5. notaui, haec erat Semipelagianorum communis sententia, & loquendi modus. Conatus nostri irriti sunt, nisi adiuvantur. Contra quos optime Bernard. in libello de gratia, lib. arbitrio ita dicit: Liberi arbitrij conatus ad bonum caserunt, si non gratia Dei adiuvantur, & nulli, si non exciten-

tur. Ut concludat gratiam tam ad incipendum, quam ad perficiendum necessariam esse.

Obicit aliquis August., qui lib. de gratia Christi, c. 64. benigne interpretatur Chrysost. quem auctor. *Obituarius* Augustini pro se allegabat. Respondet ibi alia de re disputati, nempe, an homo possit esse sine peccato. Explicat autem Augustinus Chrysost. Aug. quod dixisse videatur, id posse fieri, vt intelligat, per gratiam Dei, sicut alios Latinos Patres supra Petrus, etiam explicavit. Et sane ita de Chrysost. credendum est: neque enim ipse, aut Semipelagiani videntur contendentes, non posse per vires nostras sine peccato vivere, sed solum ex nobis initia quædam præbere. ut iam notatum est.

Neque incredibile aliqui videatur, Patres Græcos tantum auctoritatis, & doctrinæ in hac finitate sententia, siquidem Massilienses, & per Galliam tot etiam insignes viri in eadem opinione fuerint. Res enim admodum subtilis, & difficultis erat explicandum, donec Aug. ingenij sui felicitate, ut multa alia; eam nobis explicavit. Quod si Græci Patres, qui à Massiliensibus contra sententiam Augustini allegabantur, inter quos dñs. non Corinthus est, Chrysostomum referri, ex quo Cassianus magister in Oriente fuerit, nihil in hacre contra Aug. sensissent: facilius ipse Aug. sic obiciens respondisset, eos Patres frustra contra suam sententiam allegari, qui nunquam contrarium docuerint. Atqui ipse alio modo responderet, ut exseq. perspicuum erit. Nam Proþer in epist. ad Aug. que est proþer ante liberos de præst. sanct. de Massiliensibus ita scriptus. Et cum contra eos scripta beatitudinis rævolvitur, & innumeris testimonis diuinarum Scripturarum infrastructa proferimus, oblationem suam retulare defendunt, vt ea que de episcop. Apostoli Pauli Romanis scribentur, ad manifestationem diuinæ gratiæ præuenientiæ electorum merita proferuntur, à nullo unquam Ecclesiasticon ita esse intellec[t]a, vt nunc sentiantur, affirment. Et Hilarius in epist. ad eundem Aug. Et hoc, inquit, non Hilarius solum aliorum Catholicorum testimonis, sed etiam sanctatis sua disputatione antiquiore se probare testinuntur: nempe, quod Massilienses non solum aliorum Patrum auctoritate, verum etiam scriptis ipsius Aug. que, dum Presbyter estet compulsi, suam sententiam confirmarent.

Ad hæc autem Aug. non dicit, eos Patres nunquam oppositum sua doctrinæ docuisse, sed plane concedens, eos in contraria fusile sententia, lib. illo de prædilect. Sanctor. cap. 14. modeste responderet his verbis. Quid igitur opus est, vt eorum scrutetur opuscula, qui prius quam ista heres (scilicet Pelagiana) eruerint, non habuerunt necesse in hac difficultate ad solendum questione versari. Subdit vero in fine capituli. Quæcirca non debent fratres nostri (intelligit Massilienses) qui nobiscum pro Catholicâ fide periculum Pelagianorum impugnant, huic Pelagianæ in tantum fuisse opinioni. Quod autem ipse Aug. presbyter docuerat, cap. 4. eiusdem libri, & primo retrahet, cap. 2. retrahet. Imo post episcopatum contrarium semper docuit, vt ibidem admonet, & pater ex lib. 1. ad Simplician. q. p. 3. quem primum post episcopatum conscripsit.

Mitto expositionem aliorum, qui Partes Græcose explicare nituntur de electione ad gloriam, ut Euclidius afferat ex meritis gratiæ homines electos fusiles, non autem de electione ad gratiam ex meritis atri. Iustus hanc enim non esse mentem Græcorum Partium disput. 89. c. 4. & 8. notaui. Mitto etiam alio-

*Doctrina
Cassian.
damnatur
in Concilio
Araucano
secundo.*

*Chrysostomus
excusat Six-
tus, sed non
me.*

54.

*Italian. idem
cum Massili-
ensi. f. 15.
quem Aug.
impugnat.
Semipelag.*

Bernard.

DIS P V T. XCI.

rum recentiorum expositionem, quam disp. seq.
cap. 2. referat; ex dictis enim satis impugnata
manet.

Postremo posset aliquis contendere. Patres
Græcos nunquam Massiliensem sententiam do-
cuisse. Nam Massilienses non fatebantur, gratiam
Dei donari ad singula opera, quæ ad nostram iu-
stificationem preparant: cum concederent ex no-
bis aliqua bona initia, propter quæ gratia ad iu-
stificationem nobis conferretur. Deinde dicebant,
gratiam ex aliquis meritis in tempore dari, &
in præsencia ex eisdem definiri: at Patres Græci
ignorare non potuerunt, hos esse manifestos er-
rores, nam utrumque coram eis in Concilio Pa-
laestino Pelagius retractauit, ut constat ex epist. a
pad Augustinum 90, 95, 105, 106, & 107. & ex actis
illius Concilij, quæ in vetustissimo codice mona-
sterij Cassinatis habentur, ex quo omnium erro-
rum retractionem, quam ibi fecit Pelagius, ego
transcripsi.

Respondeo primum nos non asserere, omnes
Partes Græcos in sententia Massiliensem fuisse,
sed Chrysostomus, eiusque discipulos, tum etiam Orig-
enem am-
& paucos alios, quos commemostramus, Chrys-
ostomus, autem non inter fuisse Concilio Palæstino,
Chrysostomus, &
manifestum est. Nam licet sub Innocentio primo
fuerit celebratum post Concilium Mileutitanum,
et interfuit,
ut constat ex epist. Aug. 106. & illi potuerit Chrys-
ostomus, interesse: quia tamen Concilium illud fuit
solum prouinciae Palæstinae, ut scribit Aug. in epi-
cit. & epi. 105. & 107, celebratum vero Dioctropi-
li, tunc Hieronymo epist. 79. præsidente autem
Ioanne Episcopo Hierosolymitano, ut narrat Paul.
Oros. in *Apologia pro libertate arbitrii*, parum à
principio: plane colligitur Chrysostomus, aliquo Bi-
thynia Episcopos ei non interfuerit. Potuerunt i-
gitur alii Patres, qui aderant, bene instruti esse
contra Pelagium, ut suos retractaret errores, vel
eo praesertim, quod Paulus Orosius, ut ipse affir-
mat, Concilium interfuerit, qui doctrinæ Augustini-
ni contra Pelagium admodum erat addiditus; et
iam Chrysostomus, & alii cum Massiliensibus in pre-
dicta sententia interfuerint.

57. Deinde dico, errorem Pelagi longe distare ab
opinione Massiliensem. Hi namque minimam
quædam rationem meriti imperatorij, & dispo-
nenitis concedebar, ut obseruati disperg. 89. ca. 4.
at Pelagius merita arbitrij conagna esse existima-
bat, ut gratia nobis ad facilius operandum conce-
deretur: etiam dicebat, nos posse ex propriis
virtibus condigne gloriam promereri: tametsi An-
gust. lib. de pred. Sanctor. ca. 2. commixcat Massilienses
erroris Pelagi, quem illi in Palæstino Concilio
retractauit, nimirum gratiam secundum merita
nostra dari, quod assererent, initium credendi ex
nobis esse, sed consummationem ex Deo. Ideo au-
tem eos conuincit, quia iam aliquid meritum ef-
set ex nobis in illo initio fidei, quod ex nobis
concedebant. Id quod licet recte sequatur, existi-
mo tamen Pelagium maiorem rationem meriti
ex nobis docuisse, à quo Cassianus, qui caput fuit
secta Semipelagianorum, cum vellet declinare,
concedens ex nobis initia aliqua lib. 12. de insti-
tutis cenobiorum, c. 11. & 12. dicit merita nostra
non esse condigna, ut Dei gratiam compensare
possint, sed gratiam Dei miseratione diuina pro-
per illa merita nostra nobis concedi. Ceterum ex
Massiliensem & Cassiani sententia optime sequi-

CAPVT VI.

581

tur, aliquid ex nobis meritum esse, quod vere tol-
lat rationem gratiæ, licet non sit condignum, ut
cap. 15. fuisus monstrabimus.

Quod vero Pelagius dixit in Concilio Palæstino, Pelagius:
no, ad singula opera necessariam esse gratiam, de
quibusnam operibus loqueretur, utrum de quo-
vis initio, an de meritis iam consummatis, & ope-
ribus perfectis, non omnibus confessum, & aper-
tum est. Quamvis de singulis tentationibus vin-
cendis, & superandas plane intelligat Paulus Orosius
opus cit. vt 1. 2. q. 109. art. 2. & 4. latus videbimus.
Et quidem si de singulis operibus, etiam quæ esse
possum initia iustificationis, Pelagius loqueretur,
Patres illi Palæstini non potuerint ignorare, sine
gratia Dei non posse nos inchoare aliquid, quo i-
psam Dei gratiam ad perficiendum obirenamus.
Sed hoc non probat, ut dixit Chrysostomus in opinio-
ne Massiliensem non fuisse: quia constet ipsum
hunc Concilio non interfuisse.

Addo etiam, Patres illius Concilii non bene
instructos fuisse contra Pelagium, ut colligitur Patres Concil.
ex epistolis August. citaris. Cum enim Pelagius
retrectasset illos errores, & assitasset gratia Dei
per singula esse necessariam, in suo nihilominus
permanxit errore: nomine enim gratia intellige-
bat donum creationis, & arbitrii. Patres vero quod
nondum bene aduertissent, de qua gratia Pelagius
sabdoli loqueretur, putantes eam gratiam intel-
ligere, que in scripturis commendatur, & per Chri-
stum nobis conceditur, eius retractionem admis-
serunt. Debuerant autem Pelagium interrogare, gratia nomi-
ne Pelagius
dum creationis & ar-
bitrii intelligi-
tur. Nota.
an de gratia internæ inspirationis, & sanctæ cogi-
tationis intelligeret ea, quæ dicebatur, nec enim est
gratia per Christum: nam donum creationis non
est per Christum, nec est illa gratia, quæ in Scri-
pturis commendatur, & quam Catholici contra
Pelagium defendere nituntur. Quid ergo mi-
rū, si Patres Græci, qui cum Pelagio parum dis-
putauerant, non tam exacte de gratia senserint,
sicut Augustinus, qui longo tempore bellum
cum ipso Pelagio, eiusque reliquiis felicissime su-
stinxerint?

CAPVT X.

Scholastici etiam nonnulli Massiliensibus re ipsa con-
sentient, licet de prædestinatione verbis aliud
indicent.

Cum Cassiano, & Massiliensibus non pauci
Scholastici re ipsa conueniunt; hi autem sunt,
qui aliquam dispositionem, præparationem ad
iustificationem ex nostro lib. arbitrio, esse affirmant.
Atque primum *Scotus* in 4. d. 14. qu. 2. §. De secundo.
Gab. qu. 1. art. 2. circa fin. & in 2. dist. 27. q. 1. art. 2. concl. *Scotus*,
4. & art. 3. dub. 4. & in 3. d. 27. q. 1. art. 3. dub. 2. proprie. G. briel.
2. & *Caieta* tom. 1. opus. tractatu 4. q. 1. qui afferunt,
posse hominem dolere de peccatis propter Deum
super omnia dilectum ex propriis viribus, & hanc
est ultimam dispositionem ad gratiam habitua-
lem iustificantem, & meritum ad illam, non qui-
dem condignum, sed congruum; atq; hanc con-
ditionem posterius natura informatam gratia
habituali else iam meritiorum de condigno regni
cœlorum. In eo solum differunt, quod *Scotus* di-
cit non statim, sed paulo post fieri iustificationem,
continuata cōtritione illa per aliquod breve tem-
pus: *Gabriel* vero & *Caieta* in eodem temporis
momento fieri, asseuerant, atque se ab errore lon-
ge abesse arbitrantur, quod non concedant meri-

594

*Cum Massili-
ensibus qui
ultimam dis-
positionem ad
gratiam ex
nobis conce-
dunt.*

B b 4

ta con-

ta condigna ad gratiam nostræ iustificationis, sicut Pelagius affl. mabat.

Deinde annumerandi sunt illi, qui tribuant arbitrio nostro dispositionem aliquam non tam propinquam, sed remotam, &c. ut appellat Ricardus, indirectam, qua homo imperat à Deo auxilia gratiæ, quibus ad iustitiam promouetur. Hic sunt Gabriel in 2. dist. 27. qu. 1. art. 2. concl. 4. & in 1. dist. 4. q. 1. art. 2. & art. 3. Durand. in 2. dist. 28. q. 5. nu. 7. Ricardus in eadem dist. 1. art. 1. q. 2. Caetan. 1. 2. q. 109. Antonius Pantuſa lib. de predest. & grat. cap. 6. post medium, Sotus de nat. & grat. c. 3. tamet hinc auctor, ut mereti nomine dispositionis, & se habere sicut siccitatem in ligno ad formam ignis, quæ potius se tenet ex parte argenti. Quam opinionem nonnulli recentiores sequuntur, cumque Sotus lib. 1. & grat. cap. 10. dicat, opera moralia non esse effectus prædestinationis, & alio loco citato afferat, esse aliquam dispositionem ad gratiam, facile concedet, & donationis gratiæ, & prædestinationis illius esse aliquam causam ex nobis. Nam qui concedunt dispositionem ad gratiam, ethiam dicant esse remotam, seu, ut aliqui dicunt, improportionatam, per solam remotionem impedimentorum, coguntur concedere eam aliquo modo conducere ad gratiæ consequentem, & ex nobis esse aliquid initium, cui subiungatur, & donetur gratia. Nam si intuitu illius, vel aliqua occasione eius non datur, nequaquam dici potest remota, nec per accidens dispositio ad gratiam. Qui enim dicit esse aliquam dispositionem ad gratiam intelligit ad gratiam obtainendam. An vero idem sit concedere dispositionem ex nobis non ad gratiam obtainendam, sed vt collata facilius in nobis operetur, dicimus dispu. 94. cap. 4.

Postremo, qui veram existimant vulgarem illam propositionem, Facient quod in se est, ex virib. nature Deus non denegat gratiam: huic sententia, ve- lint, nolint, adstipulantur. Eam vera propositionem, si tradunt Driedo opus. de concordia lib. arbit. & prædest. 2. p. cap. 1. fol. 50. & seq. & de capititate, & de redemptione generi humani tractatu. 5. capit. 2. part. 2. Ruardus Taper. artic. 7. §. Doctores autem Scholastici, & aliqui recentiores probabilem putant: quoniam in alio sensu hi Doctores eam præpositionem intelligent, quam Gabriel in 2. d. 27. qu. 1. art. 2. concl. 4. & art. 3. dub. 4. & in 3. d. 27. q. 1. art. 3. dub. 2. propos. 2. hic enim multa quidem opera concedit, quæ si ex propriis viribus facere homo, conseguetur à Deo non solum auxilia gratiæ, quibus ad remissionem peccatorum paulatim disponeretur, sed etiam ipsam gratiam habitualem, quæ actu iustificaretur: & in hunc sensum in intelligit illam propositionem: Facient quod in se est viribus nature, Deus non denegat gratiam. Imo addit, infidelem runc facere, quod in se est viribus naturæ, ut iustificetur statim gratia Dei, cum suum arbitrium rationi naturali conformat, ac tote cōde petit illuminari ad cognoscendam veritatem, & iustitiam: fideliter vero facere quod in se est, si secundum regulam fidei detestatur peccatum, proponens in omnibus Deo obediens propter ipsum; quæ omnia, inquit ille, præstare potest viribus nature sine auxiliis aliquo gratia anterioris. At Driedo, & Ruardus solum docent, bene vident naturæ viribus exercitio aliquorum bonorum operum moralium, Deum misericordia sua præsto esse, ut auxilia gratiæ suæ conferat, quibus paulatim ad remissionem peccato-

Gabriel.
Durandus
Ricardus.

Caetanus
Pantuſa.
Sotus.

60.
Eandem op-
tionem (e-
st)antur, qui
ex nobis re-
motam dis-
positionem ad
gratiæ ponunt.

Driedo.
Ruardus.

95.
Varij sensu
illius proposi-
tio faciunt
quod est in se
Deus non
denegat
gratiæ.

Cum Semipe-
lagianus sen-
tiant, quæ illa
propositionem
probabilem
existimat.

ARTIC. IV.

rum disponatur. Ego vero existimo, hos cuiat Doctores cum Semipelagianis facere, & quotquot eam propositionem probabilem putant, ut statim probabo.

Referuntur autem alij graues, & antiqui Scholastici in hane opinionem, quod prædictam propositionem hoc etiam modo concedere videatur. Alex. 3. p. q. 69. mem. 5. art. 3. ad 5. & 6. Ger. Alphabeto 24. Invenitur. M. Antifidoren. 3. lib. Summa tract. 1. cap. 1. queſti. 5. modis, qui tamen numquam eo modo propositionem inservierunt. Nam in primis Gerson plane dicit, fa. Scienti quid in se est, bene vident donis Dei iam habentibus Deum non desesse, sed alia vterius concedere, & cum ipse in tractatu de vita spirituali, lec. 1. qui habent alphabero 61. lit. G. dicat aperte, non posse hominem facere opus aliquod bonum, moralis etiam virtutis, sine aliquo auxilio gratiæ Dei interius mouente; affterre certe non potuit, illam propositionem, Facient, quod in se est, ex viribus nature, Deus non denegat auxilia gratiæ sue. Eodem pacto licet Alexan. & Antifid. absolute hanc propositionem affirmat: quia tamen Alexan. 3. p. q. 6. mem. 1. art. 2. docet non posse liberum arbitrium de se declinare à malo, & facere bonum sine auxilio gratiæ, sed facere malum, & Antifid. libr. 2. Summa tract. 11. cap. 1. queſti. 4. non posse nos sine gratia gratis data (sic enim appellat auxilium gratiæ) aliquod bonum operari, sequitur eis, hanc propositionem non intellexisse de eo, qui facit quod in se est ex viribus naturæ, sed ex auxilio gratiæ, quod feliciter Deus nō denegat vteriora dona gratiæ suæ ad salutem necessaria, sed indies ad hanc ille magis se disponit; ac proinde à Massiliensi doctrina loget absunt.

Hoc eodem modo contra Massilienses intellexerunt aperte hanc propositionem alii Scholastici grauiſſimi, S. Tho. 1. 2. q. 109. art. 6. ad 2. & q. 112. art. 2. & 3. vbi non solum docet, nullam preparationem ad gratiam esse posse in homine ex propriis viribus, quæ auxilium Dei præuenit, verum etiam prædictam præpositionem intelligit de eo, qui facit, quod in se est ex auxilio gratiæ, non ex propriis viribus: nec oppositum alicubi affirmavit, vt fallo putat Caet. in eo art. 6. imo id expresse docuerat in 2. d. 8. artic. 4. quem locum pro contraria opinione afferat ibi Caetan, inquit enim, hominem posse se ad gratiam præparare sine domo habituali gratiæ, quod nullus negat, sed non posse sine aliquo dono diuina prouidetia peculiariter accepto, ubi auxilium gratiæ mouentis fatur esse necessarium. Neque hoc donum negat ille in soluzione 4. in homine in filiis sine fide Christi nutritio, dum sequitur lumen rationis naturalis. Sic etiam de eadem propositione loquitur aperte Bonaventura in 2. d. 28. artic. 2. qu. 1. ad 3. imo Dominicus Sotus in 1. de natura & gratia, cap. 3. ad 2. cum tamen hic auctor aliquin ibidem concedat ex libero arbitrio remotam ali quam dispositionem ad gratiam.

Hos igitur omnes, quos paulo ante recensui, dixi facere cum Massiliensis: eo quod manifeste concedant initium aliquod ex nostro libero arbitrio, cui gratia subiungatur. Sic enim nos incipimus, & Deus expeſabit, si non semper, salem aliquando voluntatem nostram, & experientur arbitrium, bonumque vsum illius, ut gratiæ suæ auxiliis nobis conferat: quodsi in tempore ita sit secundum horum Doctorum sententia, ut Massilienses affirmabant; efficitur debere hoc etiam ini-

64. tium in æterna Dei prædestinatione concedi eam
dem enim esse rationem, & donationis gratia in
tempore, & electionis, seu prædestinationis exter-
næ: ut si gratia datur ex aliqua occasione, aut dispo-
sitione, aut initio nostro, ex eadem etiam in præ-
scierie preparetur, si prius iam admonuimus, præ-
fertim disp. 8o. c. 4. nec nullus est, qui de hac re du-
bitare possit. Quocirca Gabriel, si prius dixerat,
prædestinationis dati causam meritioram de con-
digno, quia putauit eam solum versari circa beatitudinem,
loco citato subiungit, si prædestinatione ver-
sare etiam circumscribat, dandam quoq; causam
ex parte nostra, dispositionem videlicet remotam
ex libero arbitrio, & meritum congrui dumtaxat,
quam sententiam probabiliorem putat *Ricardus in*
41. art. 2. q. 2.

Verum enim uero video aliquos Scholasticos,
religiosos admodum, dum de prædestinatione ser-
monem habent, qui minus caute de gratia Dei
loquuntur: cum tamen apud veteres Ecclesie Pa-
tres eadem omnino fuerit controversia de causa
gratiae, & prædestinationis ex parte nostra; arque
ideo negauerint omne meritum, causam, & occa-
sionem ex nobis prædestinationis nostræ, vt ostendere
erant, gratiam in tempore omnino gratis sine
aliquo horum nobis donari. Hi ergo Scholastici
confastissime negant causam aliquam prædesti-
nationis ex parte prædestinationis: fateantur tamen præ-
parationem ad primam etiam gratiam ex libero
arbitrio. Sic docuit *Durandus in i. disp. 28. qu. 5. vbi*
aliter prædestinatos aliquando se disponere ad
gratiam sine interiori motione & auxilio gratiae,
tamen non sine peculiari prouidentia, quando
scilicet à peccato resurgunt ad gratiam, in qua vñ-
que ad finem vitæ perferuerant: at enim, tunc illa
opera quibus prædestinati disponuntur ad gratiam,
non esse ex speciali motione interiori gratiae, sed
explicari prouidentia, scilicet ex prædestinatione;
quia etiam si non sint à gratia, sunt tamen præ-
destinationis effectus. Hæc autem existimat esse
bona opera moralia, de quibus etiam dixit in 3. d.
vidua, q. 3. num. 8. esse meritiora de congruo pri-
mæ gratiae. Durando consentit *Ricardus in i. d. 41.*
art. 2. quest. 2. qui, vt probabilem defendit opinionem aliferent, nullam ex parte nostra esse
causam prædestinationis: cum tamen aliquo
concedat dispositionem aliquam ex nobis ad gratiam, vt supra vidimus conuenient autem cum eis
Scottus, Dominicus Sotus, & Dried. vt seq. capit. vide-
mus.

Nec vero paucos recentiores Theologos in-
uenias, qui hanc opinionem tuncantur, & hac sola
de causa negant causam prædestinationis, quia
quicquid ad falutem prædestinationi efficaciter con-
ducit, sive ut causa, sive ut occasio, sive alio modo,
etiam non sit à gratia, sub effectu prædestinationis
complectuntur. Quaratione Durandus & Ri-
cardus eandem opinionem docuerunt.

Cæterum, vt iam admonui, non minus solici-
tos oportet nos esse de prædestinatione, quam de
gratia, ne vilam causam utriusvis concedamus.
Quare qui donationis gratia, quæ in tempore
sit, causam aliquam, dispositionem, seu occasio-
nem esse dicunt, debent etiam eam concedere
prædestinationis. Neque enim hic questione est,
aut apud Patres fuit aliquando de prædestinatione,
vt est prouidentia quedam complectens omnia,
que in prædestinato sunt, sed vt comprehendit ea

tantum, quæ sunt dona gratiae: & ideo prædestina-
tio gratiae dicitur. Et cum quæcumus, an prædesti-
nationis detur causa, de prædestinatione gratiae
quaestione proponimus. Ut enim probauimus
disput. 8o. cap. 8. & cap. 3. huius disp. prædestinationis
est præparatio donorum & beneficiorum, non na-
tura, sed gratia, quibus homo saluat. Sic definit
uit Aug. & alij ibi citati. Quinino lib. 1. de prædest.
Sanct. cap. 10. ait Augustinus, gratiam, & præde-
stinationem eo solum differere, quod præde-
stinatione est gratia præparatio, sed gratia est ipsa do-
natione.

Augustinus

*Quis sit er-
ror Massil. de
causa præde-
stinationis.*

Neque vero Pelagius, & Massilienses vñquam
dixerunt, prædestinationis esse causam, si comple-
tamentum omnia, que Deus prouidentia sua circa
prædestinationem dispositum. Quis enim non intelligat,
nihil dari posse, quod diuinam prouidentiam
possit subterfugere: ac proinde nihil, quod Dei
prouidentiam possit precedere? at de prouidentia
gratiae circa prædestinationem, que communiter
prædestinatione dicitur, potuerunt Massilienses ali-
qua specie probabilitatis dubitate, an esset ali-
quid naturale ex parte nostra, quod præcederet
donationem gratiae, & prædestinationem illius,
cuius intuitu & gratia donaretur in tempore, &
præparetur in præscientia, vt propter bonum
vñus arbitrio ex virtute, quam per creationem ac-
cepimus, Deus nobis gratiam Christi largirent,
& prædestinarer. Et quamvis certissimum sit, nul-
lum tale initium ex nobis esse, vt cap. 12. ostendemus:
nihilominus difficulter de re ea fuit controver-
sia, in quam olim insignes viri, & nunc etiam
non pauci Theologi impegerunt. Quomodo vero
horum Scholasticorum sententia à Massiliensem
errore non differat, cap. 12. probandum est.
Fundamenta autem Massiliensium, & Scholastico-
rum & capite 16. & 17. referemus, & confuta-
bimus.

Denique colligitur ex dilecta disputatione, 8o.
cap. 5. horum sententiam nihil omnino tempera-
ri, etiam si dicant, facient quod in se & ex propriis
viribus, ita gratiam Dei conferri, vt nulla promis-
sione ad donandum sit Deus astricetus. Neque enim
in hoc Massilienses errant, quod dicent, Deum
gratiam hanc non posse negare facient,
quod est in se: neque etiam ratione promissionis
ad donandum obligatus esset, gratia non esset gra-
tia, vñbide diximus; sed solum si daretur ob ali-
quod initium ex nobis.

Sunt tamen Scholastici nonnulli, qui ita pro-
positionem illam concedunt, facient quod in se est,
Deus non negat gratiam; vt non audeant, initium
vel occasionem bonorum operum appellare dis-
positionem ad gratiam: hoc enim videtur illis Pe-
lagianum: eo quod iam esset ex nobis aliquod
opus supernaturale. Nam dispositio ad aliquam
formam eiusdem ordinis est cum ipsa forma: gra-
tia autem est supernaturalis ordinis. Ergo dispo-
sitio ad illam eiusdem ordinis esset. Verum, vt
capite 12. ostendam, Massilienses non errarunt,
quod assererent, aliquod supernaturale ex nostris
viribus esse; sed quod dicent aliquod initium,
seu occasionem ex nobis præcedere, ob quam da-
retur nobis gratia. Ea vero, que contra ipsos af-
feremus capite sequenti, capite duodecimo, de-
cimoquarto, & decimoquinto, non solum pro-
bant, non præcedere ex nobis meritum ullum,
etiam imperatorum, aut congruum, ullamue
dispo-

67:

68:

584 QVÆST. XXIII.

Masiliens.
qualem posse int ex nobis dispositionem ad gratiam.

dispositionem, sed etiam vllum in initium minimu, fer occasionem, ob quam gratia donetur: & hanc esse Catholicam doctrinam, manifeste ostendemus. Porro apud Patres non quam inuenies, damnari sententiam Masiliensem, quod ex nobis dispositionem concederent, quam dicerent esse eiusdem ordinis supernaturalis cum gratia, sed quod gratia daretur ob aliquid liberi arbitrij, vt locis citatis patebit.

CAPVT XI.

Nullam causam, aut initium predestinationis gratiae ex nobis esse, contra Masilienses auctoritate probatur.

69.

Catholica igitur sententia est, nullam causam, nullum in initium, seu occasionem ex parte predestinationis excogitari posse, ob quam Deus, aut in tempore gratiam suam ipsi donauerit, aut in praesentia dare decreuerit. Primum autem doctrina haec non solum intelligenda est definitio fidei, orationis, aut voluntatis consequendi salutem, vel de aliis operibus, qua circa Deum aliquo modo versantur, qualia sunt religionis, verumtamen de quois opera moralis virtutis, quod in ipsum solum bonum honestum referatur: vt nullo modo aliquod huiusmodi esse possit occasio, aut initium donationis, aut predestinationis gratiae. Præterea non soli excludimus initium, quod sit meritum condignum; sed etiam meritum congruum, seu imperatorium, aut dispositionem: denique quamlibet causam, & occasionem, ob quam Deus hinc potius, quam alteri gratiam donauit, aut donare prefigerit: ita vt tota ratio preparandi huic portio gratiam, quam illi, fuerit beneplacitum diuinę voluntatis, nihil autem, vel minimum ex parte predestinationis. Sed ante omnia haec doctrina in yniuersum confirmanda nobis est, deinde sigillatim ea, quæ diximus, sunt explicata.

Ex Scholasticis plures pro hac sententia referuntur, qui genera eam non docent: vere tamen eam tradunt. S. Thomas in hoc art. 5. Marsilius in 1. qu. 41. art. 2. Gregorius dist. 41. qu. 1. Hos ego auctores interbener pro hac sententia contra Masilienses refero; quod verbis, & re eorum sententiae opponantur, & Catholicam omnino tuantur doctrinam. Idem enim de gratia, atque de predestinatione sentiunt: & effectus predestinationis in nobis à prima gratia operatione enumerant. Nam in primis S. Tho. i. 2. q. 109. art. 6. & q. 112. art. 4. plane docet, hominem ex viribus propriis non posse aliquo modo se ad gratiam disponere; & illam propositionem, Fauient quod in se est, &c. recte explicat; vt vidimus capite præcedenti. Marsilius vero, & Gregorius, cum dicant nullum bonum opus morale ex omni circumstantia bonum fieri posse sine auxilio gratiae intus mouentis, negantes aliquam causam ex nobis predestinationis, negant etiam causam ipsius primae gratiae, & ita effectum predestinationis nullum alium esse putant, quam auxilia, & opera gratiae. De bonis operibus moralibus sic docuit. Marsilius in 1. qu. 10. art. 3. propositione 4. & 5. & Gregorius in 2. dist. 28. qu. 1. art. 1. Alij etiam docent, non dari ex parte predestinationi ullam causam sue predestinationis. Hi sunt Ferrariensis, contra gentem: cap. 161. Sotus in epist. ad Rom. cap. 9. in digressione predestinatione. Driedo opusculo de concordia liberi arbitrij, & predest. parte 1. cap. 3. Cordub. liber. 1. quæst. 56. imo et-

iam Sectio in 1. dist. 41. qu. 1. Hi tamen pro hac sententia, vt à nobis contra Masilienses explicata est, allegari non possunt. Nam cum Scotus, & Driedo plane contendunt aliquod initium gratiae ex nobis, vt cap. præced. demonstramus, concedere, tenentur aliqui causam, seu initium ex predestinatione ipso sue prædest. & ita non solum non aduersantur Masiliensibus, sed cum ipsi plane reip. sentiunt, licet, voce differant, vt de Durando diximus. De Ferrariensi, & Corduba mihi non satis perspicuum est, in quo sensu loquuntur; ideo ob id solum, quod dicant, non dari causam predestinationis, nolle pro hac sententia illos refere. Fortassis enim cum Durando, & aliis senserunt,

Fuit autem ex Patribus primus huius sent. auctor Aug. qui ut erat ingenio acuto, & in divinis literis admodum versatus, disputans cum Pelagio, vt necessitatem gratiae, quæ absque vllis meritis nobis donatur per Christum, tueretur, ad initium sancte cogitationis & recti consilij ita recurrerit, vt inde exordium nostræ iustificationis sumendum esse putaret; & Deo, & à quo sunt recta consilia, pias voluntates, & sancta desideria tribueret; ibique gratia peculiarem præter donum creationis agnoscere. Ex hoc principio necessitatem gratiae ad credendum probavit 1. lib. de prædestin. Sancti cap. 2. non quia obiectum sit supernaturalis ordinis, sed quia cum cogitare non possumus aliquid ex nobis, quasi ex nobis, nec etiam poterimus credere, quod est cum assensu cogitare, easque rationem merito inculcat in omnibus fere locis, vbi contra Pelagiarios, & Semipelagianos disputant.

Liber. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 8. circa medium capitis contra Semipelagianos, qui initium aliquod ex nobis esse dicebant, sic agit: *Verum audient & Apostolum, Dominus enim cum sit, Sine me nihil potest facere, hoc uno verbo initium finique comprehendit*. Apostolus vero tanquam sententia dominica expostorū apertius vtrumque distinguunt, dicens: *Quoniam qui in vobis bonum opus cepit, perficiet vsque ad meum Christum Iesum, sed in Scriptura sanctis, apud eundem Apostolam, isto, unde loquimur, amplius invenimus. Loquimur enim nunc de boni cupiditate, quam si voluntario in impere, à Domino perfici, videat quid respondet an dicit apostolo. Non quia idonei sumus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis. Et in libro 1. ad Simplicianum, quæ circa finem, offendens quomodo bona nostra opera eligantur à Deo, nec quidquam gratie detegetur, inquit: Refutat, vt voluntates eligantur à Deo, sed voluntas ipsa, nisi aliquid occurrit, quod delbet, atque inuidet animum, mouerit nullo modo potest: hoc autem vi vacua nullo modo est in hominibus potestate. Est enim facta cogitatio, quæ omnem cōsentitum nostrum præcedit.*

Idem omnino habet libro 2. de peccat. meritis, & remissione, cap. 17. Querentes enim, quare homines in peccato non sunt, Responderet. Possem faciliter, & veracissime respondere: quia hominem nolunt. Sed si ne queritur, quare nolunt, imus in longum. Verumtamen etiam hoc fine prædictio diligenter inquisitionis, breueritatem, & nolunt homines facere, quod in istum est, sine qua latet, an iustum sit, siue, quia non delbet. Et in istis autem imm. testat, quod latebat, & siue sit, quod non dellectabat, gratia Dei est. Ignorantiam hoc loco vltipat pro cognitione ineffaci, quia non consideraverunt penitus id, quod faciendum est, vt infra dicimus disput. 98. cap. 7. Eodem argumento vultur libro de gratia, & libero arbitrio, cap. 7. & de bono perfici. cap. 8. de quo latius 1. 2. q. 109. art. 2. disputandum est. Ecce bono

Auctores
Scholasti
pro hac sen-
tentia.
S. Thomas
Marsilius.
Gregorius.

70.

Marsilius.
Gregorius.
Ferrariensis.
Sotus.
Corduba.
Scotus.

Cyprianus. boño persecutantibz, cap. 19. adducit illud Cypri-
ni. In nullo gloria tuum quando nostrum nihil sit. Et il-
lud: Non est in potestate nostra cor nostrum, & nostra co-
gitationes. Addit vero August. Nec ipsa facta, & dicta
praeferit. Non enim est dictum, factumne hominis, quod
non ex cordis cogitatione pendaat.

Cassianus. Ceterum cum Aug. initium gratiae Dei contra
Pelagium in sanctam cogitationem renocaret, que
in nostra non esse potestate, nec ex nobis occa-
sione, aut meritum etiam imperatorum re-
spiceret, ut ita Deus sua sola voluntate liberali-
do na gratia singulis distribueret; Cassianus, Massiliensis,
& reliqui per Galliam, & Africam, de quibus
disp. 89. c. 4. dictum est, tam sequitur August.
sententiam agere sacerdotes ob rationes, quas c. 15,
referemus, docere coepiunt, ex nobis esse ini-
tium aliquod, non tamen dignum, propter quod
Deus dona gratiae suae, & piis cogitationes, qua
ad gratiam pertinent, distribueret. Qui licet varie
senferint, quod initium gratiae ex nobis assignan-
dum, ut eadem disp. c. 5. notauimus: in hoc vnum
nihilominus contentebant, ut ex nobis initium
aliquid esset donationis, & praedestinationis gra-
tiae. Contra quos ultimum opus compofuit Aug.
rogatus ab Hilario Arelatensi, & Prospero Re-
giensi; librum, scilicet de praefat. Sancte, & alter-
num de bono persecutantur, cum tamen alibi etiam
electionem ad gratiam, seu praedestinationem,
quod idem est, ut in ea disp. 89. cap. 8. diximus, do-
cuerit, factam esse ante praescientiam cuiusvis
meriti, aut occasionis, & operis, ex parte nostra.
vt ex testimonio ibidem allegatis, & aliis innu-
mbris est manifestum.

Hanc vero Aug. sententiam contra Cassianum,
ceteroque Massilienses adeo veram existimarent
Pates, qui eius doctrinam propagatores, & se-
cutores fuerunt, ut Catholicum conferent: opposi-
tam vero erroris insimularent: sic Prosper in libro
peculiaribz de hac recōcta Collatore, per totum,
praeclarum contra caput 11. & 12. Collationes de-
cimæ tertie, & in libro ad excerpta Genuensem,
dubio 8. & ad obiectiones Vincentianas, ad quar-
tam obiectiōnem. Neque referit, quod Gennadius,
libro de viris illustribus de Prospero dicat haec verba:
Legi & librum aduersus opuscula suppresso nomine Caſſia-
ni, que Ecclesia Dei salutaria probat, ille infamat noīna.
Nam & Gennadius apud Catholicos, & doctos
non bene audit; siquidem de Augustino etiam di-
cit, multa scriptiles, & ideo in multis errasse, quod
in multiloquio non desit peccatum: multaque
alias que in talem virum committere nequaquam
possunt: cui calumnia optime satisfacit ipse Aug.
in Prologo retractat. Ruffinum etiam proponit
Hieronimo Doctori de Ecclesia Dei tam bene-
merito: & tamen Gelasius Papa, quem statim
referemus, de Ruffino, & Hieronymo sic ait:
Ruffinus vir religiosus plarinos Ecclesiasticis operis edi-
dit libros, nominaliter etiam scripturas interpretatus
est. Sed quoniam Beatus Hieronymus in aliquibus cum
de arbitrio libertate notauit; illa sentimus, quia predi-
cum Beatum Hieronymum sentire cognoscimus. Hic
Ruffinus ad Prospere scripsit Epistolam, mon-
nens ipsum, quod multi de eo male sentirent,
quia sententiam Augustini sequeretur, & contra
Collationes Cassiani scriptissim. Cui Prosper
scripsit Epistolam, que est inter sua opera, in-
stiens ipsum contra Massiliensem doctrinam,
& in fine hortatur, ut plurimum in libris Augu-

Doctrina
magistri
Augustini
Massiliensium
etiam
doctri-
nam
pro-
posito

Gelasianus. Aug. sententiam contra Cassianum, nec illius do-
ctrinam, & Massiliensem, qui oppositum prædi-
cabant, ferre posset, hac de causa Romana ad Ce-
lestium confugit, qui ipsum benignè exceptit,
eiusque doctrinam, & Aug. contra Cassianum in
Epistola honorifice defendit, atque Episcopis
Gallie præcepit, ut petulantiam Massiliensem
compeceret, sicut ex vita Prospere, & Epistola
illa Celestini c. i. & seq. constat.

Ad haec certissimis coniecuris creditur, cano-
nes Concilij Arauficanii secundi contra Cassia-
num, & Massiliensem, alioquinque minus caute de
gratia loquebantur, ab ipso Prospere compo-
sitos fuisse, à Leone vero primo approbatos, & ad
ciuitatem Arauficanam in Galliam missos; ut à Pa-
tribus illius Concilij recipiuntur, sicut ex capite
primo illius perspicuum est. Manu autem Pro-
spere fuisse compositos, coniecurat aliquæ sicut
dant: Prima est, quod ille Romæ fuerit Secreta-
rius Leonis primi, qui Celestino primo succel-
lit, ut restatur Triterimus. Secunda est Louaniensium
in Epistola præfixa operibus Prospere. Nam
Prosper interfuerit Concilio Valesi, & mittit Louan-
Carpentoratensis, atque virisque subscriptissim.
Arauficanus secundo, quod inter mediu[m] fuit,
non subscriptis: ea certe de causa, quod tunc Leoni
primo Secretarius esset, & Romæ commorare-
tur. Tertia, & meo iudicio certissima coniecura
desumitur ex materia, & styllo canonum. Singuli
namque sunt sententia Augustini, ut nuper no-
tarunt Louanienses in Concilio Arauficanio ex-
cuso, & Prospere operibus inferro. Fuerant autem
sententia Augustini deceptæ à Prospere in libro,
cui titulus est, sententiarum: in his vero damnatur,
ut statim videbimus, omnis loquendi modus
Massiliensem; & Augustini sententia de gratia,
& praedestinatione defenditur. Auctoritas ergo
Prospere in hac re magno momentu nobis esse
debet.

Secundo sententia Augustini fauent orones
Patres, qui Faustum Regensem erroris insimularent,
quod aperte dixisset, initium aliquod gratiae
esse ex nobis. Inde enim colligitur eum sensisse
contra praedestinationem sententiam, quam Au-
gustinus, & Paulus docuerunt, & Massiliensis
adhæsse. Huius vero Fausti locos commemoraui
disput. 89. cap. 5. Hac de causa anathematizat eius
opuscula de gratia, & libero arbitrio, & contra
Augustini, & Pauli doctrinam scripta esse putat.
Petrus Diaconus in libro de Incarnatione, & gratia ad Ful-
gentium, c. 3. & Lentenam Aug. à c. 6. usque in finem
libri optime probat verba Petri Diaconi c. illo 8. Petr. Diacon.
sunt: Anathematizamus Pelagium, & Caleſiū, & Iulianum,
Edenensem, & qui illis similia sapientiæ præcipue lib. Fausti
Gall. Episc. qui de monast. Liriensi prouerbue est, quos cōtra
præde-

Doctrina
Prospere
probatur à
Gelasio.

A Cœlestino
defenditur
contra Maſſiliens.

Concilium
Araufic.
76.
Canones Cœl.
Araufic. fe-
cundum à
Prospere
compositi.

Prima conio-
ca Louaniens.
dua Triteri-
mus. Louan-
Secunda.

77.

ARTIC. IV.

nis, id ipsum docuit lib. 1. ad Moninum, cap. 8. eos omnes nimurum, sicut in praetentia praedestina. sic per gratiam in tempore facere.

Quarto veritatem hanc definitam fuisse a Cœlestino Papa in Epistola prima ad Episcopos Gallie, non minus manifestum est. Nam cum Prosper & Fulgentius in Gallia Aug. sententiam de praedestinatione, & gratia defendenter; tandem coactato-
ritate aduersariorum, qui scripta Aug. carpebant, præcipue ea, quæ ediderat de correctione, & gracia, ad Pontificem Cœlestinum configerunt, eius filium in hac re iudicium postulantes. Pontifex autem in primo capite statim sic incipit: *Fili⁹ nostri presenta Prosp⁹ & Hilari⁹, quorum circa Deum nostrum sollici-
tudinosa est, tanta necio quibus presbyteris illi lucet, qui dissensione Ecclesiasticam studeant, sunt apud nos pro-
cuti; ut indiscretas questiones vocantes in medium, par-
tinaciter eos dicant: prædicare aduersantia veritatis, solle-
cta dilectioni influs impunatus, quando illi super roba-
bent copiam dispergandi. Quibus verbis liquet, quan-
honoriſce Prosp⁹, & Hilarius contra eorum ad-
uersarios a Cœlestino Pontifice exceptiuerint.*

Deinde aduersariorum doctrinam reprehendi, & vt Episcopos cohibeant, admonet Numi-
tamen (inquit Cœlestinus) repetentes (opus admo-
nem, vietur huicmodi, qui laborari per terras alii, quam
ille noſter in ſit agriculta, seminarie, & capite fecundo
eos graueri reprehendit, quod Augustini doctrinam ſugillare non dubitauerint. Manifella autem
omnibus est dissensio Prosp⁹, & Hilari⁹ cum
Cassiano, & Massiliensisbus, & qua de ea fuit
nempe de gratia, & praedestinatione; quod hali-
quod ex nobis initium esse dicent, illi autem
cum Aug. omne initium praedestinationis, & fal-
lis nostris Deo, gratiaque ipsius deferunt, ut ipse
in nobis incipiat, promoveat, & perficiat, quod in-
cepit. Id vero conſtat ex Epistolis Prosp⁹, & Hilari⁹,
qua sunt ante librum Aug. de praedest. Sanct.
de qua re satiis à nobis dictum est disputat. 89. cap.
4. & 5.

Deinde ex eisdem epistolis patet, Cassianum, &
Massiliensis Aug. doctrinam de gratia, & pre-
destinatione, tanquam peregrinam, & contra com-
muni Patrum conſensum notaſe. Cum ergo
Cœlestinus Prosp⁹, Hilarius, & Aug. defen-
dit, aperte Cassianum & Massiliensis damnat.

Tandem, cum idem Pontifex, vt demonstraret
nonnullos, qui Catholicis nomine gloriantur, et in
minus recte de gratia Dei sentire, nimurum Massi-
liensis, quorum furem Prosp⁹, & Hilarius fu-
gerant, quedam de gratia Dei deceverit, eorum
fīne dubio confutauit errorem, cap. enim 3. inquit
in haec verba: *Quia nonnulli, qui Catholicis nomine gla-
riantur, in damnatis hereticorum sensibus, fex præstat
fīne imperitia demorantes, piissimis disputationibus omnime
præsumunt, & cum Pelagium, atque Cœlestinum analo-
geziam non dubitant, magistris tamē nostris, tanquam
neccesarium modum exceſſerint, obloquuntur, eaque tan-
nmodo, sequi, & probare proficiunt, que sacratissima
Beati Apostoli sedes contra nimicos gratia Dei per manife-
strium prefulū ſuorum ſancit, & docuit. Necſerit ig-
ni fui diligenter inquirere, quid redores Romana Eclipta
de heresi, que eorum temporibus exorta fuerat, indicantur.
Et pauli inferioris: Ut ergo plenius, qui in aliquo da-
bit antiſtruuntur, conſtitutiones Sanctorum Patrum con-
pendioso manifestemus indiculo. Ex quibus manifeſte
pater, Cœlestinus in ea epistola canones edidisse,
aut ex antiquorum Patrum doctrina explicare
contra*

576 QUÆST. XXIII.

praedestinationis sententiam scriptos esse, non dubitum
est, in quibus non ſolum contra horum omnium
Sanctorum Patrum, verum etiam ipſius Apoſtoli contradic-
tionem vienienti humano labore ſubſuntis gratia adiutoriū.
Cum dicit, Et qui illi ſimilia ſapient, indicat Semi-
pelagianos, qui non omnino Pelagio conſentie-
bant, ſed ſimilia quoddammodo dogmatizabant.
Inter hos vero præcipuus videbatuſ Faſtus, ut ca-
pice non notauit. Quare vero de hoc Faſto dicat
Petrus, euacare omnino gratiam, cum dicere, il-
lam eſſe neceſſariam ad reliqua opera, & ſolum ex
nobis eſſe initium quoddam, dicemus in tra. c. 16.

Doltrinam
P. Diaconi
approbat
Fulgenz.
& alijs.

Faſti do-
ctrina dam-
natur.
Hormifida.

Aug. doctri-
nam ſicutus
Fulgenz.
Massiliensis
damnata.

Petrus autem, ut ex capite 1. colligitur, ſimilis
eum aliis viris religiosis, qui ab Ecclesia Orientali,
cauſa proſtendit ſuam fidem contra haereticos Ro-
manos miſiſi fuerant, hanc ſuam doctrinam Fulgen-
tius, & alii Episcopis Africae proponuit: quam ipſe,
& Socij in fine operis ſubſcripserunt. Fulgen-
tius vero mihi in modum eam laudat in libro, quem
de Incarnatione, & gratia, nomine multorum Epis-
coporum Africae ad hunc Petrum reſcripsit: vbi,
ut inſta videbimus, ſententia Aug. contra hos
Maſſilienses miſericordia probat. Eoſdem liberos Fau-
ſti ob eam cauſa datam Hormifida apud Epis-
tolam ad Poſſefforem, & Iohannes Maxentius in reſponſione ad
hanc Epif. tametsi Iohannes affirmit, eam Epif.,
non elle Hormifida: habetur autem in 5. tomo Bi-
blioſa. Eoſdem libros datam Iſidoris libro de
viris illuſtribus. & Ado Vienensis in ſuo Chronico etate 6.
sub anno 492: quamquam hic auctoſ non recte no-
tar, in quo illi Faſtus errauerit: nam plus quam
errore Maſſiliensem, ipſi videtur adſcribere:
cum reuera nihil aliud docuerit. Concedit vero,
hunc Faſtum, dum Pelagianam haereticam conatus
fuit deſtruere, in errorem incideſſe. Addit poſtre-
mo, qui eius libros in hac parte putant eſſe Ca-
tholicos, ut Genadius, grauerit errare.

Tertio ſententiam Aug. contra eoſdem Semi-
pelagianos ſecutus eft Fulgenzis libro primo ad Moni-
num capi. 18. 9. 11. & 14. fed præcipue in libro de In-
carnatione, & gratia Domini noſtri Iesu Christi, a cap. 16.
uſque ad finem operis, & in 1. capi. eft illius libri de
doctrina Petri, & aliorum, quam ad ipsum ſcrip-
turi, ſic ait: *Litteras nobis quas misisti, habuimus (libru
nempe de In carnatione, & gratia, à nobis ſuper-
ius allegatum) quibus recentiſis, veſtram ſimil alacres,
& fidem cognouimus, & ſalutem imo in agnitione fidei veſ-
tra nobis ſalutis innouit. Et tandem in Epilogi ope-
rum de ſententiis hac Aug. quam Petrus ille ſcri-
ptis ſuis profeſſus, & ipſe Fulgenzis profeſſequuntur
uerit, inquit: Cuim prædestinationis veritatem, quan-
ante mundi conſtitutionem prædestinationis in Chrifti teſta-
tur Apoſtolus, ſi quis detraciat cordis credulitate recipere, vel
oris confeſſione proferre; ſi ante ultimum diem vita preſentis,
impietatu ſue contumaciam, qua Deo viuo, & vero rebellis
obſiſt, non auiecerit; maſſiſtum eft, eam non pertinere ad
eorum numerum quos Deus in Chrifti ante mundi conſtitutionem gratia elegit, & prædestinavit ad regnum. Nam
eum hic auctoſ a capite ſilo 16. probare con-
derit, initium noſtræ ſalutis, & gratiae non eſſe ex
nobis; idem omnino de prædestinatione gratia
dictum putauit: ut ſine illo ex nobis initio, &
occatione prædestinata fuerit. In eodem namque
Epilogi de Deo dixerat in haec verba: *Quippe
non alter perficit in opere, quam in ſua ſempiterna, atque
incommutabili habet voluntate diſpoſitam. & de omni-
bus effectibus gratia, quos enumerauerit à pri-
mo initio bone voluntatis uſque in finem beatitudi-**

contra Massilienses: tum; quia contra hos, Prosperi, & Hilarij defendit, ut dictum est: tum quia canones contra eos tulit, qui cum Pelagium & Coelestium execrarentur; nihilominus dicebant, Aug. Prosperum, & Hilarij, debitum modum aduersus Pelagium excusse, & plus aequo contra liberos arbitrii gratia tribuisse: hi autem absque dubio erant Massiliens. Id ergo, quod statim definit, contra eorum sententiam decernit.

Canone igitur 7. postquam multa de gratia in uniuersum præmiserat, iam contra Massilienses sic ait: *Quod nemo nisi per gratiam libero bene vivatur arbitrio, idem Magister in Epistola ad Mileutianum Concilium prædicat: intelligit Innocentium primum in epistola 26. que est ad Concilium Mileutianum, & habetur in 1. tomo Conciliorum inter epistolas Innocentij & apud Augustinum in 2. tomo, Epistola 91. Et canone 8. Quod omnia studia, & omnia opera, servitia Sanctorum ad Declarioram laudemque referenda sunt, quia nemo ei placet, nisi ex eo, quod ei donauerit.*

Deinde in eodem canone afferit omnia bona nostra ad auctorem suum, scilicet Deum, referenda esse. Intelligit, ut auctorem gratia: & canone 9. *Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operari arbitrio, ut fanum cogitatio, pium consilium, omnisque motus bona voluntatis ex Deo sit. Quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus, & paucis interiecit: Quod ergo tempus ait (Zozimus Papa) interuenit, in quo eum non egamus auxilio: in omnibus igitur aliis, causa, cogitationibus, motibus adiutor, & protector orandas est Deus, &c. Quibus locis cum Coelestini omnia bona opera, studia, & merita in quois tempore, causa, & negotio ad Deum auctorem gratia referat; manifeste errorem Massiliensem confutat.*

Si enim intelligere ea tantum bona opera, quae sunt digne meritoria vite eterna, esse dona gratiae Dei, nihil pro Hilario, & Prothro contra Massilienses definit: id quodab illius instituto valde esset alienum. Neque enim Massilienses id negarunt, neque de eare cum illis contentio fuit. Quare aut intellexit bona quæcumque opera, & studia, etiam moralis virtutis, & hoc modo definiti omnia haec ex gratia Dei esse, declarat aperte nullum ex nobis esse posse initium, aut meritum, etiam imperatorium, ipsius gratiae: aut denique non potest non definire, omnia opera & studia, quibus quodammodo inchoatur in nobis nostra iustificatio, non esse ex nobis; sed omne initium esse ex gratia Dei, & haec omnia studia, & motus omnes nostras voluntatis Deo addicibus, non nobis sine gratia studentibus, & voluntibus, ut dicebant Massilienses, gratia Dei donetur: ut has faltem ratiōne errorum Massiliensem plane refellat; alioqui nihil contra illos definitur.

Post Petrus Diaconis libro de Incarnatione, capite illo 8. postquam haec testimonia Coelestini & Innocentii resulit, de libris Fausti Regiensis dixit: *Anathematizamus libros Fausti Galliarum Episcopi, quos contra prædestinationem sententiam scriptos esse non dubiam eſt: in quibus non solam contra horum patrum, verum etiam contra ipsius Apolloli contradictionem veniens, humano labore subiungit gratia adiutorum. Ceteri igitur Petrus, Coelestini manifeste damnasse hanc Fausti sententiam, quæ eadem erat, ac sententiam Massiliensem, quod si Coelestini non damnasset, labori humano subiungendam esse gratiam, ut dicebant Massilienses, libri Fausti contra Coelestini definitionem scripti non essent: nisi Vasquez in 1. Tomus I.*

hil enim aliud, quam illam doctrinam Massiliensem continet. Cum igitur definit Coelestinus in tempore gratiam nobis liberaliter donari absque alio intuitu boni aliqui iniij, quod sit ex nobis; eadem ratione decernit, ab extero in Dei præscientia ab ipsis reprobando boni iniij, quod sit ex nobis, gratiam preparari: ac proinde prædestinationis, quam dicimus gratiam in præscientia Dei nullum meritum, nec imperatorium, nullam causam, occasionem, seu initium ex nobis fuisse.

Neque vero quidquam refert, quod in margine epistola Coelestini à Sario portatu est, capita illa ab aliquo addita esse: cuius fundamentum fortassis fuit, quia iam clausa videbatur epistola: hoc, inquam, nihil refert: tum, qui eos omnes canones adducit Coelestinus ex alijs Pontificibus, tum etiā, quia talis censura sine fundamento est: cum ea testimonia tanquam Innocentij, & Coelestini citet Petrus Diaconus, ut videtur est cap. illo 8. citato.

Cæterum cum adhuc post epistolam Pontificis ad Galliæ Episcopos missam reliquæ Pelagianorum non quiescerent, & contra libros Augustini de prædestinatione Sanctorum, de bono perseverantia, de correptione & gratia, multa loquerentur, eo quod Pontifex illos libros nominatim in sua epistola non defendisset; & affererent, Aug. doctrinam fuisse laudatam, non quidem quā in illis, sed quā in alijs libris scriperat, ut testis est Prosper in libro contra Collatorem, cap. 21. post Prosper, medium: effectum est diligentia ipsius Prosperti, vt à Leone primo, cuius ipse Secretarius fuit, pro sententiis Aug. contra Massilienses canones ederent, & ad Araucanum Concilium secundum in Galliam mitterentur, ubi à toto Concilio approbati sunt.

Canone igitur tertio damnantur, qui dixerint oratione humana, hoc est, ex proprijs viribus, iustificationis gratiam, hoc est, auxilia gratia ad iustificationem obtineri: & canone 4. damnantur, qui dicebant, Deum expèctare voluntatem nostram: quia velimus purgari, & canone 5. decernitur initium fidēi, quod est voluntas credendi, sicut etiam argumentum, esse donum Dei: & canone 6. eadem veritas definitur, cuius verba placuit subjicere, ut manifestius appareat, sententiam Celsiani, quacumque via fuisse damnata. Si quib (inquit) sine gratia Dei credentibus, voluntibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, prudentibus, perentibus, querentibus, pulsantibus nobis in iustificationem dicitur conferri, non autem autem dicitur, ut credamus vel hec omnia, sicut oportet, agere valeamus, per infusionem, & inpirationem sancti Spiritus in nobis fieri constitutus; aut humiliatus, aut obedientia humana subiungit gratia adiutorium, nec ut obediens & humiliatus ipsius gratia donum esse consenserit, resipit Apostoli dicens, quid habes, quod non accipisti? & Gratia Dei sum id, quod sum. Quibus canonibus, Celsiani verbis vñficiatis, damnatur manifeste modus loquendi, & opinio ipsius. Nam quod Deus expèctet voluntatem nostram, docet collat. 13. capite 13. Quod oratione humana gratiam Dei impetreremus, docet libro illo 12. de institutis Canobiorum, à capite 12. vsque ad finem, ubi etiam aperte dixit gratiam dari prius nobis querentibus, pulsantibus, & vigilantibus, &c. quem etiam modum loquendi damnat Aug. tanquam Massiliensem, libero de bono perseveruer. cap. 2.

Quorundam recentiorum sensus refelluntur.

Mafilien.

83

Concilium Araufi.

83

Concilium Trident.

Sanctus Concilium Araufi ex Trident.

colligitur.

Concilium Araufi.

2.

83

Concilium Trident.

90

Effugium.

Præstabilitur.

Cum autem Canone illo dicitur, *Sicut oportet,* ne intelligas, *sicut oportet*, ad meritum vitæ æternæ, ut quidam recentiores, non satis perspecta historia interpretantur: neque, ut alii etiam recentiores, *(nescio quo fundamento)* explicant, ut actus sit supernaturalis: contra hæc enim duo nihil unquam docuerunt Mafilienses, quorum septentriam Concilium illud damnare contendit, ut ex historia patet: sed intellige, *Sicut oportet*, ad impenetrabilem gratiam Mafilienses enim dicebant, nos posse incipere aliquo ex illis modis ibi damnatis, ut oportet ad primam gratiam obtinendam: & ideo statim subdit Concilium, *Aut humilitati, aut obedientie humana subiungit gratia adiutoriorum, resistit Apostolo, &c.* quibus verbis datanuit omne initium ex nobis, cui gratia conferatur.

Hunc autem sensum aperte colligo ex Concilio Trident. *Seff. 6. cano. 3.* nam postquam duobus canonibus prioribus confutatur hæretici Pelagi, damnatam in Concilio Mileuitano, & Africano, ne Semipelagianos prætermittet, in hoc canone 3. cum Concilio Araufi secundo canone 6. inquit: *Si quis dixerit sine preuenienti Spiritu sancti inspiratione hominem credere sperare, diligere, aut penitire posse, sicut oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit.* Per gratiâ iustificationis intelligit omne auxilium, quo à principio mouemur ad iustitiam, ut supra c. 5. notau. Hanc vero interpretationem mibi fuedo; quia Conc. Trid. antequam contra Lutherum ageret de gratia Dei, voluit præmittere damnationem Pelagi erroris, sicut fecit duobus canonibus prioribus. Deinde, ut reliquias Pelagianorum damnaret, tertium canone addidit, *Hunc autem canone tertium non suffit contra Pelagium patet;* quia ille non fatebatur, gratiam remissionis peccatorum nobis donari, & illam bonis operibus nostris à Deo obtineri: sed remissionem peccatorum propria virtute fieri, dicebat: auxilium autem ad id tantum aliquando conferri, ut melius fieret; quæ dannantur canone 1. & 2. Semipelagiani vero concedunt gratiam remissionis peccatorum, & auxilia ad eam necessaria, sed addebat, eam gratiam, & auxilia nostris operibus à Deo impetrari. Initium autem ex nobis inter alia dicebant esse fidem, ac proinde spem; tum etiam dolorem, & penitentiam aliquam, ac proinde dilectionem aliquam, ut disp. 89. cap. 4. & 5. notatum est. Quare euudem errorem Semipelagianorum damnans Concilium Araufi. 2. canone 25. inquit: *Hoc etiam salubriter proficiemur, & credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adiuuam & sed ipse nobis, nullù præcedentibus bonis meritis, & fidem, & anorem sui prius inspirat; ut & Baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post Baptismum cum ipsis adiutorio ea, que libi sunt platica, implore possumus.* Per amorem intelligit aliquam dilectionem Dei, qua incipimus ipsum diligere, ut fonte iustitiae ante Baptismum; sicut dixit Cone. Trid. *Seff. 6. cap. 6.* loquitur enim Concilium Trid. ibi de disputatione, quæ Baptismum præcedit, quæ non est semper actio caritatis Theologica. Ut igitur excludant Conc. Araufi. & Tridentinum, omne initium ex nobis, contra reliquias Pelagianorum illud definitum.

Possit aliquis dicere, hic dannari à Trid. eorum errore, qui affirmabant, hominem posse præstare illa omnia, sicut oportet, ut gratia habitualis conferatur, quæ est gratia, quæ formaliter iu-

stificamur. Verum hoc eodem recedit: & nullus haecenus hæreticus id docuit, tametsi ex Scholasticis aliqui de pœnitentia id senserint. Concilium Trid. solū edidit canones contra hæreticos antiquos: aut saltem si de gratia etiam habituali loquuntur, antiquos hæreticos non prætermisit, videlicet eos, qui dicebant, fide ex proprio viribus auxilia gratia à Deo obtinere: qui sane non fuerunt alii, quam Semipelagiani: quare illud, *Sicut oportet, intellectum ad impenetrabilem auxiliū gratiae de alia vero interpretatione, quam adhibet Scholastes Cassianus,* in fine capituli dicimus.

Adde etiam, quod fit illud, *Sicut oportet, expli-* catemus veluti recentiores contendunt, nimirū ad hoc ut actus sit supernaturalis: nihilominus eodem can. 6. Araufi, damnatur error Cassiani, cum subditur, *Aut humilitati, & obedientie humana subiungit gratia adiutoriorum.* Sic enim virtutis damnationem Conc. nempe affert, nos posse illa omnia præstare, ut oportet, hoc est, supernaturaliter, ut recentiores interpretantur: & affert, labore humano gratiam Dei obtinere.

Polemstro in directorio inquisitorum part. 1. q. 9. inter errores Raimundi Lullij ponitur hic. *Quod in faciendo bonum, non oportet nos sperare (hoc est, expetare) quod Deus incipiat; quia iam incepit, quando nos creavit, & pro conservatione nostra mundum nobis dedit, ut ei seruamus.* Damnatur igitur, quod dixit solo dono creationis: ut docebant Mafilienses, nos incipere posse; ergo eodem modo, qui dixerint præcedere ex nobis initium aliquod gratie, dannari debent. Fatoe, Raimundum id nusquam docuisse, ut probant viri docti in libello quodam, quem infra referam disput. 134. cap. 4. nobis autem fatus est, articulum illum merito esse damnatum, vi inde probemus nostram sententiam, quam de prædilectione pronunciavimus. Estigitur fide Catholica credendum, quod in hoc capitulo sumus.

Ex his licet colligere, non leviter lapsum fuisse Thologum Scholastem Cassiani, qui supposuit proprio nomine sententiam ipsius Cassiani, & in libro de institutis Cœnobiorum, & in collatione 13. ab errore defendit, concedens plane cum ipso initium aliquod gratia ex nobis. Sic habet propositione 3. vbi concedit aliquam peccati detrahendum, & dolorem, quæ sit initium iustificationis: quam Mafilienses non nulli initium esse dicebant ex nobis nostris iustificationis, ut constaret epistola Hilarij ad Aduentinum, post medium, quam infra capite frequenti referamus: & ita concedit quia eodem Cassiano collatione 13. capite 17. Deum quorundam esse suscepitorem, qui videlicet conatus eorum ad iustificationem promovit, quorundam vero Salvatorem, quia eos omnino præuenit. Propositione etiam quinta Scholastæ, aperte fatetur, initium aliquod gratie, nempte operationem, & conatum aliquem ex bono nature posse depromi, ut per eum quadrantem gratia Dei digni redditum, & eam impetreremus, licet remo-

Sed Scholastæ sententia refelli potest, primo, quia contemnit iudicium Gelafij, qui, ut supra vidimus, eo portissimum libros Fausti inter apostolos commemorat, quod de gratia Dei nimis recte senserit. Secundo, quoniam non adhuc doctrinam Cassiani fuisse Mafiliensem: ipse & njum eorum Antesignanus fuit, ut supra note-

DISPVT. CXL.

CAPVT XII.

579

rum est: fuit ergo, eius sententia, & Massiliensium damnata à sancto Aug. Prospero, Concilio Aranic secundo, & Celestino primo, ante necessitate cum Massiliensibus dicat Scholastes, Prosper Hilar. Aug. imo & Concil. ipsum Araufica. secundum, & Celestini debitum modum excusile, & nimis seuerre de gratia Dei fuisse loquitos, quod est absurdum. Tertio, quia cum eiusdem sententia fuerit Faustus Regiens. & Cassianus, eodem modo Cassiani doctrinae damnata est à grauiissima virtute supra commemoratis, atque doctrina Fausti in eo, quod assentit, aliquod initium gratiae esse ex nobis: sic enim labori humano Cassianus gratiam subiungit, sicut etiam Faustus. Quarto, quia sequeretur, nobis sine gratia orantibus gratiam Dei conferri, contra can. 3. & 6. Concilij Arauficani secundi.

Respondet S. scholastes, ibi solum damnari eum, qui dicit, nos posse orare, ut oportet, sine gratia Dei, hoc est, qui perfectum orandi studium concedit: id enim denotat illud, Sicut oportet; aliquem tamen orandi affectum, minusque efficacem posse haberi sine gratia. Verum Scholastes mentem Concilij non calluit: neque enim ibi tam damnatur, qui dixit, sine gratia Dei nos posse orare Deum pro nostra iustificatione, quam qui affirmauerit, gratiam Dei oratione ex propriis virtibus a Deo obtineri, etiam ex misericordia ipsius, de hoc enim cum Massiliensibus erat controvèrsia, cum initium aliquod ex nobis concedebant, vel orationis, vel laboris, vel alterius cuiusvis operis, ut gratia conferatur. Quare non minus erat, qui alii minor initio ex nobis, quam qui perfectiori gratiam Dei dicit donari. Vterque enim labori, & industria humanae subiungit gratiam: quod in viatorum damnatum est in eo can. 6. neque quidquam temperat errorem, si dicamus, gratiam Dei non ex iustitia, sed ex libera Dei voluntate orantibus, ex viribus proprijs, vel laborantibus donari. Nam Massilienses nunquam dixerunt gratiam Dei ita ex iustitia dari, vt negari non posset: sed ex misericordia & liberali voluntate, ut notatur disp. 89. cap. 5. eorum nihilominus sententia damnata est, ut supra vidimus.

CAPVT XII.

Eodem modo atque Massilienses sentire eos, quae nobis concedunt opera bona moralia esse initium gratiae, autoritate etiam ostenditur.

Sunt nulli recentiores Theologi, qui ut defendant præcedere ex nobis opera quedam moralia, quibus ad primum auxilium gratiae remore disponantur, & illud ex Dei benignitate impetrant, sicut antiquiores aliqui docuerunt, quos capitulo 10. commemoravimus, assertur illorum sententiam ab errore Cassiani, & Massiliensem multum differere: quod Massilienses non solum concederent initia ex nobis, quae sint opera bona moralia virtutis acquisitæ; sed opera etiam virtutis infusæ, & supernaturalis, ut oratione, quae quis sibi postulat iustificationem; hac enim est quid supernaturale, aut voluntatem & desiderium iustificationis, & hoc iure damnari: quia opera supernaturalis ordinis arbitrio nudo tribui non possunt. At, inquit, nullus certe negare, potest, opera moralia acquisitæ virtutis ex nobis esse an-

pasque in 1. part Tomus.

tequā gratia Dei nos incipiat adiuuare; & eis moveri Deum, ut nobis auxiliis gratiae sue largiatur.

Ceterum non minus mihi falli videntur, qui his operibus moralibus nos incipere, & Dei gratiam impetrare arbitrantur, quam Massilienses: omniesque in ea propositione damnata in Concil. Aranic, canon. 6. & à Petro Diacono in lib. de Incarnatione, & gratia, cap. 8. Labori aut obedientie humana subiungitur gratia, eodem modo conuenire.

Probatur primo, quia apud Prosper. Aug. Celestin. Concil. Araufica. aut certos, qui contra Massilienses disputatione, dumquam hanc distinctionem notatam inuenies: nec minimū ex nobis initium gratiae conceplum: est igitur figura mentum hoc ex proprio horum Doctorum cerebro depromptum. Secundo Cassianus libro 12. de institutis canonicis, cap. 13. & 14. inter alia initia, que ex nobis dicit præcedere, numerat virtutes aliquas omnino morales, ut vigilias, separationem a coniunctu, & alia huiusmodi, unde in Concilio Aranic, secundo, canone 6. damnantur, qui dixerint sine gratia Dei laborantibus, & vigilantibus gratiam ipsam conferri.

Tertio Faustus Regiensis, qui in eodem errore

Cum Massiliensibus congruit. Gon. aran. Petr.

95

Secundo

Cassianus

96

Concilij Arauficani secundi.

Massiliensium fuit, libro 1. de gratia. & libero arbitrio. cap. 17. dicit, gratiam Dei requirere hominem iam præcepta seruantem, utique decalogi, & moralia, ut inde tanquam per ansulam quandam, Deus ipsum apprehendat: quem reprehendit Petrus Diaconus paulò ante citatus, quod labori humano subiungeret gratiam. Atque eodem modo damnantur in Concilio secundo Araufic. can. illo 6. qui humilitati, seu obedientie humanae subiungunt gratiae adiutoriorum: intelligit autem Concilium per obedientiam, obseruationem præceptorum, que quotidie obliteranda occurunt, nempe moralia. Ita illorum sententiam refert Prosper in illa epist. ad Aug. ante medium, his verbis: Iam hic præferunt testimonia, quibus diuinarum Scripturarum ciboratio ad obedientem incitat hominum voluntates, quies liberis arbitrio faciunt, quia iubentur, aut negligunt. Et pauci inter eos. Quem bona appetentem gratia Dei fons, mala fecundam damnatio iusta suscipiat: id quod fusum ipse ibidem profecitorum. Quis autem dicat, aut quo fundamento liceat affirmare id solum Massilienses affiruisse de præceptis supernaturis, non autem de præceptis Decalogi, quorum obseruationem dicebant esse initium, propter quod nobis gratia daretur.

Eodem modo Massiliensium sententiam intellexit Aug. lib. de bono persevera. c. 17. vbi cum ostendisset, ipsam cauitatem prædestinatam esse à Domino gratia sua subiungit: Quod autem dixi de castitate, hoc de fide, hoc de pietate, de caritate, de perseverantia, & ne permag per singula, hoc de omni obedientia, qua obediunt Deo, veracissime duci potest. Docet ergo contra Massilienses, non præcedere ex nobis ullam obedientiam, hoc est, ullam obseruationem præceptorum Dei, propter quam detur gratia, sed ipsam obedientiam à Deo prædestinari: per obedientiam autem intelligit castitatem, & omnem aliam virtutem, qua Deo obediunt, obseruando scilicet præcepta ipsius; qualis etiam est in obseruatione mandatorum moralium.

Quarto Massilienses, ut c. 18. dicemus, initium aliquod ex nobis esse dicebant; primum, ne aliqua vis inferretur arbitrio nostro, si ipsum gratia præueniret: nam si arbitrium incipere libertate sua ferint.

Nulla obseruationis præceptorum prædicti ut causa gratiam Dei secundum August.

Cur initium gratiae ex nomine Massiliensibus concesserint.

Ccc 2 bene

ARTIC. III.

QVÆST. XXIII.

bene vti, vt gratiam sibi compararet, dicebant
gratiam ex nostra libertate pendere: atque ita nos
nullam ab ipsa gratia vim pati deinde vt acceptio-
nem personarum è medio tollerent: concessio
enim initio ex nobis aliqua ratio esset, cur vni potius
gratia daretur, quam alteri, nec id in solam
Dei voluntatem reuocaretur: postremo, vt cor-
reptio locum habere posset in nobis: nam si Deus
incipere deberet prius, frustra illis videbatur esse
correptio, siquidem homo ex se ipso non incipit
aliquo modo: alii vero ratione initium aliquod
ex nobis non concederunt. Hæc autem tria æque
ipsi defendere possent, concedendo initium ali-
quod ex nobis moralis virtutis acquisitus, atque
etiam infusa, & supernaturalis; & ad hoc videtur
alludere Hilarius in illa epist. ad Augustinum, post med.
proponens horum Massiliensium obiectionem
contra Augustinum doctrinam hoc modo: Nam si sic
prædestinatis sunt ad viramque partem, vt de alijs ad alios
nullus posset accedere, quo periret tanta extrinsecus correptionis instantia? Si ab homine, & si non fides integræ,
salem vel dolor compundit infirmitatem exsoritur; aut periculum
demenstrare mortis horretur. Nam si non potest timere quis, unde terretur, nisi ea voluntate, que sumitur,
non ex culpandus, quod nunc non vult, sed in eo, & cum
eo, qui sic aliquando noluit, vt eam damnationem cum suis
posteriori meretur incurrere, vt nunquam recta, semper au-
tem prava vellet appetere. Si autem est qualisunque dolor,
qui ad exhortationem corripiens oriatur, hanc ipsam
dicunt causam propter quam vel reiectorum alius, vel alius
assumatur. Quibus verbis plane docet, in hominis
arbitrio situm esse, aliqualem ex se habere dolorem,
si saltem fidem habere nequeat; & ob eum
dolorum gratiam Dei homini prædestinati, &
ipsum à Deo assum, sicut propter oppositum alias
reiciatur; & denique posse hominem ex suis viri-
bus aliquid boni operari, ratione cuius donum
gratiae consequatur. Nam si nihil posset, nisi ma-
lum, tunc quando homo illud faceret, non impu-
taretur ei, sed quando cum primo parente facultatem
boni operis amisit. Semel autem concessio,
hominem ex suis viribus aliquid posse boni, et
iam moralis virtutis acquisitæ propter quod gratia
ei donetur, iam ipsi Massilienses causam as-
signarent, cur vnu ad gratiam assumatur, & alius
reiciatur, etiam si nullus ratione fidei prædestinatur,
& ita personarum acceptiōnem de medio tol-
lerent, & nullam vim arbitrio inferri ostende-
rent, cum arbitrium gratiam præueniret: locum
etiam correptioni assignarent, vt homo correptus
prius, bene operetur ex suis viribus, & gratiam à
Deo imperet.

Ratio vero prædicta non solum probat, nul-
lum opus morale ex nobis, esse initium gratiae ac-
quiendæ, verum etiam nullam posse dari ex no-
bis dispositionem etiam remotam, & (vt aliqui re-
centiores dicunt) improprietatam, seu per ac-
cidens remouentem solum impedimenta, qua-
datur dispositio ad gratiam: nam dispositio ad
gratiam, debet ad illam adquirendum aliquo mo-
do disponere: atque ad illius adeptiōnem aliquod
conferre: quo sane multi Massilienses, meo iudi-
cio contenti essent: quia illi solum volebant ab-
surdâ illâ vitâ, qua sequi videbantur, si Deus præ-
ueniret omnem nostram sollicitudinem: hæc au-
tem tollebant concedendo vel minimum aliquod
initium ex nobis. Quid si dicas illam remotam
dispositionem ad gratiam adquirēdam nihil con-

*Nulla ex no-
bi dispositio
sit remota,
ad gratiam
datur.*

ferre, frustra ipsam appellas dispositionem ad gra-
tiam: quia non dictum dispositio ad aliquam for-
mam, quæ ad illius adeptiōnem nihil conducit.
Quomodo autem concedi possit sine errore ali-
qua ex dono creationis dispositio, non ad gratiam,
sed ad hoc, quod gratia in nobis melius, & facilius
operetur, dicimus infra disput. 93. Id quod non
solum cum Massiliensium errore commune nihil
habet, verum etiam est manifesta Aug. doctrina,
vt ibidem ostendemus. Non igitur curant Massili-
enses de operibus supernaturalibus, sed cōtent
sunt, si aliquid boni ex nobis præcedat, cuius in-
tuitu Deus gratiam suam largiatur.

Quare, cum Augustinus in opere de prædi-
Sanctorum contra has omnes obiectiones Ma-
siliensium ostendit, nullum ex nobis esse exordium
gratiae; negat non solum fidem, & opera virtutis
infusa sed etiam moralis acquisitam. Id quod ap-
tissime lib. 4. contra Julianum Pelagianum cap. 3, testa-
tur his verbis. Cam ergo diuinus adiuuatur homo, non res
tantum ad capessendam perfectionem adiuuatur, quod ipsi est
posuisse utique volens intelligi cum possit incipere sua gra-
zia, quod perfecta gratia, sed potius quod Apostoli loquitur,
vt qui in nobis opus bonum cepit, perfectat utique
suum. In quo enim vis hominem, sicut loqueris, ad aliquid
laudabile generosum cordis stimulis incitari, in hoc cum non
vis in Domino, sed in libero arbitrio gloriaris, ac si priores
dare, vt retribuerit illi, eoque modo gratiam iam non sit
gratia, quia non est gratia. Ecce vniuersum dannat
Aug. initium aliquod generosum animi, cui gratia
donetur. Ester autem procul dubio aliquod huius-
modi exordium ex nobis, si bonum aliquod opus
moraliter facientes gratiam Dei nobis impetrare
possunt: tale enim opus, nimirum moralis virtutis, ut
pudicitia conjugalis, contendebat Julianus ex
nobis esse initium gratiae adquirendæ.

Et lib. 1. ad Simplician. q. 2, ante medium ostendit,
nullum fusile opus ex parte nostra, quod celi-
piciens Deus, elegerit nos ad gratiam suam, sicut de
Jacob, & Esau dictum erat. Cum nondum quid-
quam boni, aut mali egissent, vt propterea gra-
tiam Dei, eiusque electionem conseruentur, sed
Deum misericordiam sua facere, vt homoc-
dat, & vt misericors sit: & concludit his verbis,
Vnde admonemur, nec ipsi operibus misericordia quae-
quam oportere gloriari, & extolliri, quod ei quod fuit in ipsius
deum promoverit, quandoquidem, vt habet ipsam misericordiam, &
misericordiam ille praeficit, qui misericordiam praefabat, cui
misericordia fuerit. Quod si eam credendo se mensisse quis-
iactat, nouerit eum filii praefuisse, vt crederet, qui miseri-
corde inspirando fidem. Vbi non loquitor Augusti de
merito digno æternæ vitæ, sed de imperatiori,
quo aliqui putabant, ex propriis viribus nos me-
reri gratiam & misericordiam Dei erganos. & hoc
est, quod ait, nos promiceri nobis Deum, hoc est,
gratia illius, neq; vero excludit hec opera ex nobis
a ratione meriti, quia condigna non sint, sed quia
illa etiam à Deo accepimus per misericordiam, &
gratiam ipsius; cuique dicat non esse gloriantur in
operibus misericordie, quasi his Deum, hoc est,
gratiam & misericordiam suam nobis promer-
tuerimus: eadē ratione excludit omne opus mo-
rale ex nobis quod sit meriti imperatori gratia.

Hæc autem est ratio, ob quā Concil. secundum
Araus. can. 6. excludit omne exordium ex nobis,
cum ait, eos, qui obedientia humana subiungunt, &
gratiam, contradicere Apostolo dicens: Quid
habes, quod non accepisti? Si enim quis obedientia,

& labore humano sibi impetrat gratiam; & deinde in aliquo sine Christo plurimum gloriari possit, qui operibus moralibus eodem modo posset, qui operibus moralibus gratiam aliqua ratione consequeretur. Idem ergo definit Concil. de his operibus, atque de quibuscumque alijs. Neque enim damnat Semipelagianos & Massilienses, quod dicant opera, quia Scholastici vocant supernaturalia, quaeque altioris ordinis sunt, in propriis viribus fieri, sed quod afflament, nos incipere, & nostris operibus gratiam Deo tribinere: id quod tam absurdum est, intelligere de moralibus operibus, atque de alijs: utroque enim modo inferent Patres, gratiam non dari ex misericordia, sed retribui ex gratitudine, ut c. 15. videbimus.

Demum idem August. in eadem questione ad Simplicianum, circa finem de electione ad gratiam inquit, Non enim habes, quod intuearis in eligendis hominibus ad gratiam salutarem, sit ad examen huius electionis aliquogitatione premitor, nisi vel maius ingenium, vel minor peccata, vel virumque, addamus etiam, si placet honestas, virileque doctrinas. Quicquid ergo fuerit quam minimus peccatum irriterit, nam nullus quis potest? & acer ingenuo, & liberalibus artibus expolitus, eligendus videatur ad gratiam. Sed cum hoc statuero, ita me riederit ille, qui infirma mundi elegit, vi confundat fortia, ut eum intuens pudore corredus ego irrideam multis, & pra quibusdam peccatoribus castiores & pra quibusdam pectoribus oratores, hec Aug. Ideo autem illos riederet, quia cum essent castiores, reliqui fuissent peccatores vero, & meretrices electi: & cum essent oratores, & eloquentia prædicti, reliqui essent, electi vero rudes pectoratores. Cum autem dicit nihil posse præcedere, nisi aut maius ingenium, & meliorem indolem, aut pauciora peccata, aut honestas disciplinas humanas, & nihil horum posse eligi ad gratiam; absque dubio excludit omne exordium, quantumvis minimum ex nostris viribus, etiam moralium operum, & in solam Dei voluntatem referit hanc electionem. Cum autem negat exordium in præscientia, ut ab aeterno eligantur, negat etiam in tempore, ut gratia propter illud donetur. Eadem enim esse rationem, & donationis in tempore, & electionis in præscientia, sepius inculcatum est.

His accedit Concil. Valent. sub Lothario Imperatore cap. 3. vbi ait, Fatum prædestinationem electionem ad vitam & prædestinationem impiorum ad mortem: in electione teneas saluandorum misericordiam Dei præcedere meritum bonum. Vbi misericordiam gratiae Dei priuore esse puram, quam præscientiam meritorum ex nobis; & cum misericordia Dei tribuat prædestinationem, plane excludit omne etiam minimum meritum, ut cap. 15. probabitur.

Vltimo denique Patres prædictos contra Massilienses non solum exclusisse meritum condigni,

sed quodvis minimum meritum, etiam impetratorum; præterea Massilienses non errasse, quod dicentes gratiam esse promissam, & ratione progressionis negari non posse laborantibus, & ex se incipientibus, constat ex ijs, que diximus disputatione 8j. c. 5, nam Massilienses nunquam concesserunt meritum condignum, sed remotam occasionem aliquam, seu impetracionem, quam Deus ex misericordia sua promoueret, vt dixit Cassianus 12. de insinuacib. cap. 13. & 14. ut aliquo modo elecio ad gratiam, & donatio illius ex arbitrio penderet, sicut ex Cassiano ibi manifeste de-

Vazquez in 1. part Tomual.

diximus. Quare nullus probatus auctor Massiliensis, notans, quod affererent gratiam dari nobis ex promissione, & pacto Dei propter opera ex nobis, sed simpliciter, quia daretur intuitu operum & rationes, quas cap. 14. & 15. afferemus etiam probant, ex sententia Parrum gratiam non dari ex liberalitate propter aliqua opera liberi arbitrii. Postea operibus moralibus promissam esse aliquam gratiam Dei, videbimus infra cap. 16. De Concilio vero Valentino idem pater. Nam cum illud congregatum fuisse, ut causam Episcopi illius cinitatis Patres ibi definiirent, placuit statim pauca fidei documenta adjuvare, & in primis de præscientia, & prædestinatione, eo quod, ut dicitur in primo capite animi quorundam fratrum scandalum patiebantur, permanebant enim adhuc reliquias illarum Pelagianorum, quae ceperunt tempore Cassiani, & diu in Gallia viguerunt. Et hactenus auctoritate Patrum Probata manet in uniuersum sententia Catholica, quam cap. 11. proposuimus.

Eadem veritas Scriptura & testimonij confirmatur.

Scriptura quoque testimonij monstrati posse, nullum omnino ex libero arbitrio initium esse, etiam moralis operationis, propter quod Deus gratiam suam nobis latigiat, & præter ea qua cap. 15. referemus, quibus id plane probatur, est in primis locus Augustino fatis familiaris Homo, quis est qui te discernit, quid autem habes, quod non accepisti? si autem acceperisti? quid gloriaris, quasi non acceperis? quem latissime explicat i. de prædestinatione sanct. c. 4. & 5. & ex eo probat neque sine, neque aliquo bono opere ex se ipso unum ab alio, sed sola Dei misericordia discerni. Colligit autem hoc modo. Cum inter Corinthios exhortare fuissent quæstiones quod vnuus diceret, se esse Cepha, alter vero se esse Apollo, & sic unaquisque in homine præceptore suo gloriaretur, volens apostolus horum schismata reprimere, cap. 3. explicat quid fuerit Petrus, seu Paulus, & Apollo, ut Corinthiis fides, & iustitia infundere, & in eis germinaret. Dicit ergo fuisse ministerio tantum, sicut est ille, qui exterioris rigat. Deum autem auctorem esse, qui interiori incrementum dat, & post multa colligit Aug. hoc modo. Nemo itaque gloriatur in hominibus. Ex quo etiam infert, nulli in seipso gloriandum esse. Deinde c. 4. candem sententiam prosequens suaderet, ne vnuus aduersum alium infletur pro alio, hoc est, pro præceptorio, contendens se meliorem habere Doctorem, subiungit causam. Quis enim te discernit? &c. Quibus verbis, vrat Aug. cap. illo 3. contra humanam superbiam loquitur, ne quisquam in homine, ac proinde nec in seipso, sed in Domino gloriatur. Quodsi aliquis ex se haberet fidem, aut opus mortale, quo gratiam a Deo consequeretur, seipsum ab alio sive gratia Christi solo dono creationis discerneret, & in eo posset saltem sine Christo gloriari, tamen si non sine Deo, qui per creationem auctor est omnium. Adduci etiam solet illud. Antequam quidquam boni, aut mali &c. & illud Non ex operibus, sed ex vocante dictum est. Verum horum locorum ampliorem explicationem trademus d. 95. c. 8.

Clarissime vero idem probatur, illis verbis eius cap. 9. Dicū itaque mihi: quid adhuc queritur, vobis.

*discutitur
alii Pauli
locus Pauli*

Ccc 3. lxxviii

582 luntati enim eius quis resistit? O homo, tu quis es qui respondas Deo, nunquid dicit figuratum ei qui se fixit: quid me fecisti sic? An non habet potestatem figurus lutus, ex eadem massa sacer aliud quidem vas in honorem, aliud ve-

105

Primum senti-
fici.Explicatio
dicta non vi-
derur cum
subiunctis
coepisse.Secundus
eiusdem loci
sentens.Tertior loci
intelligentia.

riro in consumelam? quorum verborum contextus prius explicandus est, ut deinde nostram sententiam confirmemus. Totam vero difficultatem faciunt verbum illud, *Dicitur*, & verbum, *Queritur*, & illud, *O homo* &c. nam si illud *Dicitur*, significet obiectio nem, quam aliquis facere posset Paulo, ut plenique interpretantur; atque suppositum illius verbi *Queritur*, sit, *Deus*, ut omnes Græci, & communiter Latini volunt, sensus est; si Deus cuius vult miseretur, & quem vult, inducat; quare de hominibus queritur, quod iuste, & pie non vivant, siquidem nemo potest resistere voluntati ipsius. Rursus cum subiungitur, *O homo, tu quis es, qui respondas Deo?* videtur respondere Paulus, ut communiter etiam Græci, & Latini intelligunt, & increpare hominis obiectio nem. Huic tamen obstat plurimum ratio subsequens, quam in confirmationem sua increpationis Paulus videtur adducere: nempe,

Nunquid dicit figuratum ei, qui se fixit: quid me fecisti? Hac enim non erat hominis querimonia, sed contraria potius, cur scilicet Deus de homine conqueratur, cum ipse misereatur, cuius vult. Nam & artifex figurum non posset de ipso vase queri, quod hoc, vel illo modo factum esset, cum ab ipso artifice formatum fuisset. Quare homo rursus obijcere posset Paulo id, quod responsum omnino careret, in hunc modum: ego non dico, cur homo queritur de Deo: nam sicut tu dicas, vas de artifice queri non posse, ita nec homo potest de Deo: sed dico, cur queritur Deus de homina, cum artifex de vase queri nequeat?

Si vero, aut aliqui Latini volunt, suppositum verbi, *Queritur*, sit, *homo*, quod verius est, adhuc difficilis manet contextus, si verbum *Dicitur*, obiectio nem significat: erit enim sensus huiusmodi: obijcies itaque mihi, ex dei voluntate libera pendet, quod vnius misereatur, & alium inducat; quid adhuc queritur homo, quod eius non misereatur Deus? nam voluntati Dei nemo resistere potest. Sed difficilis est responsio Pauli: *O homo, tu quis es, qui respondas Deo?* Immerito namque hominem, qui diceret, neminem de Deo queri posse, increpare Paulus dicens: *O homo, tu quis es, &c.* ille enim optime affereret, nullam de Deo querimoniam esse posse, quod in sua summa sit libertate, hoc, aut illo modo facere.

Ideo, ut planior contextus fiat existimo particulam illam, *Dicitur* itaque, non esse obijcentis, sed inferentis ex dictis conclusionem, hoc modo. Itaque iam dicas, & fateris coniunctus ijs, qua haecenus diximus; frustra hominem de Deo queri, quod suam gratiam diuidat quibus vult: cuius enim voluntati qua est summa equitas, & pro lege est, nullus obistere potest; non dico potentia (nam de hac non agit Apostolus) sed neque ratione, sicut nos regibus resolutius lege, & ratione, qui potentia nequaquam possimus, deinde cum subiungitur, *O homo, tu quis es, qui respondas Deo?* non sunt verba Pauli increpantes, sed continnandas sunt cum præcedentibus tanquam pars illationis hoc modo: quinimo dicas ad quemlibet hominem, *O homo, tu quis es, qui Deo respondas, & contradicas?* est enim in Græco particula *privatus*, qua Latine redditur. Quinimo, & est

agentis illationem ipsam. Deinde cetera bene consonant.

Ex hoc loco quoquis modo intellecto nostra sententia præclare comprobatur, nam si homo de Deo queri non potest, quod hunc eligat ad suam gratiam congruam, illum vero non; & consequitur, nullum ex libero arbitrio initium, rationem, occasionem, seu minimum meritum esse nostra prædestinationis; non secus quam in eandem lutu mala non est aliqua, nec minima ratio, cur ex una patet, aliud vnum vas in honorem, aliud in contumiam: alioqui quodammodo de Deo queri posset homo, ipsum ingratitudinis arguere, & eius voluntati aliquatione obistere; quia cum copiaret ex se, quantum potuit, conatus ipsius Deus non est prosequutus. Atque hoc testimonium ita probat, nullum initium ex nobis esse supernaturalis virtus, sicut etiam moralis acquisitio. Addetiam, quod cum eodem loco ad Rom. 9. & Ieremie 13. homo in negotio sui iustificationis comparatur luto, ex quo si vas signum sicut tamen: non tantum formatur in vas, sed etiam ab eo præparatur, & emollitur: ita etiam homo non solum a Deo iustificatur, sed etiam bonis operibus preparatorijs emolitur, & disponitur: quod si homo quibusdam suis operibus sine gratia Dei facta, gratiam Dei obtinetur, ipse se emolliet quodammodo, & præparat.

Sunt autem alia testimonia Scripturae, que prouant, gratiam non inueniri sollicitudine, & oratione eius, qui illam consequitur, que hanc sententiam eodem modo confirmant: hec tamen refutemus infra in hac disp. cap. 17. Iam vero eadem sententia ratione confirmanda est.

CAPUT XIV.

Eadem Catholica sententia ratione à priori monstratur.

Q Vanuis ad comprobandum Catholicam doctrinam, quam cap. II. 12. & 13. autoritate confirmauimus, rationes non defisi, quia tamen res haec omnino supra naturalem, & humanae philosophiam est, ex principijs solo lumine naturali notis demonstrari nequit sed bona ex parte auctoritati etiam innitendum est. Duae igitur afferam rationes ex Patrum, & Scripturae auctoritate collectas, quibus naturam gratiae, que per Christum nobis restituta est, & prædestinationis illius, explicabo. Sed ante priorem rationem breueriter præmitendum est id, quod in disrupt. 8. cap. 1. dixi nimur gratiam Dei in ejussum, esse donum quodvis liberaliter nobis à Deo collatum, etiam si donum creationis comprehendas: sed gratiam Christi esse auxilium quotidianum, quo homo dirigitur ad bene operandum, & tentationes vincendas, quo tandem per singula opera ad iustificationem peruenit. Cum ergo agimus de prædestinatione gratiae Dei non agimus de prouidentia, qua Deus homines concedere decreuit, sed qua per Christum ipsos ad iustificationem, & rectam vitam deducere destinauit huius ex nostro arbitrio detur aliqua causa, que non sit effectus gratiae Dei per Christum. Ideo autem diximus, nullum opus bonum ex nobis occationem Deo præbuuisse, dandi, aut præstans nobis gratiam Christi, quia quodlibet enim minimum, unde homo incipit iustificationis viam ingredi, inter dona gratiae Christi connumerari.

numerari debet, & ita sub ipsam gratiam prædilectionis cadere. Id quod hac ratione probatur.

Cum homo rationalis natura sit indifferens, quidem ut bonum, aut malum sequatur, nec natura suæ creationis ad bonum determinetur magis, quam ad malum; sed cogitatione prælia in hoc, vel illud moueat, primamque cogitationem in sua potestate dono sua creationis non habeat; sicut ut non tam a Deo gratiam consequatur cum cogitatione boni mouetur, ea inquit, quam ita obiectum proponit, ut re ipsa, sicut Deus noster, voluntas ipsius prosequatur, & amer. Dixi boni cogitationem, nam si cogitatio sit mali obiectum, vel indifferens, etiam si nostrum arbitrium dono creationis illam non habeat: gratia tamen descendenda non est; gratiam enim, & donum solum in bonis agnoscimus. Neque enim Deus aliquam mihi gratiam facit, si mala mihi occurrat cogitatio, nec illam debo petere, nec pro illa gratias agere. Cogitatio vero indifferens, si utilis est ad presentem vitam non est gratia, quam contra Peccatum contendunt patres, que est per Christum, & qua promouemur ad iustitiam, etiam si alia ratione propter utilitatem donum dici possit praesentis vita, sicut ipsa creatio. Porro autem cogitationem hanc prouenire ex aliqua rerum exteriorum serie, quam Deus præscientia, & prouidentia sua ita dispositus, nihil obstat, quo minus ipsa in se donum Dei sit à creationis dono distinctum. Neque enim ex vi creationis sequebatur hic rerum ordo, ex quo nasceretur congrua, & efficax cogitatio potius, quam ordo oppositus. Cum igitur Deus res ita dispositus, ut congrue, & efficaciter moueretur homo, nouum donum distinctum à creatione ei prædefinavit.

Neque vero hoc donum solum est externæ cuiusdam protectionis, sed etiam internæ inspirationis, & cogitationis, cum omnis externa rerum series ad hoc ordinetur, ut interius homo sancta cogitatione moueat: quæ, quia opposito rerum ordine, multique alijs modis poterat à Deo perturbari, aut omnino impediri, illeso omnino dono creationis, & libertati arbitrii, ne effectum haberet; iure optimo noua gratia dicenda est, distincta à dono ipso creationis, ut disputatione 95. c. 6. etiam monstrabitur. Et quamvis hec ratio non probaret omne opus morale ex omni circumstantia regnum esse donum Dei ex gratia per Christum distinctum à dono creationis de quo nunc non dispiuto; efficaciter tamen demonstrat illud opus eamque cogitationem sanctam, & congruam, ex qua nostræ iustificationis occasio seu initium definiuntur, gratiam Dei esse distinctam à dono creationis; & sicut in Adamo eam amissimus, ita per Christum fuisse nobis ab eterno prædestinatum & in tempore restitutum. Nam sicut primi Adami peccato iustitiam, & innocentiam amissimus, ita etiam iustificationem, & quamlibet gratiam, que ad illam nos mouet, quamlibet etiam occasionem, & initium illius perdidimus, que omnia in secundo Adamo scilicet in Christo nobis prædestinata, & restituta fuerunt.

Hoc autem modo intelligendus est Fulgentius libro de Incarnatione & gratia Christi capite 12. in principio cum ait: Sic humano generi gratuitam gratiam divina bonitas contulit, per quam in hominibus non solum propaginis obligatione contracta, & visio propria voluntatis

tis adiecta diceretur omnis iniquitas, quin etiam cogitatio-

nis

Prosp.

sæcundum recipetur facultas. Et Prosper ad capitula Gal-

lorum c. 9. Et cum ducentis quatuordecim sacerdotibus,

quorum constitutionem contra inimicos gratia Dei totus

Pulchrum

veraci professione quemadmodum ipsorum habet sermo, di-

Prosper te-

stimum

compreban-

dum.

Et cum ducentis quatuordecim sacerdotibus,

a ipsam

nos per actus singulos adiuuare, ita ut sine illa nihil

vera

sæcunda pietatis habere, cogitare, dicere, agere va-

leamus. Neque hec dona ita ex Deo esse opinemur, ut quia

ipse nostra natura auctor est per conditionem iam hec con-

tulisse videatur, quia dedit quidem ab initio hanc homi-

næ facultatem, sed omnes eam in illo amissimus, in quo om-

nes peccavimus. Vnde alia creatione, alioque principio re-

renouari egenus in Christo. Quis autem neget, ut mi-

nimum in opera moralia, qua occasionem, &

causam Deo præbuerunt nostræ salutis, esse vera

sæcunda pietatis sentit ergo Prosper, haec no-

bis non inesse dono creationis, sed regenerationis

per Christum, per quem nobis prius amissa restituuntur.

Hanc gratiam per Christum, qua recte viu-

Non est in

nossa posse.

Itare per co-

gitare.

tentationes superantur, & homo ad iustificationem contendit, cuius meminit Aug. epist. 90. & 95. colligit ipse Augustinus multis in locis ex eo, quod non est sicut in nostra potestate ita, aut ita cogi-

Corollarium

aduersus

Durandum.

Sequitur ergo ex prædicta ratione contra Durandum, saltem opera bona moralia, quibus à

Deo auxilia gratiæ impetramus, esse etiam ex auxili-

lio gratiæ in suis momentis, nec solum ex peculiari

prudentia, & externa protectione; & ita vere ef-

fectus gratiæ Dei, sicut etiam sunt prædestina-

tionis, imo eo ipso sub prædestinationem cade-

re, quod ad gratiam pertinent, ut c. 10. ostendimus.

Quomodo vero Augustinus initium gratiæ Christi in sancta cogitatione posuerit, & qua ratione,

vidimus supra cap. 11.

Præterea ex Scholasticis nostris hoc genus gra-

tiæ per determinationem cogitationis ad bonam partem, quod homo ex se indifferens sit, tradunt

S.Th. I. 2. q. 109. 4. 2. Caprol. in 2. d. 29. q. 1. ar. 1. cond. 4.

S. Thom.

Deza Hispalensis in 2. d. 28. q. 1. ar. 3. notatione 2. & 6. &

Caprol.

Dexa. His-

Franc. Romae in lib. de libertate & necessitate operum ve-

ritate 14. & 15. omnes ex Schola S. Th. insignes

eius discipuli.

Ceterum hic obiter primum notandum est, auxilium gratiæ per Christum non solum appellari auxilium quod à Scholasticis supernaturalis ordinis esse dicitur secundum suam substantiam,

& ad sola virtutem infilarum ex ipsorum

opinione confertur, quibus voluntas nostra ex se

ut instrumentum comparatur; sed etiam quic-

quid boni per Christum nobis donatum est, &

post peccatum primi parentis ad recte viendum,

tentationes superandas, & ad iustificationem

perueniendum, est restitutum, qualis est cogita-

tio illa pia, & sancta, de qua haec tenus diximus,

qua quidem secundum substantiam naturalis or-

dinis est, sed quadam modo supra naturam dici

poteat, quia circa industrias, & solitudinem

nostram habetur, imo nostram solitudinem,

& operationem prævenit, & ex intentione finis

supernaturalis confertur. Porro autem auxilium

gratiæ per Christum non solum esse ad opera illa

supernaturalis ordinis, sed ad aliqua etiam alia ordinis naturalis multa suadent. Primo auctoritas S.Th.2. 2. quæst. 136. articulo 3. ad 1.vbi agens de parentia inquit opus politicæ virtutis esse commenaturum naturæ humanae, & ita posse naturam nostram in illud tendere absque auxilio gratiæ gratiæ facientis; intelligit autem auxiliū secundum substantiam supernaturale; sed non absque auxilio gratiæ: concedit igitur auxilium gratiæ ad opera ordinis naturalis secundum suam substantiam præter auxilium super naturale ad opera secundum substantiam supernaturale.

Secundo idem probat auctoritas Doctorum, quos Paulo ante allegauimus, & aliorum multorum, qui docent omnia opera moralia semper fieri ex auxilio gratiæ: quorum sententia si ita universalis non placet, eorum saltem opinio dispietere non potest, qui assentunt, ad opera difficilia virtutis moralis, & ad difficilliores tentationes contra moralia præcepta necessarium esse auxilium gratiæ. Imo de omnibus temptationibus non pauci id ipsum probabiliter affirmant; vt suo loco videbimus.

Tertio colligitur idem ex Concil. Trid. sess. 6. c. 16. vbi definitur gratiam Dei semper praevenire, comitari, & subsequi bona iustorum opera: vbi plane comprehendit etiam moralia, quibus præcepit obseruamus, vt ex eodem loco Concilij constat: & ostendemus 1.2.q. 114. art. 4. nomine autem gratiæ non intelligi habitualem, sed auxilium probabimus in ea q.ar. 3.

Quarto nisi id concedamus, vix defendere possemus, non esse ex nobis initium iustificationis nostræ, aut occasionem aliquam per bona opera moralia, vt in hoc capite notabamus.

Deinde obseruare debemus, nihil nostra interesse, vtrum hæc lata cogitatio sit post fidem & notitiam Dei supernaturalem, an vero ante fidem etiam inueniatur: nam quocumque modo contingat, ex illa recta cogitatione oriù aliquod opus, quo à Deo impetreremus aliquod auxilium gratiæ, illud præsertim, quo colligatur series operationum usque ad iustificationem, & perseuerantiam, vere gratia per Christum dicenda est, & quatenus præuenit consensum, dicenda est operans; quatenus vero comitatur illum, cooperans debet vocari. Mihi tamen dubium non est, aliquibus operibus moralibus ex gratia Christi factis, antequam aliquis cognoscet mysteria supernaturalia, obtinaria Deo veram notitiam, & veterius media illa notitia hominem colesqui iustificationem. Quodsi Aug. fapius negat gratiam ante notitiam fidei, id docet quia putavit, vt plurimum eos, qui non habent veram Dei notitiam, etiam si circumstans virtutis frequenter operentur, semper ex prævo fine, aut cum præva circumstantia operari, de qua 1.2.q. 109. art. 2. fuisus tractabitur. Quomodo autem fides sit donum Dei, & oratio similiter, ea q. illo 1. & 2. dicemus.

C A P V T . X V .

Ratio eiusdem sententia à posteriori.

Posterior ratio desumpta ab absurdo est huiusmodi. Si auxilium quoad iustificationem promouemur, daretur nobis occasione accepta aliquis operis nostri, illud non esset gratia, ac prædicta iustificatio nostra non esset ex gratia, sed ex operi-

bus nostris; quandoquidem ipsis retribueretur tanquam debita, quod est absurdum. Hæc ratione Paulus excludit opera solius arbitrij à iustificatione nostra, & aperte pronunciat hominem non iustificari ex operibus legis, sed ex fide; ac si dicat ex gratia auxilio, quæ fide nobis communicatur: cum excludit opera, non solum excludit ceremonias, sed etiam moralia, quæ ex sola notitia legis sunt, vt ostendat solam notitiam legis sine punitio invenientem non sufficere ad iustificationem, & observationem in legis.

Paulum vero loqui non solum de lege ceremoniali, sed etiam de morali patet; quia ad Roman. 2. 10. ostendens parum referre, si legem quis habeat exterius scriptam, vt eam obseruet, afferit exemplum genitum, qui sola naturali notitia legis, non quidem sine spiritu gratie inveniente, sed sine exteriori litera illam observare, & iustificari. id quod de lege moralis plane intelligitur. Et capite 7. ostendens legis iustitatem ad hoc solum deseruire, vi notitiam præbeat peccari, atque si spiritus gratiae desit, qui intus moueat, peccatum sequatur, exemplum afferit legis moralis, cum ait. Quid ergo dicimus, lex peccatum est: ab his sed peccatum non ergo, nisi per legem: nam concupiscentiam inficiat, nisi ies dicunt. Non concupisces. Quæ verba non de ceremoniis, sed de morali lege plane accipiuntur. Et ad Galat. 3. vt ostendat literam legis exteriori lonantem sine spiritu gratie potius mortem operari, quam notitiam, sic inquit. Quicunque enim ex operibus legis sunt (hoc est sola notitia literæ legis operari conantur) sub maledicto sunt, hoc est, incurvant maledictionem, quia legem non obseruant. Scriptum est enim: maledictus qui non permanens in omnibus, que operari a sunt in libro legis, vi faciat ea. Hæc autem maledictio etiam moralibus præcepit apposita est. Cum ergo Paulus in virtute epistola dicit hominem non iustificari ex operibus, excludit plane opera moralia ex propriis virtibus facta: vel quia nulla sunt huiusmodi, quæ seipius iustificare possint, vel quia nulla huiusmodi sunt, quæ iustificationem à Deo impetrant, & eam aliquo modo inchoent.

Ceterum quia possit quis nimium contendere, hic à Paulo eo solum excludi opera moralia, quod ex seipso non habeant vim iustificandi, non tamen ab eo negari, his operibus gratiam Dei obtineri, ex capite 11. ad Rom. clarius ostendo ex operibus moralibus factis sine spiritu gratiae, non consequi hominem à Deo auxilium gratiae, quod autem iustificari perueniat, inquit enim: Reliquæ, hoc est pauci, secundum electionem gratie, facti sunt. Si autem gratia, iam non ex operibus, aliquando gratia iam non est gratia: ac si dicat, pauci qui saluantur, gratia à Deo ad suam gratiam electi sunt, ac quia gratia a electione saluantur. Quod si gratia electi fuerint, non propter opera ipsorum, que præcesserint, aut præmissa fuerint, eligi potuerunt. Sic intelligit Augustinus hunc locum libro 1. ad Simplicium questione 2. non longe à fine, & sermone 7. de verbis Domini secundum Mattheum, & libro de patientia c. vigesimo, & 1. de prædestinatione Sanctorum c. 3. & ratio est: quia electio iam effecta, non gratuita: unde gratia iam effecta, hoc est, id quod alioqui gratia esset, tunc gratia non esset.

Hoc argumento ex testimonio Pauli contra Massilienses vtrunt Patres, vt probant, donatio-

Ante notitia
fidei posset
dari gratia.

*gratia ex
operibus da-
meretur
non effet
gratia.
Augst.
Fulg.
Infor.
116.*

hem gratiae in tempore, & electionem ad illam in praefectionis non esse ex operibus, nec ex illis occasione cepisse. Ita arguit Augustinus contra Julianum in libro 4. cap. 3. & in illo libro de paternitate cap. 20. & 1. de predestinatione sancti. cap. 3. & alibi super numero, Fulgentius lib. de incarnatione & gratia cap. 18. Propter libro 1. de vocatione gentium cap. 18. in principio alias s. non longe a fine & passim libro contra Collatorem, & ad excepta Genesim ad quartum dubium Petrus Diaconus libro de incarnatione, & gratia Domini nostri Iesu Christi cap. 8. qui cum dannasset libros Fausti, quod humano labore subiungendum esse adiutorium gratiae, doceret; adiecit: *Aque totam omnino Christi euacuans gratiam antiques fandos non ea gratia quia & nos secundum quod docet beatisinus Petrus Apollonus, sed naturae possibilitate salutem impie proficeret.* Manifestum autem est hunc Faustum non negasse gratiam sicut negauit Pelagius ut disputatione. 89. cap. 4. dictum est, sed initium tantum ex nobis concessisse, nihilominus totam gratiam euacuare videtur, quia si nos inciperemus, gratia non esset gratia. Ex quo etiam fieret, ut possibiliter naturae salutis diceretur, quia per eam conferqueremur a Deo cetera ad salutem necessaria. Dicit etiam ibidem Petrus libros Fausti Regiensis, in quibus docet labori humano subiungendam esse gratiam, scriptos esse contra Apostoli doctrinam ex operibus nostris nobis donari.

Posset tamen aliquis huic obstat rationi & mentem horum Patrum sic interpretari, ut loquantur solum de meritis condignis, ex quibus si gratia Dei deretur, ut putabat Pelagius, vere gratia non esset, quia tunc quasi pro aequali pretio, sicut gloria beatitudinis conferretur. Nam quod detur gratia pro opere alias non condigne, sed congruo non videatur impetrare rationem gratiae: veluti si donatio aliqua magna pro re patui momenti fieret: quo argumento nonnulli putant, contra Semipelagianos non satis probari, gratiam non dari ex meritis tantum congruis, & impetratoris. Hanc sententiam amplexus est Andreas de Vega, libro 8. supra concil. cap. 5. ut defendaret opinionem, quam docuit in eodem 8. lib. super concil. capite. 10. nempe peccatorem mereretur gratiam habitualis, & remissionem peccatorum de congreuo per operata precedencia, quae sunt ex auxilio gratiae.

Horum tamen opinio mihi nullo modo probatur, quod rationem Patrum contra Semipelagianos tam facile evincat. In cuius confirmatione notandum est, naturam donationis omnino liberalis in eo sitam esse, ut nulla ex causa onerosa, vel propter beneficium acceptum fiat, sed solo intuitu donandi, & beneficiendi, & haec dicitur donatio omnino gratuita. Nam ea, quae sit aliqua ex causa, vel propter aliquod beneficium acceptum, vel cum aliquo onere, dicitur donatio antidoralis, hoc est, remuneratoria, etiam si beneficium acceptum aequaliter non sit retributioni, aut dicitur donatio ob causam.

Aut ergo Deus largitur nobis suam gratiam omnino liberaliter animo beneficiendi, & ex misericordia, non donatione antidorali, seu remuneratoria, & ita, nec minimum meritum, nec minima causa ex nobis potuit procedere, alioquin gratia iam non esset gratia omnino liberaliter, & gratis, aut ex misericordia, sed gratitudinis ergo nobis collata; praecessisset autem absque dubio ex

nobis aliquod meritum, vel causa, si opera aliqua praecessissent, quibus Deus inclinaretur, ut suam nobis gratiam daret. Aut certe donatio gratiae Dei remuneratoria, & antidoralis dicenda est, Quare, & Christus etiam grato, erga nos animo, non autem animo miserendi, & omnino liberali pro nobis passus fuisset: ac proinde redemptio nostra non opus misericordiae, sed gratitudinis esset, nec simpliciter donatio dicenda esset: donatio enim animo remunerandi non est dicenda donatione, ut definitur in lege Aquilii regulis, & de donationibus, que plane sunt absurdas.

*Al Rom 25.
Donatio gra-
tia non est
antidoralis.*

Potro autem donationem gratiae non esse antidoralem patet ex illo, quod eodem capite 1. ad Roman. dixit Apostolus, vbi ostendens liberam voluntatem, qua querorundam misericordia est, a lios vero reiecit, inquit: *O altitudo divinitarum sapientiae, & scientiae Dei!* explicans autem in quo divitiae Dei reuecant, subiungit: *quis prior dedit ei, & retribuetur?* & Job. 41. *quis ante dedit mihi, ut reddam ei?* quasi dicat, nullus. Retributionis autem nomine intelligit quamlibet remuneracionem, & donationem antidoralem; adiecit enim: *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia ipsiflorum in secula, Amen;* & Job. eodem capite. *omnia que sub celo sunt, mea sunt.* Dicit ergo ideo neminem ex se quicquam prius dedisse Deo, ut Deus ipsi retribueret primam gratiam suam antidorali donatione; quia omnia potius, quae homo habet, ab ipso gratia accepit, & pro omnibus ipsis gratias agere debet: gratiam igitur, quam nobis Deus donauit, omnino liberaliter contulit, abfque via retributionis, quae alius remuneracionis, & gratitudinis rationem haberet. Quare cum eodem capite, paulo superius dixit, *Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia;* excludit manifeste quecumque opera nudi arbitrij, quae minimam haberent rationem meriti, cap. 2. aut occasionis, ob quam Deus gratiam suam antidorali donatione largiretur & grato animo remuneraret.

Præterea, ut inferius norabimus ex Fulgentio, gratia Dei per Christum est pura misericordia, quia solum ex animo leniendi nostram misericordiam, non exanimo gratitudinis donatur: quod enim ex grato animo datur, non ex misericordia confertur; nam gratitudo beneficium acceptum, misericordia vero solam misericordiam recipit. Repleta igitur Patres non solum contra Pelagium probat, gratiam non dari ex meritis condignis liberarbitrij, quia gratia non esset gratia, quasi pro aequali pretio dare car, sed etiam contra Semipelagianos demonstrat, gratiam non dari ex meritis congruis liberarbitrij, quod gratia non esset gratia omnino, & misericordia, sed antidoralis quedam, & remuneratoria donatio, etiam si pro operibus minoris valoris donaretur.

Præterea Patres superius allegatos in ea esse sententia, ut existimat, gratiam non esse gratiam, si operibus liberi arbitrij etiam non dignis, sed congruere donatur non. *Ex gratia in sententia Pa-
trum.*

*Aug. testimo-
num.*

disputacione 89. cap. 4. expresse notaui. Augustinus quidem libro illo de predestinatione Sanctorum capite 2. contra eos, qui dicebant initium fieri esse ex nobis, consummationem ex Deo, ita scribit:

120

scribit: Non ergo receditur ab ea sententia quam velagius ipse in episcopali iudicio valefatto, sicut eadem gesta testantur, damnare compulsa est, gratiam dei secundum merita nostra dari. Id autem probat paulo inferius his verbis: Quis autem dicat eum, qui iam copit credere, ab illo, in quem creditis, nihil mereri ut vnde sit, ut iam merenti cetera dicantur addi retributione diuinæ ac per hoc gratiam Desecundum merita nostra dari. Quibus solum ostendit Augustinus ex sententia Massiliensium aliquid meritum, etiam si non condignum, ex nobis praedere: quia qui caput crede, aliquid meretur, sicut ipse etiam fatetur epist. 105. fidem mereri iustificationem quia illam impetrat, intelligit meritum saltem imperatoriū, vel quod Scholastici congruum appellant, idque sufficere putat, ut gratia non sit gratia, sed secundum merita dari dicatur.

Idem etiam affirmit eodem libro, capite 2. nempe eum, qui incipit credere, meriti augmentum fidei, & ita, si initium fidei esset ex nobis, augmentum illius non fore gratiam, quia debita redderetur, & capite 3. aliquanto ante finem ad dit: Quia vrique non est gratia, si eam vila merita procedunt, non dixit, condigna, sed vila, ut omnem rationem meriti excluderet. Ac tandem subiungit: Neiam quod datur, non secundum gratiam, sed secundum debitum reddatur potius meritis, quam donetur: Inquit autem gratiam debitam esse, & ita non esse gratiam, si redditur meritis etiam minimis, qualia fabebantur Massilienses? non quia esset debita, ex iustitia, nam iustitia proprie non interuenit inter nos, & Deum, etiam in merito condigno, ut dispat. 8. monstrauimus: nec quia esset debitum ex promissione, debitum enim fidelitatis, quod ex verbo Dei nascitur & non solum meritis condignis annexum est; sed aliquid etiam congruus (nam operibus misericordiae multa Dei dona promissa sunt, ut sequenti capite, dicimus) non tollit rationem gratiae: neque enim ideo desinit esse gratia, quia reddat promissa: si enim liberalis fuit promissio, erit etiam donatio: sed dicit gratiam fore debitam, si meritis etiam minimis liber arbitrii donaretur: quia esset debita ex gratitudine meriti, & beneficij accepti, quo solo auferetur etiam ratio gratiae, & donationis simpliciter, & donatio fit remuneratio, seu antidoralis.

Eodem modo Fulgentius contra Faustum, & alios Gallos qui dicebant, nostrum esse, velle credere, propter quam voluntatem Deus nobis gratiam fidei largiretur, libro de Incarnatione & gratia Domini nostri Iesu Christi cap. 8. inquit. Si vero secundum opinionem illorum, nostrum est velle credere, prius quam nos Dei gratia incipi adiuuare, insinuatur gratia, quia non gratia homini datur, sed bona retribuitur voluntati. Hanc enim, sicut illi volunt, gratiam nobis inueniunt, quam ipsi non dedit. Imo si sic est, nos priores Deo volunt, item, atque ita gratiam non miseratione tribuent, sed aquitate Dei videntur accipimus. Verumtamen quis prior dedit illi & retribuetur nemo vrique &c. Illi autem contra quos Fulgentius agebat, non concedebant merita condigna ex nostro arbitrio; sed quandam rationem meriti, quod nos congruum, vel imperatorum dicimus. Neque enim illi omnino erant Pelagiani, sed de reliquijs Pelagianorum, ut loco citato probauit. Infest autem, gratiam sic non fore gratiam, quia nos priores Deo aliquid dare: quare gratia non daretur ex misericordia, sed ex aequitate: misericordia enim

non respicit beneficium acceptum etiam minimum, sed potius miseriam. Intelligit vero Fulgentius ex aequitate non condignatis, & iustitiae, sed gratitudinis: gratitudo autem omnino à misericordia differt, quia haec miseriam supponit in eo, cui si donatio; illa vero beneficium ab eo acceptum: gratiam autem per Christum habemus ex misericordia non ex vila gratitudine.

Quapropter ad Roman. 9. & Exod. 32. dicunt. Miserior, cuius misereor, & misericordiam præstabo, cui misericordia: igitur non volentis neque currentis, sed misericordia est Dei & iterum, cuius vult misereor, & quem vult inducat. Quibus verbis Paulus largitionem gratia Dei ad quam elegit nos, appellat misericordiam: & ideo afferit hanc electionem non esse currentis, neque volentis, sed misericordis Dei. Quod si diligentia nostra currentis aliquo bono opere, & vellennus prius aliquo nostro desiderio, quo Deum inclinemus, vt nos eligere, & gratiam suam bonis consertet, nec excluderet Paulus cutsum, & desiderium nostrum, nec diceret gratiam esse solius Dei misericordis, sed potius ex gratitudine retribuentis. Ideoque ibidem Paulus, & Oseeas 2. capite vocant electos Dei, plebem misericordiam conseruant: & Petrus Diaconi scriptos, & gratiam Christi ab eo evacuari, loquebatur de meritis congrui aut imperatoris, que solum Faustus concedebat, erat enim de secta Massiliensium.

Denique Prosper ad excerpta Genitium ad 4. Dab. explicans eundem locum ad Rom. 11. Gratiam non est gratia, sic loquitur. Non præcessit eorum aliquid, quod priores darent, & retribueretur illis: pro nihilo enim saluos fecit eos, & sal. 55. Quae verba despunct ex Augustino libro de prædestinatione Sanctorum capite 6. in fine & in responsione ad tertiam dubitat, idem Prosper ita ait: Et quid fides, unde impunit omnia merita, dominum sit Dei, ne gratia non sit gratia, si aliisque eam, propter quod tribuatur, auerentur. Non dixit condignum, sed aliquid, propter quod tribuatur. Id vero afferit contra eos, qui dicebant fidem esse ex libero arbitrio, & propter illam nobis tribui gratiam: hi autem erant Massilienses, qui meritos condigni non concedebant, ut notatum est. Excludunt ergo Augustinus, & Prosper omne initium ex libero arbitrio, cuius iactantu gratia donetur, quis talem patiant esse donationem gratiae Dei per Christum, ut illa pro nihilo conferatur, id quod verum non esset, si nos prius aliquid qualecumque Deo daramus.

At obiectat aliquis hoc modo. Si quis pauper alienam opem, & auxilium, quo indiget, obiunx postulet potest diues homo miseria deprecantis permotus ei succurrere, & nihilo fecit opus misericordiae, & gratiae, ita in ipsum exercere, ut nullam habeat rationem gratitudinis, & retributio- nis: nihil igitur obstat, quo minus Deus orationibus nostris permotus gratiam, & misericordiam absque vila retributione & gratitudine, sed sola voluntate gratuita miserendi nobis largiatur; ac proinde etiam si affirmemus orationem humanae gratiam Dei conserue, vera ratione gratiae, & misericordiae non derogamus. Respondeo longe diuersam esse rationem inter homines, qui pauperi deprecantium miserentur, & Deum, nam homi-

Lind eundem.

Aug.

121
Debitum si
delitatis non
tollit ratio-
nem gratiae.

Testimonium
Fulgentij.

122

nes non merito operis retribuunt, sed miseria posculantur, que oratione, & precibus ipsiis innotescit, mouentur. Quocirca cum nullum ex oratione recipiant obsequium, aut ad illud non attendant, sed oratione solum miseriariam simpliciter, aut melius, quam antea cognoscant; etiam post orationem pauperum opus pura misericordia in ipsis exercent: neque villa ratione retribuunt merito posculantur: aut si retribuunt, opus vere misericordia non faciunt. At vero Deus acceptas habet orationes nostras, cum tamen aliqui illis non egeat, ut miseriariam nostram cognoscat. Quare ipsis orationibus obsequium aliquod recipere dicitur; ac proinde quoties oratio ab eo aliquid impetratur, ipsi orationi retribuere; non autem miserie nostra donare dicitur. Nam ut Deus miseria moueretur, oratione non egebat, sicut homo: sed etiam igitur oratione quasi quodam obsequio, cui si aliquid concedit, ex gratitudine retribuere dicitur, non ex liberalitate donare. Ergo si oratione humana, hoc est, ex propriis viribus gratia à Deo obtineretur, iam non esset gratia; ut testimonios Patrum, & ratione perspicue monstrauiimus.

Hæ duæ rationes ex Scriptura, & Patribus de sumptibus probant, nullum vel minimum initium, etiam remotum, moralis virtutis, quod ad gratiam obtinendam disponat; ex nobis procedere, præfertum quia iam etiam cum nos aliquid Deo daremus quod ad impetrandum gratia conferret, esset tertubio, non misericordia. Nec solum probant nihil ex se homines habuisse, quo gratiam à Deo conferuerentur, sed etiam nec Angelos: ac proinde recte inferunt virorumque prædestinationem non fuisse factam ex initio aliquo ipsorum, sed sola voluntate Dei. Quid vero Patres, & Scholasticæ de gratia Angelorum speciatim dicant videbimus infra discept. 12. cap. 2. & 3. Quomodo autem meritum de congruo, quo meremur remissionem peccatorum iuxta doctrinam Aug. in epistola 105. non tollat rationem gratiae, fuisse dicimus 1. 2. q. 11. q. 5. ex videlicet ratione, quia talis meritum ex auxilio gratiae procedit, non ex pura natura, & ita totum beneficium remissionis peccatorum ad radicem gratiae primæ renatur. Patres vero citati solum contendunt, evanescere rationem gratiae Christi, si merita quantumvis minima, aut occasio aliqua ex nostris viribus prædictum explicatum est.

Hæc tenus ostendimus, nullum ex nobis initium boni operis fuisse, ex quo prædestinaremus: bonam vero natura indolem, & ingenium etiam causam non fuisse, obiter ex Augustino monstratum est, & infra quoque probabitur, discept. 94. c. 4. rationibus; hæc tenus factam confirmari potest. Nam si gratia daretur ob excellentiam ingenij, nec effectu misericordia, nec esset omnino liberalis, sed antideralis quodammodo. An vero quamus ex prædestinatione non deus aliqua causa, seu occasio sita prædestinationis, in alio tamen esse possit, ita ut unus alteri mereatur prædestinationem, & omnem effectum illius, dicimus discept. 94.

Tandem ex dictis perspicuum est, non errasse Massilienes, quod affererent in peccatore esse meritum aliquod congrui, seu imperatorum, hoc enim in peccatore potest esse; sed quia hoc meritum, vel initium ex nostris viribus sine ullo auxilio gratiae concesserunt. Neque errarunt, quia dixerint, initium hoc ex nobis, esse meritum

condignum; nec quia dixerint, Deum ex promissione ob illud esse necessario obligarum; sed quia dum concedebat ex nobis aliquod meritum etiam minimum, ex eorum sententia sequebatur, intuitu illius Deum ex gratitudine suam gratiam retribuere.

C A P V T XVI.

Quedam aduersariorum obiectio.

A Ntequam argumenta Massilienum, & Gal-
lorum contra Augustini sententiam affer-
amus, argumentum quoddam, quod illorum sen-
tentiae fauere potest, diligendum est: argumen-
tum autem est huiusmodi. Homo ex se fine alia
gratia, quam dono creationis, & liberi arbitrij, fa-
cere potest aliquid opus morale bonum: ergo il-
lud potest esse exordium ex nobis, ut ita nos prius
denuo aliquid Deo, propter quod ipse retribuat,
& donet gratiam suam. Aliqui concedunt, ex pro-
ptis viribus per aliqua moralia opera hominem
disponi, ut gratiam à Deo impetrare, nihilominus
eum esse causam prædestinationis, quia sub ipsa
prædestinatione hæc omnia opera comprehen-
duntur, sicut sentit Durandus citatus à nobis caput
Durandi.
10. & alijs recentiores. Sed horum sententia eo lo-
co satius à nobis impugnata est.

Alij vero qui fateatur omnem effectionem præ-
destinationis esse donum gratiae Dei per Chri-
stum, respondent posse quidem nos aliquod bo-
num opus morale operari ex nostris viribus, sed
nullum esse opus moralis virtutis acquisitæ, quæ
à Deo aliquam gratiam impetrare. Adquisitam vir-
tutem vocant, quam nonnulli Theologi ab infusa
etiam moraliter distinguunt: nam ex operibus, ver-
bi causa misericordia, aliqua dicunt fieri ex respe-
ctu quodam supernaturali, ut quando datur elec-
tio, & tanquam filio Dei, aut Christi mem-
bro; & tunc esse opus moralis virtutis infusæ: quando
vero datur tantum, ut homini agenti, quia sic
honestum appareat, esse opus moralis virtutis ac-
quisitæ. Docent ergo opere infusæ virtutis, non
tamen opere acquisitæ, aliquod angulum gratiae à
Deo obtineri, & quia opus infusæ virtutis fieri
non potest sine auxilio gratiae momentis, efficitur,
secundum illorum sententiam nullum esse ex no-
stro libero arbitrio initium grade. Alij etiam, quos
retulimus supra c. 12. existimant operibus moralibus
ex libero arbitrio factis non esse promissam
gratiam, sed ex misericordia Dei ipsis conferti.

Falluntur tamen priores aperte in eo, quod
affirmant, aliquibus operibus misericordia, & a-
lijs moralibus virtutum acquisitatum nullum à
Deo auxiliari gratia impetrati. Nam cum Scrip-
tura, & Patres passim nobis auxilium gratiae Dei
promittunt, si misericordes in pauperes fuerimus
si iniuriarum nobis factam remiserimus, nunquam
hac Scholasticorum vtur distinctione; sed ea
nobis stident, quæ apud homines communiter
honestæ iudicantur; qualia sunt opera misericor-
dæ virtutis acquisitæ. De eleemosyna, quæ gratia
à Deo impetrat, ut peccata remittantur, habet plu-
ra testimonia manifesta Tobiae 4. cap. & 12. Eccl-
esiastici 3. 7. & 29. Danielis 4. & Matthæi 5. vbi di-
citur: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam con-
sequuntur. Quis autem dicat, eum non esse miser-
icordens, qui pauperum miserijs motus, eas le-
uare curat? & Matth. 6. Si enim dimiseritis hominibus
peccata eorum, dimitte & vobis pater vester caelitus delicta
vestra. Eadem sententia habetur Marci. ii. Luc. 6. &
Eccl.

Argumentum.

*Dygorundam
sententia re
gularum.*

Durandi.

727

To 4. & 12.
Eccl. 3. 7. 12.

Daniel 4.

Mat. 5. 6. 10.

Marc. 11.
Luc. 6.
Eccle. 28.

Ecc. 28. vbi sic dicitur: Relinque (id est dimittit) proximo nocenti te, & tunc deprecanti tibi peccata soluentur, quo loco non tam orationi, quā remissione iniuria facē promittitur venia peccatorum: quasi tali comite oratio nostra Deo magis accepta sit. Et quis queso andeat dicere illū, qui misertus eius, à quo iniuria affectus est, ne aliquid damni patiatur, etiā nullā Dei tunc memoriam habeat, sed ad solam miserias eius respiciens, remittat iniuriam, ut eum seruet in columen, nihil gratiae apud Deum obtinere?

128
Confirmatur
actione.

Porro operibus misericordie, ex solo apprehensione miseriae proximi factis Deum mox, ut auxilium gratiae sua conferat misericordi, hac ratione probatur. Si hæc opera facta ab homine iusto sunt meritoria vitæ æternæ, & eleemosyna facta pauperibus, hoc ipso quod fit pauperibus, ab eo quod recordemur Christi, fieri dicunt ipsi Christi; efficiunt eleemosynam ex eodem solum affectu compassionis, & sublevandi miseriariam, à peccatore factam fieri etiam ipsi Christo ac proinde quamquam non est meritoria vitæ æternæ, quia non est ab homine iusto, habere tamen vim impetrandi ab ipso Christo aliquod auxilium gratiae: nam si ipsi Christo fieri dicunt, quid mirum si ab eo aliquam gratiam consequatur? Eleemosynam autem facta hoc modo fieri etiam ipsi Christo, patet Matt. 25. vbi Dominus iustis mercedem retribuit beatitudinis his verbis: Esse enim, & dediſsi mihi manducare, &c. cui iusti stupentes dicent: Domine quando te vidimus esurientem, & paucum? respondebit Dominus: Quandiu fecisti vii ex his fratribus meis minimis, mihi fecisti, vbi ex eo solum quod vii pauperi dicitur fieri eleemosyna, Christus ipse acceptum habet. Nam si iusti ideo eleemosynam fecerint pauperi, quia apprehendunt ipsum tanquam pauperem Christi, non dicent in die iudicij: quando te vidimus esurientem, &c. sicut qui legatum Regis honorifice exciperet, eo quod legatus illius esset, & ob id rex ipsi præmium largiretur dicens, Accipe debitam remunerationem honoris, quem mihi fecisti, non responderet ille; vbi nam domine, sciret enim se in eius legato ipsi honorem detulisse.

Mat. locus
figetur.

Sed ergamus eundem locum Matth. 25. Qui a sinistris erunt, & illarum damnationis sue sententiam audituri sunt: Ite malèditi in ignem eternum, esuriri enim & non dediſsi mihi manducare: dicent quando te vidimus esurientem, & non paucum? & respondebit Dominus, Quandiu non fecisti vii ex minoribus his, ne mihi fecisti. Manufactura autem est, eos, qui damnandi sunt, quod operibus misericordie non vacauerint, non ideo dammandos, quia omiserint eleemosynam sub eo peculiari respectu, qui Christum respicie: non enim debebant ex precepto sub hoc respectu eleemosynam elargiri: sed ideo dicuntur non dedisse Christo, quia pauperi eo solum, quod pauper est, non dederunt: ergo secundum phrasim Scripturæ, dare Christo eleemosynam, idem est, quod dare pauperi: sicut non dare Christo idem, quod non dare pauperi: eo quod opus illud factum solum ex misericordia erga pauperem, Christo quoque acceptum est: sicut etiam pauperi non dare Christo dispergit. Ex quibus etiam colligitur, posteriores illos Doctores recte dixisse, operibus moralibus ex solo arbitrio factis non esse promissam gratiam; errasse tamē in eo, quod addiderunt, illis retribui gratiam ex misericordia, non ex promissione; vt notauimus supra c. 12. Vtique enim

modo, siue ex promissione, siue ex misericordia, & sine promissione gratia daretur operanti, non esset gratia. Quare cum dicimus, operibus moralibus promissam esse aliquam gratiam, intelligimus, factis ex auxilio gratiae, non solo libero arbitrio.

Respondeo ergo ad argumentum initio factum, tamet concederemus, aliquid bonum opus moraliter fieri posse sine gratia Christi, de quo gravis est disceptatio, quam q. i. o. 9. art. c. 2. prima secundum definiens: duo tamen extra controversham esse debere: primum opera misericordie, & aliqua etiam moralia in petratre à Deo aliquam gratiam per Christum, & ad illam disponere, sicut futur expellit Driedo opus de concordia liberi arbitrii & praedicti. Driedo. Ruard. 2. par. cap. vlt. & de capit. & redemp. generis humani. Etat. 5. cap. 2. p. 2. & Ruard. a. 7. §. Doctores autem Scholastici: Opposita enim sententia plurimum derog observationi praecceptorum decalogi, in quibus tota fera vita humana iustitia confitit, haec enim sunt, quæ frequenter obseruanda nobis occurrit. Deinde certissimum est, ea opera moralia, quæ aliquam gratiam à Deo obtinent, & ad eam disponunt, procedere etiam ex auxilio gratiae per Christum, & non ex solo nostro libero arbitrio, vt coram Massiliensibus, & Scholasticis, inter quos erant Driedo, & Ruardus, haec tenus probat est, ne vide licet nos prius aliquid ex solo dono creationis tribuamus, vt ipse retribuat, & donec auxiliū gratiae sue per Christum: atque hoc pacto nullum erit ex nobis initium, causa, aut occasio primæ gratiae, quæ donatur in tempore, neque prædestinationis, quæ eadem in æterna præscientia præparatur.

C A P V T . XVI.

Argumenta Massiliensium contra Augustinum.

Onus Bie & Iones Massiliensium, & eorum, qui cum Prima ann. ipsi sentiebant, cōtra Aug. sententiam hæc postissimum erant. Prima si Deus non expectat nostrum liberum arbitrium, & occasionem aliquam, sed prout ei placet præuenit peculiariter hunc, vel illum, manifesta vis inferri videtur arbitrio: sive enim gratia non pendebit ex arbitrio, nec in nostra erit potestate. Sed Cassianus & alii, & qui dicebant, quandoque Dei gratia priorem esse, quandoque nostram voluntatem, hanc ratione vti non poterat eam tamen attigerunt Chrysost. Marcus Hermita, & Faustus Regiensis a nobis allegati c. 8. huius disp.

Respondeo nullari vim inferri libertati nostræ ex eo, quod gratia Dei arbitrium præueniat neque enim libertas in hoc consistit, vt ipsa ex se voluntas prius operetur & ex potestate ipsius pendaat auxiliū gratiae præuenientis per singulas occasiones, & opera, ad quæ conseruit; fed in eo, vt voluntas gratia Dei, hoc est, sancta cogitatione præuenientis excitata & consentire, & non consentire, libertas; atque in ipsius sit potestate gratia operari & præuenienti cooperari, & comitè eam habere colens suis. Hanc libertatem paucis docuit Cœn., Trid. Trid. confess. 6. c. 5. vbi cum dicit exordium iustificationis incipere à Dei vocatione, quæ ab sive dubio prædicat consensum nostrum, sentit nihil ex nostro libero arbitrio esse, quod initium præbeat gratia Dei.

Cum vero assertit, eidem gratiae & vocationis nos libere assentiri, & ei repugnare posse, indicat aperte, libertatem nostram esse in consensu, quo vocatione assentimur, ex quo sufficiunt laborare libertas nostra in operibus voluntatis. Qui vero ratione omnes præueniantur eo auxilio, & vocatione, cui possint assentiri, & quomodo in

eiusmodi.

enim potestate sit, facere efficacem vocatio-

nem, disp. 9 & cap. 6. & 8. dicemus.

Secunda obiecitio, si Deus gratiam suam di-

stribuit non expectata voluntate nostra sequitur,

Deum ut iure dominantis, & quasi tyranni qui

poterit liber gratiam duidit, non autem ut ordine

regensis, qui iuxta ciuitatis dispositionem dona

distribuit. Hac ratione in August. inequitatur Fa-

ustus Regius, lib. 2. de gratia & libero arbitrio. cap. 6.

cuius verba recitauit supra disput. 8. ca. 1. ex quo

etiam infererat ille omnino auferri futuri cau-

sati iudicij, atque ita homines nasci iam iudica-

tos, non iudicandos.

Verum haec obiecitio stiuola est. In primis é-
nim nulla acceptio perfosiorum, nulla tyrannis
Deo imputari potest, quod unum vocet ea co-
gitatione, que congrua est, & efficax futura, alium

eo solum, quae sufficit, ut respondeat, si ve-
lit; tamen responsum non sit. Nam cum ha-
rum cogitationem donatio non sit debita homi-
ni creationis, sed sit noua gratia, & liberalitas

supra donum liber arbitrij & creationis, ut cap.
14. probatum est, fit, ut Deus non accipiat perfo-

nam, cum vni potius, quam alteri prout liber vo-
cationem suam congruam largitur: quia acceptio
perfosiorum in distributione solum, quae ex iusti-
tia debetur, reperitur.

Quocirca in hac gratiae distributione recte dici potest illud. Voluntati e-
ius quis refut? O homo tu quis es, qui respondes Deo?

&c. ut explicatum est supra ca. 13. Fit et-

iam ex dictis, ut homines non nascantur iudica-

ti, hoc est, absque illo suo merito iudicium non

nascuntur (hoc enim est, apud Faustum nasci iudi-
candum) sed nascantur iudicandi hoc est, ex suis o-

peribus, quae facturi sunt premium, aut suppli-
cium recepturi. Neque enim homo à Deo iudi-
cabitur, quod habuerit potius hanc, quam illam

vocationem, sed quod vocationi, quam habuit,
noluerit respondere, cum posset; omnes enim

sufficienti auxilio, & vocatione excitari, nec ali-

quem in illa periodo vita delituit, ut quicunque peccata
vitare possit, & ad hoc libertatem in singu-
lis manere, disput. 9. ostendemus. Falsum igitur

est ex sententia August. illud inferri, quod Faustus
contendebat, tolli nimur omnino futuri cau-

sati iudicii.

Tercio arguebant Massilienses, ut est apud

Hilarius, & Prosperum in epistolis, quae haben-

tur ante libros de prædictis. Sanct. hoc modo, Si

vera est sententia Augustini qua dicit, gratiam

illam pecuniam prædestinatorem ex sola volun-

tate Dei donari, frustra sit oratio; si quidem

humana oratione gratia obtineri nequit, pro-

inde omnis spes admittitur gratiam impetrandi;

frustra etiam homines corripuntur aut eos ex-

hortantur, si gratia, & prædestinatione ex eorum

non pender arbitrio.

Respondeo, primum quidem unum pro alio
non frustra orate, & postulare primam gratiam,

quam quidem aliquando unus alteri impetrat,
ve disput. 9. dicemus, & ita sicut merita unius

sunt causa primæ gratiae, que in tempore alteri
datur, ita etiam sunt causa prædestinandi illam

ab altero, Ceterum oratio illius, qui gratiam al-

terio obtinet, non nascitur ex solo libero arbitrio,
sed ex auxilio gratiae.

Deinde nullus sibi oratione aliqua obtinere
potest primam omnium gratiam; nam oratio et-

Vaquez in 2. part. Tomus I.

iam, qua gratiam postulamus, ex auxilio gratiae cunctam gratiam procedit: quocirca nulla oratio preuenit prima in omnium gratiam. Ideo definitur in Conclio A-
raus. 2. can. 3. oratione humana gratiam Dei non obtinet: intelligi primam secundam gratiam, licet non humana oratione, hoc est, ex proprijs viribus, oratione tamen ex spiritu gratia obtine-
tur, & can. 6. damnatur, qui dixerit, gratiam Dei, scilicet primam, dari orantibus sine spiritu gratia: sic dicitur Massiliensis. Probat autem Con-
cilium ex illo. Inuentus sum à non querentibus me, 1sa 65. palam apparui ipsis qui me non interrogabant, & ex illo. Ad Rom. 10. 1. ad Cor. 4. Quid habes, quod non acceperisti?

Probatur etiam egregie ex ca. 28 Iob, ubi cum ostendisset multa, quae in pretio sunt apud homi-
nes, licet difficultas, sollicitudine humana inuen-
ta esse, vt aurum, argentum, &c. subiungit in
medii capituli: Sapientia autem vestris inuenitur, &
qui est locus intelligentia: nescit homo preium eius, &c.
& cum ostendisset multa, neque viuorum,
neque mortuorum inuentam fuisse subdicit.
Deus intelligit viam eius, &c. Ut solius Dei donum
esse, monstraret. Quare multa verba illius capi-
tis, quae supposito parent, & aliqui volunt ad Deum
referri, melius ad hominem accommodantur, ut
sic argumentum Iob vim habeat, nempe multa
difficultia hominis industria facta, & inuenta fuis-
se: sapientiam tamen nequaquam, sed à solo Deo
donari.

Baruch quoque 3. cap. expressit id ipsum his Baruch. 3.
verbis: Quis ascendit in celum, & accepit eam? (scilicet
sapientiam.) Non est qui possit dire vias eius, neque
exquirat semitas eius; sed qui sit vniuersa nouit eam,
& adiuuenit eam prudentia sua, tradidit illam Iacob
pueru suo &c. Non solum dixit, Non est qui possit sci-
re vias eius: sed addidit, Neque exquirat semitas eius,
vt demonstraret, veram sapientiam non solum
industria, aut oratione humana non obtineri, sed
neque inquiri, aut inuestigari posse.

Verum, ut ait Aug. lib. de bono perseuer. c. 16.
hunc respondens obiectio, quem sequitur Pro-
sper 2. de vocatione Gent. cap. 8. alias 2. non est frustra
oratio nostra ex spiritu gratiae, que nos preuenit,
ut oremus; quia illa oratione aliud secundum au-
xilium gratiae à Deo consequi possumus, & fre-
quenter impetramus. Quidam enim Deus donat
non orantibus prius, nec postulantibus, vt pri-
mam omnium gratiam, quam vocat initium fidei;
quædam non nisi orantibus (intelligit ex spiritu
gratiae) concedit: inter quæ afflignat perseueran-
tiam pro eo solum, quod est, vitam in gratia finire,
non pro omnibus auxiliis, quae per totam vi-
tam post iustificationem conferuntur.

Eodem spectat doctrina Prospere lib. 2. de vocatione Gentium cap. 36. alias cap. ultimo qui respon-
dens huic obiectio Massiliensem, probat ex Augus-
tino sententia non tolli sollicitudinem no-
stram, & orationem. Reddit vera rationem his
verbis. Cum implenda voluntate Dei ita sit preparatus
effectus ut per laborem operum, per instantiam supplicatio-
nis sicut incrementa theritorum. Ac si dicat, tametsi
nostra oratione primam gratiam obtinere nō va-
leamus, in gratia tamē accepta oratione, & solici-
tudine crelcere possumus, & nqua merita indies
habere, nqua dona à Deo impetrare.

Hanc doctrinam duabus parabolis expressit
nol. Christus Matth. 13. altera thesauris abscon-
diti in agro, quem qui inuenit homo, abicit, &
parabolis

D. d. vendi-

explicatur de prima & secunda gra- zia. Matt. 13.

vendidit vniuersa, quæ habebat, ut agrum eten- ret; quia infinuat prima gratia, quæ est vere ab- scondita, sicut etiam thesaurus, qui cum nō qua- ratur, inopinata inueniri solet; ita enim & prima gratia inuenitur à non querentibus, vt in Conclu- sione Araus. canonе illo 3. definitur. Quemadmo- dum autem inuenio thesauro homo prudens o- mnia sua bona vendit, ut agrum emat, & thesau- ro potiatur; sic etiam quia gratia Dei excitatur, omni solicitudine ei consensum præbere debet, ut ea dirigi possit. Altera parabola est hominis querentis iam margaritas, qui labore, & industria eas tandem inuenit, & vendit omnia, ut vnam sibi compararet. Hac vero denotatur nobis se- cunda gratia, quæ iam datur orantibus, & qua- rētibus, sed ex alia priori gratia: hac autem inuen- ta eodem modo nos sollicitos esse oportet, ut di- tiores iudicemus efficiamur. Reste igitur Aug. dixit quadam dona preparari non orantibus, alia ve- ro non nisi orantibus donari.

Non sunt exhortationes & correptiones.

De exhortatione vero dicit August. ca. 14. non esse frustra, quia licet illi non obediant, qui non habent aures audiendi preparatas à Domino, multi tamen audiunt, qui eas à Domino, ut audi- ent, habent dispositas: non est ergo frustra ex- hortatio: Deus enim sæpius media ipsa exhorta- tionē aures cordis interius aperit, ut homines audiunt, & obediant. De correptione idem cen- ter; et enim eadem ratio.

Nota egregia Aug. doctrin.

Subiungit tamen cap. 15. non propterera quod aliqui in feginitiis, & desperationem veniant, à prædicatione veræ doctrinæ cœlandum esse, quando ex nostro silencio alii subiuntur erro- res: qualis est ille, quod gratia Dei secundū me- rita nostra, & ex aliquo nostro initio prædestinatur. Id quo eleganter ipse prosequitur, docetq; eadem fere incommoda vulgo contingere, cum de præscientia Dei agitur, nempe quod frustra o- remus, frustra corripiamur si tandem illud solum futurum est, quod Deus præscit: ob id tamen pati non debemus errorem aliquem de præsencia doceri. Quomodo vero caute populus hanc doctrinam docendus sit, cap. 22. optime declarat. Denique cap. 17. contra Massilienses retorquet argumentum: quia sicut ipsi exhortantur ad ca- stitatem, quam ex nobis esse fatentur, nihilominus negare nequeunt, illam à Deo præscri, imo etiam prædestinari (intelligit communī prouiden- tia, non gratia) ita etiam nos exhortari pos- sumus homines ad id, quod diuina gratia præde- stinatum esse docemus.

Vtima Massiliens. obiectio contra Aug. Conc. Valen. Conc. Araus.

Postremo denique Galli notabant Augusti- num, quod dicetur, aliquis à Deo prædestinari ad malum, nec omnes habere unde saluari possint quod est impium, & damnatum in Concilio Va- len- tinio sub Lothario Imperatore ca. 3. & Araus- cano 2. cap. 25. verum hoc manifeste Massilienses impoiverunt Augustino, ut testatur ipse lib. ad articulos sibi falso impositos art. 11. aut potius Prosper, qui creditur auctor illius libri, & Fulgen- tius libr. 1. ad Moninum cap. 30. à qua calumnia con- tra Gallos ipsum defendit idem Proser in libro ad capitula Gallorum ad 1. 5. & 6. dubium & quidem in Aug. certissimum est nullum à Deo prædesti- natum esse ad peccandum, sicut multa ad creden- dum, & iuste vivendum prædestinatur. Quod vero lib. de corrept. & grat. cap. 7. dicit Iudam electum ad opus, cui congruebat, scilicet ad effun-

dendum sanguinem Christi, sano modo, hoc est permisso, debet intelligi. Secundo nusquam Augustin. docuit homines ad ponam, & supplicium destinari ab aeterno, nisi ex illorum culpa prævisa, ut disp. 95. ostendemus. Tertio, an dixerit, aliquos propter ingéntia peccata in aliqua fize vita periodo ita destituti, ut tunc careant auxiliis sufficientibus, quo peccata vitata possint; apud Aug. sane difficile est; & disput. 97. à nobis examinandum. Certo tamen constat nunquam August. dis- cisse id, quod Massilienses ipsi imputarunt, vide- lier Deum aliquos sine ipsorum culpa, auxilio, & remedio destituisse.

CAP V T XVIII.

Testimonia quedam contra nostram sententiam alia explicantur.

*C*ontendunt adhuc nonnulli, testimonijs Scripturæ & Patrum probate causam ex no- bis nostrā prædestinationis, & gratiae. Primum testimonium est March. 25. ex parabola illa homi- ni, qui proficisciens distribuit varia talencia familiis suis, non quidem absolute, sed (ut ait Christus) *Vnicuique secundum propriam virtutem*, quæ parabola significat distributionem, quam Christus facit gratias suæ, ut ea recte vivamus, & negotiemur, sicut ergo talenta pecunia homo illi dicit habens rationem virtutis, & facultatis naturalis, quam quisque ex se habebat ad negotia, sic etiam & Christus dicit talēta gratiae iuxta proporcio- nem naturalis virtutis viuis cuiusque; ergo secun- dum vsum liberti arbitrii.

Responda s. Thom. 2.2. queſ. 24.4.3. ad 1. nomi- ne virtutis propriæ intelligi propriam ciuilique dispositionem ex auxilio gratiae Dei proceden- tem, iuxta quam vnicuique Deus dedit gratiæ remissionis peccatorum, & habitualem. Eſfor- san hoc modo intellexit Hieronymus illum lo- cum, quoniam non de gratia remissionis pe- catorum, sed de aliis charismatibus donis, & de euangelica prædicatione intellexisse videtur; ver- ba illius sunt, *Vocat̄ Ap̄ol̄o d̄f̄r̄m̄ Euanḡlican̄ tr̄didit, non pro largitate & pacitate atteri plus, & alteri minus tribuens, sed pro accipientib⁹ viribus.* In- telligit vices, non naturales tantum, sed instruções etiam donis gratiae: sic enim vni dedit maius mi- nisterium, nempe Petru, quam alii. Alioquin si de gratia prædestinationis, quia quisque salvatur, lo- quamur, licet secunda aliqua gratia derit iuxta dispositionem recipientis, quæ ex alia gratia pro- cessit, prima tamen omnium non datur, nec di- stribuitur, nisi ex solo Dei beneplacito.

Verum facilius respondere possumus, si iuxta doctrinam communam non omnia, quæ in hac lib. parabolæ facta narrantur, ad spiritualia applicen- tur. Neque enim in parabolis singula minutiæ spiritualiter quoque intelligenda sunt; sed oportet finem parabolæ diligenter attendere, & omnia, quæ illuc spectant spiritualiter explicare: nam singula alia non possunt absque aliquo abfundo semper spiritualiter sensum habere, ut ex hac ea- dem parabolæ constat. Qui enim vnum talentum accepereat, & eo nihil erat lucratus, dixit: *Sic quid homo durus es, metis, vbi non seminasti, & congregasti, vbi non sparsisti: ecce habes quod tuum es.* Seruus ergo ille adhuc retinuit talentum, & domino suo in- tegrum reddit, quamvis corpore, & ocio deten- tus, nihil lucratus fuisset; quod in talēto sparti- li gratia

li gratia non contingit: nam & qui non negotiatur, dum debet, etiam talerum ipsum gratia amittit. Parabola igitur eo tantum spectat, ut Dominus sumpturus sit rationem talenti gratiae Christi, & creationis, quod nobis liberaliter contulit, sicut ille herus à famulis exegit. De modo autem diuidendi talenta nihil curauit Christus, sed narrans parabolam, adduxit divisionem illam, tantum ut ostenderet, rationem beneficij, & gratiae accepte, iuxta mensuram ipsius esset requirendam.

Secundum testimonium est. *Quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri in agnus filii sui.* Vbi ducitur prædestinationis gratia, quæ conformes efficiuntur filio Dei, ex praefectione ortum habuisse; si quidem quos præscivit, hos prædestinavit: sed nulla praefectionis potest præcedere prædestinationem gratia, nisi boni vius liberiarib[us]; ergo ex illo tanquam exordio, & dispositione aliqua prædestinatur. Hunc sensum sequuntur Graeci Patres, quos c. 8. allegantibus, & iuxta eum contextus ita ordinamus: estnam quos Deus præscivit ut proprio arbitrio bene viros prædestinavit, ut gratia sua eos iustificaret, atque vita sanctitate conformes efficeret filio suo. Ceterum hunc sensum iam esse ab Ecclesia datum est, cap. 10. & sequentibus eius disput, ostendimus.

Alij vero Paulum interpretantur hoc modo, *Quos præscivit, hoc est, quibus gloria suam dare decreuit prius secundum rationem, quam merita eorum prævidenter, hos prædestinavit, ut gratia sua conformes eos faceret filio suo, & beatitudinem, ad quam erant gratis electi mererentur.* Hanc vero interpretationem eo probant, quod Paulus serie quadam, & ordine singula enumerare videatur, primum prædestinationem, deinde vocationem, postea iustificationem, tandem glorificationem. Cum igitur haec omnia hunc ordinem, quo recesserunt, habeant re ipsa; efficiunt priorem esse prædestinationem: cum praefectione priori loco ponatur, consequitur illam fuisse priorem: atque non videtur que alia praefectione prior esse possit, quam glorie, ad quam omnes prædestinati prius fuerint electi: ergo ex illo loco recte probatur, electionem ad gloriam priorem fuisse.

Vera nullus ex probatis auctoribus, & interpresibus Pauli hoc modo sensum illius explicavit: neque enim verbum aliquod Pauli eam vel leuiter infinit. Nam qui dicat, præscire apud Paulum idem esse quod decerneret ante opera, gloriam conferre: Ad eorum vera rationem respondeo: cum Paulus enumerat prædestinationem, deinde vocationem, non ideo facit, quia prædestinationis sit prior, vel quod distinctum a reliquis, sed ut ea, que prædestinatione continentur signifikantur. An autem praefectionis sit prior prædestinatione, pendet ex variis interpretationibus, quas infra referemus. Argumentum vero factum nullam vim habet, si quamlibet illarum amplectamur.

Pro explicatione itaque huius loci notandum est, præficiam dupliciter in Scriptura sacra vñfari: primam pro scientia approbationis, quæ idem est, atque prædestinatione, ut obseruant Aug. libro de bono perseuer. capit. 18. iuxta illud. *Non repulit Dominus plebem suam, quam præscivit.* Secundum hanc vero acceptiōē sensus est, quos Deus scientia sua approbavit, etiam prædestinavit; non quod prius sit præscire, quam prædestinare, idem enim

Vasquez in I. part. Tomus I.

est, sed sit eiusdem repetitio more. Scripturæ. Deinde p[ro]t[er]o in scriptura significat scientiam sp[irit]ualitatem Dei, qua ipse nouit bona, & mala, quæ futura sunt, & hoc modo sensus illius loci esse potest, quem amplèxitur Anselm. & Galet. ibid. ita ut particula, *Et, ibi capiatur, pro etiam, sicut accipit interpretes Cyrilli alexand. lib. 5. in I[er]emiā, cap. 66.* quæ sane particula in omni expositione ita accipienda est, alioqui sensum integrum reddere non potest.

Sensus autem est: quos Deus nouit futuros conformes imaginis filij sui, etiam prædestipavit conformes fore. Hoc modo virumque verbum præscivit, & prædestinavit, referunt ad illud, *Conformes fieri;* tunc autem non est repetitio, sed significat Paulus, filios Dei ita à Deo sūisse præscitos, ut etiam fierint prædestinati, cum aliqui multa præsciat Deus, quæ non prædestinat, scilicet peccata. Sic vero non opus est, ut praefectionis sit prior prædestinatione, sed etiam si posterior sit, optimè dicitur, quos præscivit, etiam prædestinavit.

Verum multa plior sensus ex præcedentibus deduci potest. Dixerat enim supra, filios Dei hæredes cl[er]e regni cœlestis, si tamen compatiantur Christo, ut cum eo glorifcentur, quod est ipsi conformes fieri. Deinde, ut ostenderet vim, & meritum laborum, dixit, *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum:* intelligit tribulationes, & ærumpas, ut explicat Hieronym. & Ambroſ. Reddit vero statim rationem verbis citatis, nam *quos præscivit,* sibi amicos & dilectos gratia sua futuros, etiam prædestinavit hoc, ut paternerint, & conformes fierent filio suo, qui tot labores, & grammas sustinuit. *Quos autem ad hoc prædestinavit vocant, &c.* Hieronym. Quibus verbis recenset omnia media, per quæ Ambroſ. ipos ad hunc finem patet pro Christo perduxit: vixit enim, deinde iustificauit, postea laboribus, & ærumpis gloriosos, & magnos effectus enim legitur. Glorificauit, seu Magnificauit.

Terrium testimonium est, ad Tim. i. ubi Paulus de se ait. *Qui blasphemauit me, & persequiuitur, sed misericordiam confequitur mihi, quia ignorauit fieri in crudelitate mea.* Videatur ergo Paulus causam aliquam ex parte sua assignare, ob quam misericordiam gratia Dei confequitur fieri. Relypondent non nulli, his verbis expressissime Paulum, non causam, ob quam à Deo prædestinatus, vel ex i[n]firmitate vocatus fuerit, sed conditionem, sine qua non vocaretur: quantu[m] vero inter isti inter causam, & conditionem sine qua nō, minime explicat. *Quod si ex parte nostra conditione aliquam assignaremus, que aliquo modo præcederet donatione primæ gratie, ex qua occasione sum p[ro]misisti Deus donandi gratiam, & eam prædestinandi, occasionem inquit, ut huius potius quam alterius misericordie, quadam tenus Massilienses nobiscum concenserint.* Ipsi enim inter alia ad hoc requirunt rationem, occasionem aliquam ex parte prædestinati, ut tollant acceptationem personarum, & non solum Dei voluntati gratiae distributionem affigunt: quo circu[m] ego neque hoc minimum initium ex nobis, sed ex gratia Dei esse concederem.

Fuit autem in Paulo initium hoc nihil aliud, quam non peccasse ex malitia, non autem, peccasse ex ignorantia: ex quo factum est, ut ille caruerit aliquo impedimento, quo existente gratiam non consequeretur. Negatio itaque maioris peccati, non autem minus peccatum occasio fuit, & causa remouens impedimentum, ut Paulus misse-

D d 2 sericor-

Anselmus.
Cassianus.

143.

Secunda in- terpretatio-
Tertia gen- manier con- textus.

Tertium re- simonium.
1. Ad T. 1.
Aliqui occa- sonem prede- stinationis conseruent.

144.

Non proba- tur.

QVÆST. XXIII.

592 recordiam à Deo consequeretur, & Deus eam ipsi p̄definaret. Ideo que cum sit causa remouens impedimentum, dici non debet causa per se adhuc imperatoria, sed conditio, aut causa sine qua non, que, meo iudicio, minus initium est, quam Massilienes contendeant: illi enim positum aliquod initium, quod impetraret gratiam, factabant ex nobis; hoc autem est tantum negatio quedam impedimenti. Et quidem si tale ex nobis p̄cessisset, nō possemus inferre gratiam nobis datum, non esse gratiam, vt contra Massilienes inferemus ea. t.4. huius disp. Neque enim hoc initium ex nobis sufficiens est, vt gratia aliquo modo retribueretur, & amitteret rationē, & non men gratiae simpliciter, esferetur antidotis donatione. Nam dare alicui, qui minus peccat, gratia, quæ alioqui non daretur, si maius peccatum habet, nō est proprie gratitudinis tributio. Nihilominus si tale ex nobis esset initium, cū Apostolo ad Roman. 9. dicere non possemus, ex eadem massa Deum fecisse alii ex nobis vas in honorem, alium vero vas contumelie, quod est absurdum. Nam qui magis peccauit, scilicet ex malitia, erat massa quadam multo minus idonea, quam ille, qui ex ignorantia peccauit. Ut ergo omnem hanc differentiam non in massam, scilicet in nos, sed in solum artificem, scilicet in Deum referamus, opus est tale initium ex nobis negare: vel quia gratia Dei deputare debemus, quæcumque peccata non commisimus, cum Aug. lib. 2. confess. cap. 7. & homil. 27. in lib. 50. homil. (plures enim facilius concedunt, nullam viatoriam peccati, aut tentationis nobis esse tribuendam) dicemus t. 2. q. 109. art. 2. quam omne opus bonum morale in nobis ex gratia esse, quod at ita sit ibidem differemus) vel saltē illud initium, etiam si solum sit causa per accidens alicuius gratiae, ipsi diuina gratiae, & protectione per Christum in omnium sententia tribuendum est; vt ex nobis æqualis sit causa nostra, antequam aliqua p̄definitionis gratia in nobis incipiat.

Posset aliquid nobis obijcere id, quod inferius disput. 93. cap. 4. ex doctrina Augusti, docebimus: nempe aliquos solo dono creationis aptiores esse, vt facilius gratia Dei consentiant; hinc enim sit, vt non sit eadem massa, & conspecie, ex qua Deus unum elegit in vas honoris, alium vero in vas contumelie. Respondeo cum dicit Paulus, eandem esse conseruent, & cum nos etiam asservimus, eandem esse duritatem omnium hominum existentium in massa perditionis, antequam Deus gratia per Christū in eis aliquā operetur, aut aliqua mala in ipsis prohibeat, tempore hoc intelligi de duritate, nō indolis naturalis proueniente solum ex creatione (hæc enim non est causa, vt unus vocetur, aliis autem non, vt loco citato ostendemus) sed ex dispositione massæ hominum communis per bona opera, aut per minora peccata, ratione quorum dicatur, non eadem massa in omnibus, nec eodem modo infecta. Hęc enim diuersa dispositio, non tantum est causa, vt melius in uno, quam in alio gratia operaretur, sed etiam, quare vni potius, quam alteri prima gratia daretur: estet autem vel dispositio, vel saltē causa sine qua non: dispositio quidem, quando per bona opera unus est melius dispositus, & ita melior massa, vt assumeretur in vas honoris: causa vero sine qua non, quando minorā ex se haberet

ARTIC. IV.

peccata: sic enim minus ex se haberet dñe & impedimenti. Dicimus igitur ante gratiam Christi eandē esse massam respectu operationis propriæ, vel maculae & peccati communis, quamvis respectu creationis non sit eadem massa, hoc est, eadem indolis dispositio.

Quartum testimonium est Augst. lib. 83. q. 9. 68. post medium, vbi sic ait: *Hic fortassis conturbatis Quoniam ad illam questionem relinxi, Cuius vult misereatur, & iugum quem vult obdurat. Quid adhuc conqueritur voluntati enim eius qui resistit? Cui responderet Aug. his verbis: Sed hec voluntas Dei iusta esse non potest. Venit enim de occultissimi meritis, &c. Conceditur igitur Augusti, merita, quamvis occulta, propter quæ Deus vnius misereatur, & ad suam gratiam eum eligat: alterius vero non misereatur. Hoc testimonio oppressi, Sotus in epist. ad Rom. cap. 9. in di. Explicatione de p̄definitione, & Antonius Cordubensis & de lib. 1. quest. 56. post 3. opinionem, dixerunt, eo loco sensisse quidem Augustinum id, quod polte retractauit, nimurum dari causam p̄definitionis gratiae, & reprobationis. Verum hi auctores Augusti, mentem non sunt adsecuti: quoniam licet Augst. liber. 1. de p̄dest. Sanct. cap. 3. & 1. retractat, cap. 23. retractauerit id, quod presbyter docerat in lib. explicationis, epist. ad Roman. nimurum merita arbitrij esse causam p̄definitionis gratiae: nūquam tamen retractauit, quod in illa q. 68. docuit: quinim o lib. 1. retractat ca. 26. v. optimū sensum ex posuit. Cum enim dixisset in illa quest. Parum est velle nisi Deus misereatur, sed Deus non misereatur, quid ad pacem vocat, nisi voluntas praescerit, quia in terra pax: hominibus bona voluntatis; quibus verbis videbatur cum Massilienibus concedeat initium aliquod ex nobis bona voluntatis, & occultissima merita, vt Deus nobis misereatur, & gratiam conferat: explicavit illud hoc modo. Non diculum est post penitentiam: nam est misericordia Deitatis ipsam præueniens voluntatem, qua si non esset, non prepararet voluntas a Domino, & ad eam misericordiam pertinet ipsa vocatio, que etiam fidem preuenit. De qua paulo post cum agerem, dixi (scil. in ea quest. 68.) hic autem vocatio sine in singulis hominibus, sine in populo, atq. ipso genere humano per temporum opportunitates operatur: & alia & profunda ordinatio est. Sicut igitur Augusti, ex occultissimi meritis prouenire, quod aliquis misereatur Deus non prima misericordia gratiae sua, sed misericordia remissionis peccatorum, & caliarum gratiarum, quas deinceps post penitentiam confert: quatum multe ex occultissimi meritis imperatorijs, & cognitis procedunt, non quidem ex meritis solum arbitrij, sed prioris alicuius gratiae. Postremum testimonium sit Bernardi in serm. de eo, quod legitur in lob. in sex tribulationibus, & vbi ita scribit. *Quod enim in bernardino nobis minus est, ipse suppleret modicum tamen illud qualcumque nostrum est, non patitur relevare. Quibus verbis indicare videtur nos modico quodam int. expiationis prius incipere, & deinde Deum sua gratia illud suppleret promouendo in melius. Respondeo Bernardum nullo modo hoc significare violationem ab originali culpa in parvulis, & acutis in adultis: quod etsi culpa originalis in parvulis siue propria tribulatione & dolore remittitur; & actualis vero in adultis nō sine propria tribulatione deletur, in qua inquit, modico aliquid gemitu est, & reliquum à Deo supplet: non quidem,* quia*

DISPV T. XCII.

quia gratia Dei labori nostro, & arbitrio subiungatur, ut Massilienses dicebant, sed quia dum nos pregenitus, & coniungitur nobis, condignas efficit nos tristibulationes, que ex nobis solum digna non essent. Hoc igitur modicum cooperationis nostrae est, quod Deus exigit, & quod non paritur referuare, hoc est quod non patitur, à nobis non exhiberi. Prædictum vero sensum Massiliensium non fuisse Bernardi, plane confit ex opusculo illo de gratia & libero arbitrio, ubi contra Massilienses expresse docuit, ut retulimus supra ca. 9. Hactenus de celeberrima huius materiae controvèrsia dictum sit.

DISPV TATIO XCII.

An prædestinatione gratiae Dei sit in potestate prædestinati?

Quorundam recentiorum opinio, cap. 1.
Prædestinationem non esse in nostra potestate, verior sententia est, cap. 2.

Soluantur argumenta prioris sententie, cap. 3.

CAPVT I.

Quorundam recentiorum opinio.

Ex Iis qui docent, nullam ex nobis dati causam prædestinationis nostra, esse tamen conditionem aliquam, sine qua non esset prædestinatione, quorum sententiam commemorauit disputatione, ea. 7. nonnulli recentiores affirmant, prædestinationem nostram in nostra esse potestate. Alij vero, qui dicunt esse in nobis conditionem, sine qua illa gratia, quæ nobis datur, non esset effectus prædestinationis, assertant in nostra esse potestate, ut illa vocatio ad prædestinationem pertinet, non tamen, ut illa nobis conferatur, aut prædestinetur. Priors vero probant, prædestinationem in nostra esse potestate, i. ex illo 2. Petri 1. cap. *qua propter fratres, magis satagit, vi per bona opera utram vestram vocationem, & electionem faciat.* *Hec enim facientes non peccabis aliquando.* Ex quo loco sic arguant: nisi per bona opera certa fieret nostra vocatio, non essemus prædestinati, sed in nostra potestate est per bona opera certam facere vocationem: ergo in nostra potestate est, nos esse prædestinatos. Secundo, prima vocatio non est effectus prædestinationis, nisi quatenus haberet effectum: sed quod habeat effectum, est in nostra potestate: ac proinde tota prædestinatione. Tertio, si id, quod reciprocatur cum prædestinatione, est in nostra potestate, et ita ipsa prædestinatione perseverant autem in gratia Dei, quæ conseruitur cum prædestinatione, est in nostra potestate: ergo & ipsa prædestinatione.

Eidem rationibus posteriores Doctores probare possunt, in nostra esse potestare, vocationem aliquam non esse effectum communis prouidentiae, sed ad prædestinationem pertinere: quia in nostra est potestate illam esse cōgrām vocationem & efficacem, quo pacto ad prædestinationem spectat. Si vero congrua, vel efficax non esset, ad communem prouidentiam tantum pertineret: est ergo in nostra potestate, vocationem illam esse effectum prædestinationis, licet in electione nostra non sit, ut illa nobis donetur.

Addunt postremo, potuisse Deum ad vsum libertatis arbitrij, quem futurum esse prefiguit, & alias circumstantias prædestinari respicere, idque de cens fuisse, ut tali, vel tali modo constitueret hominem.

Vasquez in 2. part. Tomus 1.

CAP. I. & II.

593

mini opitulari: immo vero arbitrantur, hoc pacto conciliari posse Parres antiquos, qui de prædestinatione contraria videntur docuisse Græcos, nimis Orig. Chrysost. & alios, cum August. & Latinis: ut eum assertant Graci, nos prædestinari ex bono vnu liberi arbitrij, & ex meritis illius, intelligent solum, ex nobis esse conditionem, & rationem, ob quam vocatio gratiae ad prædestinationem pertineat, sicut explicatum est; cum vero Augustin. & alij negant, prædestinationem fuisse ex meritis, aut ex bono arbitrij vnu prequo, intelligent, nullum ex nobis fuisse initium, ut gratia nobis prædestinaretur, & donaretur, vocatio scilicet, quæ erat efficax futura; quæ duo in sententia horum Scholasticorum optime constant.

CAPVT II.

Prædestinationem non esse in nostra potestate, verior sententia est.

Non minus certum est, prædestinationem gratia, & ipsam primam gratiam (quod idem est) non esse in nostra potestate, quam prædestinationis, & ipsius gratia nullam causam, aut occasiōnem ex nobis præcedere. Quam doctrinam contra priores illos Doctores tantum adstrinxerunt: nam de modo loquendi aliorum pauca deinceps dicimus. Hæc vero sententia probatur primum, quia eius, quod vere est in nostra potestate, nos sumus causa, ut tradit. August. 1. retrahat. cap. 22. cum ait, hoc esse in nostra potestate, quod cum volumus, facimus; arqui eis, quod facimus, quando volumus, nos sumus causa ergo eius etiam, quod est in nostra potestate, nos sumus causa, ac proinde si prædestinatio, & eius effectus est in nostra potestate, sequitur nostra prædestinationis, & totius effectus illius nos esse causam, quod est absurdum.

Deinde cum querimus, an detur causa prædestinationis, aut ea in nostra sit potestate, idem est, ac si queramus, an ex nobis sit aliqua causa totius effectus prædestinationis, vel totus. *Secunda r. 110 ensimēns.* At in nostra potestate, ut dicit p. præced. ca. 1. notatum est. Cum igitur dicunt prædestinationem esse in nostra potestate, vel intelligunt totum esse cum prædestinationis, vel complementum solum illius: si de solo complemento loquantur, hoc est, de perseverantia, & consensu nostro, quem gratia vocationis præbemus, non modo sumus conditionis, aut causa sine qua non, que solum videtur causa non resiliens, & per accidens, remouens impedimenta, verum etiam sumus causa per se non talis, sed partialis: quia cum ipso Deo, & gratia comitante consensus operatur. Sive ex eo, quod complementum prædestinationis est in nostra libertate esse, affirmare quoque poterimus, nos esse causam prædestinationis, vel concusam, quia etiam complementi prædestinationis vere sumus causa.

Verum, id non sufficere, ut aliquid horum dicamus, nullus est, qui neget. Omnes etiam fatentur nullam causam esse prædestinationis, nisi totius effectus sit causa, idemque de conditione, & ut dicatur esse in nostra potestate, assertendum est. Nam si ex nobis non datur causa, neque in nostra potestate sumus est, ut in nobis incipiat effectus prædestinationis, nullo modo erit in nostra potestate, ut sumus prædestinati.

Ddd 3 Aut